Renata Šerelytė

BALZAMUOTOJAS

Renata Šerelytė

Balzamuotojas / Novelės

Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla Vilnius

UDK 888.2-3
Še72

Knygos išleidimą rėmė Kultūros ministerija

ISBN 9986-39-453-8

Penktas puslapis

Vandens, floros ir faunos vienybė

Daška atsibudo smarkiai kumštelėta.

Iš pradžių jai toptelėjo, kad Keša vėl spyrė savo kaubojiškais batais, kurių caksėjimą ji išgirsdavo už puskilometrio nuo trobos, o išgirdusi kažkodėl alpiai apsvaigdavo – jai atrodė, kad atjoja baltagvardiečiai iš seno tarybinio multiko, ir Daška užrikdavo, nebetverdama savame kailyje, apimta keisto geismo: „Vsio sdelaju, tolko ne ubivajte!..“

Paskui pagalvojo: „Jeigu čia spyris, tai per švelnus“. Negalėdama praplėšti sunkių traiškanotų blakstienų, pasigraibė aplink, ieškodama geidulingųjų batų, bet nieko neužčiuopė, netgi sienos, į kurią įrėmusi užpakalį miegodavo. Vietoj sienos plytėjo baugi erdvė, negana to, kažkas lyžtelėjo pirštą, o paskui skaudžiai įkando.

– Ak, tu kurva raudonom akim!.. – nusikeikė Daška, atsisėdo lovoj ir, bandydama atsimerkti, patimpčiojo pirštais akių vokus. Buvo tikra, kad įkando triušis; negaudamas ėsti, jis dažnai pasprukdavo iš lenta uždengtos dėžės ir striuoksėdavo po trobą.

Kitas įkandimas buvo švelnesnis – vos ne bučinys, tiesiai į kaklą. Daška suriko. Jai nepatiko kraupi tyla, kurioje ją tikslingai kažkas kandžiojo, dar labiau – aklumas ir

tuštuma vietoj jaukiai apsilaupiusios sienos. „Kurvos, – pagalvojo, trindama akis. – Užlipdė klijais. Už ką?..“

Ji ištiesė ranką – ant spintelės paprastai būdavo nebaigtas gerti butelis. Spintelės Daška neužčiuopė.

Pasilenkusi pasigraibė šlepečių. Nerado ne tik jų, bet ir grindų. Pirštus kažkas lyžtelėjo. Daška suspiegė ir užkišo rankas už nugaros; nuo pirštų ant basų kulnų kaptelėjo šaltas lašas. „Vanduo?“ – nustebo Daška.

Kol ji stengėsi suvokti, kam Keša su chebra pripylė ant grindų tiek vandens, kažkas krimstelėjo krūtį, ne žvėries, greičiau plėšrios žuvies dantukais, smulkiais kaip batsiuvio vinutės.

Daška klyktelėjo, rankomis plėšdama akių vokus, norėdama išvysti, kas gi čia darosi, išplūsti Kešą ir pagaliau atsigerti iš butelio, bet ją apsupo keisti balsai ir šalti snukučiai; baksnodami drėgnomis nosimis, su švilpesiu traukdami orą, uostinėjo jos odą, pusmetį nemačiusią muilo, svetimų vyrų paliktus pėdsakus, atsiduodančius drignėmis ir spiritu, ir galop, švelniai niurnėdami, ėmė graužti ją.

Per vieną akimirką nuo vienos mirties iki kitos Daškai buvo leista trumpam atverti užmerktas atminties akis ir išvysti savo vaikus, atplaukusius su meiliomis nuskandintų kačiukų sielomis, – kurie lyžčiojo, kurie kando, Daškai nebebuvo lemta suvokti, ji paskutinį kartą suklykė išsigandusi juodo vandens, apglėbiančio ją tarsi šiurkštus vyras naktį, Daškevičiūte Regina, Daškevičiūte, šaukė kažkas, ar tau galvoj pasimaišė, motina tu ar pabaisa, vaikai gi ne kačiukai, paragrafas tau gresia, laikraščiai, televizija

ir kita tuštybė!.. Daška, pilna burna vandens, dar bandė išrėkti, kad televizorių Keša, besivaikydamas baltus triušius, sudaužė, o laikraščių jie neskaito, nebent tupykloje kokį iš lietuvių kalbos ar geometrijos vadovėlio išplėštą puslapį, ir tai tik tada, kai viduriai užkietėję, kai reikia ilgiau patupėti, – bet vanduo, sušukęs: „Ne Keša, o Antanavičius Jonas!..“, užsivėrė virš galvos kaip juodas paragrafo dangtis, ir švelnūs vandens žvėrelių snukučiai išnešiojo ją tarsi plevenantį dumblį.

Tobulybės forma

Paviršinės gamtos būsenos žmogui lengviausiai suprantamos. Tamsus sodas prieš audrą, lietus, vėjas, sūkurio nešamos šiukšlės ir neprisegti skalbiniai. Kažkokioj senoj knygoj perskaičiau, kad lietus – pakibusi upė, o sodas prieš audrą – Dievo balsas, liepiantis pasisaugoti. Tačiau tikėti tuo neverta. Kiekvienos būsenos prigimtis – geometrinė, net Dievas turi taisyklingą formą.

Man labai patinka ir mūsų miestelio geometrinis pavidalas – ne kartą, užmigęs savo tyliam kambary su langu į apleistą sodą, mačiau jį iš viršaus ir gėrėjausi kaip tobula T raide. Kamieną sudaro pagrindinė gatvė su pora parduotuvėlių, alaus baru, bažnyčia ir gudobelių užstelbtais kultūros namais, brūkšnį virš kamieno – šalutinis kelias su mokykla ir paštu; vienu galu kelias remiasi į sausros

išdegintą pušyną, kitu – į tamsaus miško pradžią ir ežero švendres, kaip gyvatė nunirdamas į geltoną šiltą vandenį. Už miško prasideda beformis riaumojantis chaosas – autostrada ir Miestas. Gerai žinau, kad tai pasaulis, nebepriklausantis Dievui; nėkart sapne nemačiau tobulos jo formos.

Gilų rudenį, kai gudobelių liepsna tyliai šniokštė už lango, mano sapnai ėmė dvejintis: šalia dieviškosios T imdavau sapnuoti netaisyklingas trupančias formas ir į gyvačių mazgą susivejančias kreives. Kai supratau, kad tai liga, o ne sapno dekonstrukcija, šaltas, pilko ir melsvai balto atspalvio langas iš apačios ėmė švytėti žaliai, ir negyvą stiklo akį palengva, o paskui gaivališkai ir niūriai užliejo sodri ir juoda žaluma. Bene vienintelis mane lankė buvęs mokinys: ant stalo aptikau neišplautą puodelį su drėgnom, dar neapipelijusiom arbatžolėm ir raštelį, kuriame jis rašė, jog „gydytojas nieko ypatingo neradęs, tik lengvą peršalimą ir bendrą kūno nusilpimą, atsiradusį dėl prastos mitybos, sėslaus gyvenimo būdo bei vitaminų stokos“.

Mokinį aš prisiminiau – sėdėdavo pirmame suole, šviesiaplaukis toks, ko nors paklaustas rausdavo iki mėlynumo ir apie apskritimo kvadratūrą nutuokė ne kažin ką. Gydytojo neprisiminiau visai. Tai tik dar kartą įrodo, kad tam tikros formos yra be galo reliatyvios.

Kai pusiau sapnuodamas išėjau pasivaikščioti, kvapai ir garsai puolė iš visų pusių, bandydami įrodyti, kad yra tikri. Pro gudobeles kultūros namų beveik negalėjai matyti, už storos dyglių sienos buvo girdėti tik pianino me-

lodija – turbūt skambino kokia mergiūkštė, pirštu baksnodama klavišus. Prie parduotuvės draikėsi milžiniški kadais praėjusio rudens lapai – krūptelėjau, suvokęs, kad tai viso labo dėvėti drabužiai, *skruzdėlynas,* anava ir pardavėja parašiutą primenančiu sijonu.

Pasukęs už mokyklos, sustojau kaip nudiegtas. Dieviškosios T formą kažkas savavališkai darkė: prie ežero stovėjo buldozeris, geltonavo smėlio krūva, kilo šleikščiai rausvos spalvos pamatai. Netoliese žioplinėjo dvi bobutės, šiugždėdamos kaip vyniojamojo popieriaus lapai, matyt, ką tik apsipirkusios *skruzdėlyne* ir iškart pasipuošusios; iš nedarnaus, kvailų nukrypimų nuolat nutraukiamo jų tarškėjimo viską sužinojau ir pasijutau be galo sukrėstas.

Vienas iš tų netikrų žmonių, kuriuos rodo televizorius, sumanė mūsų miestelyje pasistatyti tokią kaip ir vasarvietę.

Pasileidau atgal, klupdamas, daužomas sunkaus širdies kūjo. Vasarvietė!.. Ant tobulosios T!.. Betgi tai kaip š... Dievui ant galvos!.. Žmonėms nesvarbi gyvenimo harmonija.Tikėjimas geometrijos šventumu iš esmės menkesnis už garstyčios grūdą. Įsitikinimas, kad niekas negali pakeisti tobulo kūrinio – reliatyvus. Įrėmiau galvą į vėsų žalią stiklą – sodo viršūnėmis dar sruvo auksinė erdvių šviesa, bet manęs jau nebepasiekė. Harmonija – vienatvės sesuo, ir joms abiem šiame pasaulyje vis mažiau ir mažiau vietos. Kas gali tvirtinti, kad tas netikras žmogus nebeplės chaoso valdų toliau?..

Aš nenoriu iš savo sapno aukštumų regėti gyvačių ka-

muolio. Jeigu žmogaus gyvenimas yra nesibaigianti tiesė, koks skirtumas, kurioje vietoje tašku pažymėta mirtis. Ir koks skirtumas, kad ne aš, o kas nors kitas matys mane gulintį kaip T formos miestelį, vienoj rankoj laikantį sausros išdegintą pušyną, kitoj – ežerą su paskendusiu geltonam vandeny keliu ir pabaisos griaučiais... Kokiais dar griaučiais, tamsta galvok, ką šneki, paragrafas tau gresia už privačios nuosavybės gadinimą, kauptuku apdaužė buldozerį, o dar buvęs geometrijos mokytojas, ponas viršininke, jūs nesinervinkite, jis niekados nebuvo sveiko proto.

Kas yra tas sveikas protas, pasakykite man, ir aš pasakysiu, kas esat jūs. Bet jūs nesakot, nė nebandot man atsakyti, jūs esate besivejančios kreivės, sukuriančios ne aiškią ir tobulą formą, o labirintą, kur, radęs išėjimą, turi ieškoti kito ir taip be galo. Ir aš nieko negaliu padaryti, tik sapnuoti dievišką formą, net kai sapnai ims dvejintis, būsiu bejėgis, galėsiu nebent pasiguosti: et, čia, matyt, liga. Lango akis tai patvirtins. Gudobelių ugnis pro juodus spyglius, žiemos plieno spalva ir pirmieji žali beprotybės požymiai.

Švelniųjų paukštelių beldimasis

Iki posūkio viskas buvo aišku. Mindė ir Ramūnėlis kumščiavosi ant užpakalinės sėdynės – miklinosi, nes kultūrnamy visuomet atsirasdavo jiems nepatinkančių pienbur-

nių, o Čiurka taip spaudė akceleratorių, kad siauros akys visai pavirto plyšiais – pusproti, traukiau už alkūnės, dar tėkšimės į stulpą ar kokią bobutę suvažinėsim!.. Bobutės, pro dantis iškošė Čiurka, naktimis ant plento nevaikšto, tik kekšės, o viena kekše daugiau ar mažiau, koks skirtumas!.. O stulpas?!.. – neatlyžau. Čiurka, senas cinikas, tik nusišaipė. „Ko pratrydai!.. – riktelėjo. – Aš asas, argi nematai!..“ – ir taip paspaudė akceleratorių, kad po ratais kažkas siaubingai sužviegė, turbūt suvažinėta kekšė, ir mes, dardėdami ir šokinėdami (atrodė, važiuojam kažkieno kaulais – veikiausiai tos pačios kekšės), nėrėm į tamsą už posūkio.

Miegas kartais apima visai ne laiku.

Snausti, priglaudus grūstu stiklu nupudruotą skruostą prie karštų sulankstyto metalo dalių, atrodė visai patogu, nesupratau, kodėl motinos rankos, drebančios ir sausos, renka mane dalimis tarsi krištolo duženas ir guldo į siaurą ir kietą lovą su drožlių prikimšta pagalve, kas gi miega lovoj su batais, norėjau ištarti, bet sapnas kalbėti neleido, pavirtome nuo sapno priklausančiomis būtybėmis. Iš pojūčių liko tik regėjimas, toks keistas, tarsi iš širdies gilumos, ir klausa, lyg klausytumeisi iš jūros dugno. Virš mūsų oranžiniais sparnais plasnojo drugelis, ne drugelis, o neištartas žodis, kurio prasmė mums buvo neaiški; ne entomologija, ne, kažkas kita, bet to mes jau nesužinosim. Pradėjo lyti, karčiai pakvipo tujos, jų kvapą pagavo ne mūsų nosys, o kūno poros, pačios skleisdamos nenusakomą kartumą. Kažkas švelniai beldėsi, švelniau nei ko-

libriai snapeliais, norėdamas prisiglausti, bet man nepatiko šitas beldimasis, aš norėjau grįžti iš posūkio, kur svarbiausi iš pojūčių yra skonis ir lytėjimas, pabusti iš sapno nėra sunku, reikia tik susivokti, kur esi, nemaniau, kad šitai gali būti taip sunku. Jeigu jau pats negaliu pabusti, kaip tuos miegalius prikelsiu?.. Švelnieji paukšteliai vis labiau artėja. Keista, negirdžiu nei motoro ūžesio, nei Mindės keiksmų, tik tuos kolibrius nakties tamsoj. Čiurka, būk žmogus, nevaryk taip greitai – kažko neramu.

Kūrimo aktas

Karčios ir saldžios, šiurkščios ir švelnios dilgėlės, kokios jos nepanašios skirtingais pavasario mėnesiais. Jų lapai primena atverstus miniatiūrinius šepečius – šukuoja vakaro vėją, ir šis tampa aitrus.

Keista man iki šiol, kaip, būdama mažiausia, išlaikau visą pasaulį – o jis kerta dažnai kaip plieno kastuvas žiaurus.

Šiąnakt laukiniam miške pasiklydus protingam mėnuliui, ėmė šviesti aukštybėse veidas dievybės pilkos.

Būkit ramūs, koraliniai rifai, tolimieji atolai – ne gamtos širdyje kyla potvynio bangos, žuvys oro takais nelakios, tiktai tas, kurį Dievas sukūrė kaip mažiausiojo brolį, bus brolybę pamiršęs ir aistros tarsi vieškelio dulkės ieškos.

Laukiniam miške, kur laikraščio lapai kaip per Vėlines draikos, bet tyli, kur skardinės aky blyksi ašara, gal atspindys, kur širdy, išpjautoj ant durelių, vėjas švilpauja, dilgėlių žiedlapius sukdamas, aš laikau sunkų kūną, kaip tamsą kas naktį laikau. Nepažįstu to kūno, kaip pasaulio, atskirai egzistuojančio; nežinau, ar padės, bet vis dėlto tyliai savo kalba jam sakau:

Sėkla, kuri ant tavęs užkrito, bergždžia ir sausa tarsi vieškelio pilkosios dulkės, ir nei žolė, nei dilgė saldžioji, vasarop sumedėjanti, iš jos niekuomet neišaugs.

Aš – žolė, tu – moteris, ir niekas tavęs nesukūrė, o tas, kuris tave prievartavo, yra tik žemės dalis.

Dvi ankstyvo rudens epistolos

Joks vyras dėl manęs nepadarė nieko įspūdingo. Nieko pritrenkiančio. Nėra nei rožių, nei tulpių, pavadintų mano vardu. Nė vienas alpinistas nenukrito nuo uolos, šaukdamas: „Nors žūstu, bet amžinai tave mylėsiu!..“ Tai kas gi man belieka – tik skaityti kriminalinį puslapį, kur po paslaptingais inicialais slypėtum Tu, o mylimasis. „K. B., išsitraukęs pistoletą, pagrasino pardavėjai...“ – reikėjo ją nušauti, aš nekenčiu pardavėjų trumpomis suknelėmis ir ryškiai dažytomis lūpomis, kai perkuosi kokį pomidorą ar traškučių pakelį, jos nemato manęs, ir, sakydamos: „Litas penkiasdešimt trys“, kreipiasi į pomidorą. „S. T., už-

darytas areštinėje, prarijo vinį..." – ak, ne, mielasis, vinys greit rūdija, reikėjo praryti riebokšlį. (Betgi Tu – ligonis, Tau trūksta geležies, kaip jie drįsta laikyti Tave areštinėje?!..). „A. L., apsvaigęs nuo alkoholio, išprievartavo moterį..." – čia kažkas ne taip. Laikraščiai dažnai praleidžia korektūros klaidas. Viskas turbūt buvo atvirkščiai. Juk šiuolaikinės moterys – tikros pabaisos. Bet Tu nenusimink. Neryk nei vinių, nei barbitūratų (kas tai per bjaurastis, bene skystis tarakonams nuodyti!.. „P. C., prisirijęs barbitūratų, buvo nuvežtas į Raudonojo Kryžiaus ligoninę"). Aš tave ir kūniškai nuniokotą mylėsiu. Tavo tyras bejėgiškumas taip dera su žiauriu ryžtu („M. Z., neradęs pinigų, pririšo senutę prie lovos ir išsitraukė peilį"), širdis atvira viskam, kas gyva („Akmenės gyventojas Š. P. apkaltintas zoofilija"), o protas – bene tik Viešpačiui Dievui („N. O. trenkė galvą į sieną, o paskui teigė, kad jį sumušė policininkai"), jog aš net stebiuosi, kaip išdrįsau Tave pamilti. Ar neateisi kada tamsią naktį su aštriu skustuvu ir neatsistosi galvūgaly?.. Ar pažinsi mane?.. Ar perrėši tvinksinčią gyvybės gyslą nė nenujausdamas, kad ji pulsavo tik dėl Tavęs?.. Šiaip ar taip, aš žinau išeitį – susijungsiu su Tavim švelniai šlamančiuose kriminalinių puslapių vainikuose, ir mūsų inicialai amžiams bus drauge.

Del mano mirtės nekaltinkyt nėko būt gerai kad paskelbtūmiet laikrašty išanksto dėkynga K. Ž.

Luotelis iš laikraščio

Potvynio banga slėnyje glūdintį miestelį pasieks po poros dienų.

Rūsti lyg kapinių choralas, ji nežadės prikelt iš mirusiųjų, juoda tarsi vėstantis kraujas murmės žodžius, kurių reikšmės nesupras; jų šaknys tokios pat kaip tvano užlietų šermukšnių ir obelų, gyvybingos, įsikirtusios žemės ir suakmenėjusios, vanduo neįstengia plukdyti akmens, akmuo lieka dugne.

Miestelis tikrai pražus po vandeniu – juk daugelio namų pamatai sumūryti iš akmenų. Išplauks, ko gero, tik valkatų pašiūrė už lentpjūvės – juodas iškorijęs tolis atplyšęs karo nuo sienų. Pasisukios, ieškodama savo šeimininkų, gal net klyktels priešmirtiniu gulbės balsu.

Ar atsilieps paukštei bedalei retadantė Mašenka, su ryšeliais ir suodinais katiliukais palikusi miestelį jau vakar?.. Veikiausiai neatsilieps: aludės šeimininkas iš gailesčio, o gal veikiau iš siaubo ir susikrimtimo padovanojo vargšei moteriškei neregėtą negirdėtą daiktą – taurų *Amaretto* butelį. Juodasparnei paukštei klykaujant, Mašenka gulės po svaigiais migdolų medžiais ant lentpjūvės kalno ir nė per nago juodymą nesisielos, kad kartu su vakaro šešėliais atsėlina proto sutemos.

Užtat aludės šeimininkas, darvinistas iš prigimties ir ateistas pagal auklėjimą, keiks Viešpatį Dievą, grūmodamas dangui apžėlusiais kumščiais.

Dangus, liūdnas, nešveisto sidabro spalvos, palengva nuo jo nusisuks – nepastebimai sutems.

Tai bus ženklas, kad Viešpats niekuo dėtas dėl kiaulysčių, ištikusių aludės šeimininką – net jeigu tos kiaulystės antgamtinės.

Bet kas gi ryšis laikyti potvynį antgamtiniu reiškiniu?.. Laikraščiai rašė, kad dėl visko kaltas Ministras Pirmininkas: medžiodamas girioj ne sezono metu, pašovė sidabrakailį elnią, mat norėjo pasirodyti prieš Burundžio valdovą, viešintį Lietuvoje. Jei premjeras būtų domėjęsis senaisiais mitologijos šaltiniais, žinotų, kad sidabrakailis elnias – Vandenų Tėvas, Gelmių Dvasia; šausi į jį – užsitrauksi gamtos rūstį. Bet rask kad gudrus premjerą, išmanantį mitologiją!.. Todėl aludės viešpats ir lieja tūžmastį ant nekalto dangaus, užuot keikęs valdžią – juk ir pastaroji pasižymi didingu kosminiu abejingumu.

Palaimintos šalys, kuriose išsaugotas jei ne sveikas protas, tai bent antgamtinė nuojauta!..

Mes, aišku, galim didžiuotis, kad esam kitokie.

Kaip tik dėl to antgamtinio potvynio banga artėja laikrodžio tikslumu. Išsigelbėti nespėja tik paskutiniai latrai ir neskaitantys dienraščių. Ir tie, ir anie ateities visuomenei nereikalingi.

Aš niekada nebuvau paskutinė latrė.

Žinau, kad vanduo pasieks mus, saulei nugrimzdus už

miško – juodas ir sunkus, pasipils inertiška srove iš tamsoj nykstančio paskutinio raudono rėžio. Dėl viso pikto apsivilkau ryškiai raudoną gelbėjimosi liemenę; paskutinį kartą ja naudojausi prieš dvejus metus Joninių naktį, kad draugė nepamestų manęs iš akių, jei netyčia padauginčiau ir užmigčiau po krūmu ar išdžiūvusio tvenkinio duobėj.

Buvau beišeinanti iš nuščiuvusio kiemo, tik netikėtai dingtelėjo: sofos dėžėj, įsuktas į patalynę, liko *Starkos* butelis, šiltas, jaukus ir vienišas kaip nulaužta stalo koja.

Grįžau. Nusviedžiau į išblukusius jurginus duris rėmusį baslį, truktelėjau rankeną. Durys pasidavė nenoriai, tarsi kas būtų laikęs iš vidaus.

Plūstelėjo oras, šnabždėdamas kaip krintantis netikras šilkas, atsiduso šviežiais čiobreliais, pilka pavakario šviesa pakilo nuo grindų, neregimos rankos stūmė atgal, beaistriai balsai kuždėjo: tavo laikas čia baigėsi, o mūsų – tik prasideda, išeik, išeik...

Po giliausiu vandens sluoksniu, patalynės dėžėj lyg perlą brandindami *Starką* ir pro sunkių užuolaidų blakstienas spinduliuodami žalią sapnų šviesą, mano namai niekados neliks negyvenami.

Pašokau. Sieninis laikrodis, ant auksinės švytuoklės bumbulo supdamas nykstančius sapno atšvaitus, panašius į žalią pelėsį, rodė pusę šešių. Pro pusiau atitrauktą užuolaidą į vidų tvino tirštas pieniškas rūkas, skvarbomas raudonų kraujo gyslelių – pirmųjų saulės spindulių.

Ant stalo, mėlynas tartum ledo gabalas, stovėjo vos pradėtas mineralinio vandens buteliukas.

Gurkštelėjau šalto vandens, užsimečiau chalatą ir pro verandos duris išėjau į sodą. Apsidairiau, ieškodama naujosios būdelės: niekaip neįprantu prie jos, vakar du kartus buvau nuėjusi į senąją vietą prie malkinės ir susigėdusi grįžau atgal.

Būdelės nesimatė, lyg ji būtų paklydusi; užtat tarp obelų, rūkui skystėjant ir darantis panašiam į tinklines užuolaidas, išvydau tai, ką seniau būčiau palaikiusi girtos galvos sapnu: ant baltos žolės, kanopom maigydamas krituolius alyvinius, stovėjo išdidus sidabrakailis elnias juodomis gelmių akimis.

Sutrikusi pažvelgiau į elnią, paskui – į save. Išvydau raudonai lakuotus kojų nagus, lygias įdegusias blauzdas, nėriniuotą naktinių kraštelį. Čia tikrai aš, nebyli biuro sekretorė, į kaimą atvažiavusi atlaidų proga ir per visuotines linksmybes išgėrusi tik stiklą raudono aronijų vyno.

Nusiraminusi pakėliau akis. Elnio nebuvo, tik ant virvės, prisegti pajuodusiais mediniais segtukais, suposi balti marškiniai. Viena rankovė, prairusi ties petim, beveik lietė žolę. Ilgas šviesus siūlas, atneštas atodūsį primenančio gūsio, įsikibo į chalato atlapą.

Būdelė stovėjo čia pat, už medlievų, apkritusi sudžiūvusiais lapais ir susiraukšlėjusiomis uogomis.

Darant duris, kelios įkrito į iškirptę lyg sutrūkusio vėrinio karoliukai.

Skaisti, šviesi kaip nublizgintas, bet nepagaląstas sidab-

ro peilis ryto šviesa švytinčiais ašmenimis naikino rūko likučius; obelys ir baltų obuolių salos ant žolės tapo artimos ir įžiūrimos.

Namai tebeskendėjo besitraukiančioj vilny; su baime pažvelgiau į juos, galvodama, ką gi be galo svarbaus palikau ten, ką reikėtų išsinešti, ar mane įsileis ten gyvenančios dvasios.

Ir kol dvejojau, žengt pro duris ar ne, gal grįžt, kaip išėjau, pro verandą, – durys plačiai prasivėrė, išleisdamos pagiringą tėvą. Tarsi man, tarsi spindinčiam stingstančiu auksu sodui jis burbtelėjo: „Kad jį kur velnias!.. Vėl trisdešimt gradusų, o lietaus – tik tiek, kiek pamyži!..“

Vietoj tualetinio popieriaus jis nešėsi laikraštį. Pagalvojęs, kad bus per daug, vieną lapą išlankstė, padėjo ant suoliuko ir dusliai užsitrenkė būdelėj.

Lapas skelbė, kad į šalį atvyko Burundžio valdovas, dar sykį suskilo jau suskilusi frakcija, o premjeras, medžiodamas girioj ne sezono metu, pašovė retą žvėrį.

Strykteléjau nuo suolo.

Kad spėčiau į rytinį autobusą, turėjau skubiai papusryčiauti, apsirengti, susimesti daiktus ir atsisveikinti.

Tik išbėgus iš kiemo (dar spėjau pamosuoti iš būdelės lėtai išlendančiam tėvui ir nusivalyti lūpdažiu netyčia perbrauktą skruostą), dvelktelėjo vėsi priemenės tyla, žalia gelmių šviesa atausti auksiniai šešėliai, čiobrelių ir pilkojo gyvsidabrio tepalo kvapas, kuriuo kvepėjo rankos, besitiesiančios apkabinti.

Sustojau.

Ar purpurinio veido moteris prie šventoriaus, pasikabinusi cukrinę širdį ant kaklo, buvo Mašenka?.. O padaras, kuris temstant sode iššoko iš obels ir nubėgo aludės link, rankomis remdamasis į žemę – kas jis toks?.. Ar daug bendro su manim turi būtybė, tupinti už miltų skrynios priemenėj ir besikasanti ausį, išlindusią iš po kietai užveržtos skarelės – ausis dvokė žibalu, gyvsidabrio tepalu ir gaištančių utėlių kūnais, senelė prie šulinio plovėsi rankas, ūdijo pamiškės Trumpickus ir mane, kam sėdėjau su jų Adele vienam suole.

Bet vos išvydau autobusą, lėtai sukantį saulės kepinamos stotelės link, prisiminimai pasitraukė šalin lyg paskutinis rūkas.

Dešimtą valandą turiu sėdėti prie darbo stalo, ir geriau, kad jokios reminiscencijos neatsispindėtų veide. Tik oficiali šypsena, kuri tinka visur, net laidotuvių rūmuose.

Pasileidau kiek kojos neša. Banga, pagavusi mane, buvo tokia pat antgamtiška ir baisi kaip sidabraspalvio žvėries kraujas. Nepasiėmiau iš namų jokio mielo ir brangaus daikto. Ne tik todėl, kad pamiršau. Šitas potvynis turėjo būti labai ilgas. Bent jau tol, kol suglumindamas ir išgąsdindamas, nepranešęs iš anksto, neatsiuntęs nei fakso, nei elektroninės žinutės, nutrūks tekėti gyvenimas ir paskutinės jo srovelės atplukdys luotelį iš laikraščio Visų Vandenų Tėvui prie kojų.

Injekcija

Žiūrėdama į tamsiame danguje ryškiomis trigonometrinėmis lygtimis išsidėsčiusius žvaigždynus, Marija beveik nejuto šalčio, baltu šilko dangalu supančio pečius ir lengviau už trupantį šerkšną krintančio ant grindų. Stebėdamas begalinį dangų, per daug nesušilsi. Jis toks tolimas ir neperprantamas, o Marija bijo matematikos, bijo nežinomųjų ir kvadratinių šaknų, ir Cezario, kurio žvilgsnis, mestas pro blyksinčius akinių stiklus, susilaiko ties jos galva ne ilgiau nei ties teorema, seniai išspręsta ir nesunkiai įrodyta.

– Einu pasivaikščioti, – imperatorius metė šaukštelį į lėkštę ir atsistojo, vos nenuversdamas fanerinio virtuvės stalo.

Marija atsisuko, prilaikydama šilką, kad nenukristų.

– Kur eisi?.. – baikščiai paklausė.

Vyras neatsakė – koridoriuje vilkosi paltą. Paskui trinktelėjo durimis, ir juodas šalčio gūsis su šiurpiais čiužesiais pakėlė Marijos skraistes į orą.

„Jis turbūt vėl manęs neišgirdo“, – pamanė Marija, o paskui ėmė vaizduotis, kur Cezaris eis. Į „Žibutę“ ar į alubarį be pavadinimo, o gal šiaip, piktai mindamas šlapius spalio lapus, nužingsniuos nuo universalinės iki baž-

nyčios. Paniuro, prisiminusi „Žibutės“ barmenę: jos biustas, plaukdamas per salę nelyginant bombonešis, susilaukdavo ne vieno kreivo žvilgsnio. Moterų, aišku.

Marija liūdnai nusišypsojo. Kažin ar Cezariui labai rūpi biustai. Bombonešiai taip pat. Paskui pagalvojo, kad gal gražu būtų vadintis Algebra – vyro balse, šaukiančiame žmoną, šalia plieninės gaidelės atsirastų ir intymioji.

O dabar tik: „Skėriene, nepamiršk žurnalo!..“; „Pageidaučiau klasėje didesnės rimties. Mokiniai – ne babūnų banda!“; „Ar domėjaisi vyskupų konferencijos nutarimais?“

Atsakyti nėra taip paprasta. Taip, direktoriau... taip, gerbiamas Skėry... Prasmek tu skradžiai – būtų teisingiausia, bet nekrikščioniška. Ir dar apie savo vyrą.

Marija apsisupa baltu vienatvės šilku ir išdidžiai nutolsta koridoriumi, prispaudusi prie krūtinės žurnalą, ten, kur klasėj kaip pikčiausios Afrikos beždžionės jau staugia šeštokai, baisi ir nedėkinga klasė, kuriai ne tikybą, o darvinizmą reiktų dėstyti.

Seną suvaikėjusį kleboną jie sudraskytų į gabalus – todėl nors direktorius Skėrys ir reikalauja, Marija nekviečia vargšo dvasininko į pamokas ir visai nesistengia, kad mokyklos ir bažnyčios santykiai būtų šilti.

Užaugusi ateistinėj aplinkoj, ji manė, kad Dievas atsiliepia tik dvasios išminčiui. Miestely tokių nebuvo, o klebonas savo netaisyklinga lotynų kalba, kurią moterėlės laikė šamaniškais užkalbėjimais, kėlė graudulį ir atrodė panašus į vaiką: taip ir norėjosi paglostyti jam galvą.

Marija atsisėdo ant taburetės ir pabandė įsivaizduoti, kaip juodas Cezaris iriasi prieš vėją ir šlapi rudens lapai paklusniai driekiasi palinkusiam siluetui po kojomis.

Vienas prilipo prie kulno ir lyg skuduras vilkosi paskui.

Marija papurtė galvą, bet įkyrus vaizdinys neatstojo. Jį išbaidė tik garsiai sučirškęs durų skambutis.

Vidun įsiveržė nepažįstamas vyras, ant balto chalato užsimetęs juodą odinę striukę. Bloškė ją ant batų dėžės, įsmeigė į Mariją griežtą žvilgsnį ir užkimusiu balsu paklausė:

– Tai jums apendicito priepuolis?

Marija paraudo. Norėjo atsakyti, kad jai apendicitas išoperuotas prieš dešimt metų, bet vyriškis ją aplenkė:

– Pušų penkiolika?..

– N...nežinau, – išsigando Marija ir pamanė, kad sode dėl viso pikto reiks suskaičiuot medžius.

– Ar nežinot, kokioj gatvėj gyvenat?.. – neteko kantrybės vyriškis.

Marija pažvelgė į jį išplėtusi akis. Norėjo pasakyti, kad provincija neturi vardo, bet prikando liežuvį. Šis vyras atrodė ir taip viską žinąs.

– Dieve mano, – atsiduso nepažįstamasis, atstūmė ją ir žengė į svetainę.

– Įjunkit elektrą!.. – riktelėjo.

Apžvelgęs ryškios šviesos apstulbintus daiktus, piktai tarė:

– Tai kur ligonis?..

Marija pagalvojo apie Cezarį. Išeidamas jis atrodė visai sveikas. Todėl nieko nepasakė, tik atsiduso.

Vyras lėtai į ją atsisuko. Tik dabar Marija pamatė jo rankose nedidelį dirbtinės odos lagaminėlį.

– Ar jums nereikia suleisti raminamųjų?.. – nenuleisdamas akių, pusbalsiu paklausė.

Marija vėl paraudo. Gydytojo tonas jai pasirodė pernelyg intymus.

– Ne, – šaltai atsisakė.

Raminti ir bausti galėjo tik imperatorius Skėrys.

Gydytojas pasižiūrėjo į ją pro akinių stiklus – kaip Marijai pasirodė, keistai ir niauriai.

– Vadinasi, iškvietimas melagingas, – tarė ir atsisėdo į fotelį. – Jeigu jau taip, mielai išgerčiau arbatos.

Marija žiojosi sakyti, kad gydytojams nėra kada gerti arbatos, bet šis vėl ją aplenkė.

– Mano pamaina baigėsi, – pridūrė, nusiėmė akinius ir pasitrynė paraudusias akis.

Pildama ant birių rusiškų arbatžolių vandenį, Marija vos nenusiplikė rankos.

Kas bus, jei staiga pareis Cezaris?.. Jau po dešimtos, o svetainėje sėdi nepažįstamas vyras. Kas, kad su gydytojo chalatu ir lagaminėliu. Ligonių čia tai nėra.

– Gražus šalikėlis, – mostelėjęs į baltą šilką ant sofos, tarė gydytojas ir sriūbtelėjo arbatos.

Marija susiraukė.

Jai nepatiko, kad gydytojas pagyrė intymų ir kitiems nematomą jos daiktą.

– Ar jums tikrai nereikia raminamųjų?.. – gydytojas vėl nusiėmė akinius. Jo akys atrodė dar raudonesnės, beveik kaip baltojo triušio.

Marija susimąstė.

Pasidarė gaila pareigingo žmogaus. „Gal sutikti?.. – pamanė. – Suleidęs vaistus, bus patenkintas ir pagaliau išeis."

– Gerai, – prispausdama šaliką, atsisėdo ant sofos. – Kur dursit – į ranką ar į koją?..

Gydytojas keistai šyptelėjo.

– Ne į koją, – tarė, kaip pasidingojo Marijai, žvarbiu balsu. – Į sėdynę.

Marija pašoko.

– Ačiū, nereikia.

– Reikia, – gydytojas artinosi, ir jo akys spindėjo kaip raudonosios nykštukės. – Be to, jūs jau sutikote.

Jo rankose staiga atsirado švirkštas ir vatos gumuliukas, degantis melsva liepsnele.

Marija pastebėjo, kad gydytojo riešai apžėlę šiurkščiais plaukais, ir jai ūmai pasidarė silpna.

– Ak, – tarė, švelniai guldoma ant sofos, ir ėmė drebėti, kai vyro rankos pakėlė sijoną ir reiklūs pirštai užlindo už kelnaičių kraštelio. O kai adata prisilietė prie odos, ji suriko nesavu balsu ir ilgam neteko žado, tik pro pusiau sumerktas blakstienas matė, kaip kambary pamažu gęsta šviesa, daiktai meta paslaptingus šešėlius, ir juto šiltą gyvybės skystį, kylantį aukštyn, širdies link.

Kai atsibudo, šilkinis šalikas dryksojo ant grindų, pilkas

kaip pavasario sniegas, o Cezaris stalinės lempos šviesoj skaitė rajoninį laikraštį. Iš raukšlės, susimetusios kaktoj, Marija spėjo, kad vyras studijuoja kriminalinę kroniką.

– Ar dar ilgai miegosi?.. – sviedė laikraštį ant stalo. – Eik, gal išvirsi ką.

Marija atsikėlė, nušlubčiojo į tualetą, nė nepastebėjusi Cezario paausy didelės raudonos lūpdažių dėmės, paliktos, matyt, galingojo bombonešio. Atsisėdo ant klozeto ir švelniai, lyg nuvyniodama tvarstį, apnuogino kairąją sėdynės pusę.

Nebuvo jokios injekcijos žymės – tik vos vos dvokė spiritu.

„Tai irgi šį tą reiškia“, – Marija nuleido vandenį ir ilgai klausėsi požeminio krioklio gausmo. Nei iš šio, nei iš to pasidarė liūdna – kaip prieš daugelį metų, kai išoperavo apendicitą. Ji gulėjo lovoj, už palatos lango siautėjo šlapdriba, ir Marija jautėsi taip, lyg būtų netekusi ne aklosios žarnos, o kažko brangaus.

Koridoriuj vos nesusidūrė su Cezariu – netekęs kantrybės, buvo pats pasidaręs sumuštinį. Pažvelgė į ją piktai ir atsisėdo prie televizoriaus.

Marija nuėjo į virtuvę ir atsisėdo tamsoj ant taburetės. Žiūrėti į žvaigždynus nebenorėjo – dar pamatys porą raudonųjų nykštukių. Patraukė nosimi – spirito kvapas ir čia neišnyko. Sudrebėjo iš baimės, supratusi, kad jis visą gyvenimą nebepaliks jos, kad ji, vargšė rusistė, padarė didžiausią gyvenime klaidą, persikvalifikuodama į tikybos mokytoją. Kaip galima imtis dalyko, kuriame tiek daug

nežinomųjų?.. Ji vos neapsiverkė, šoko nuo taburetės ir buvo bepuolanti pro duris, Cezariui ant krūtinės... bet argi Cezaris patikės, kad vaistus jai suleido ne rajono daktarėlis, o velnias?.. Dar pagalvos, kad galvoj pasimaišė.

Iš svetainės sklido televizoriaus triukšmas – Žemę atakavo kosmoso Godzila, o Marija, sėdėdama tamsoje, bandė nusiplėšti neregimą dvokiantį drabužį, lyg šlapias nailonas prilipusį prie kūno.

Raganos metamorfozė

Odetė neskubėdama keliavo į stotelę.

Miesčiukas, kuris prieš porą valandų, jai išdidžiai įžengus, buvo pagarbiai nuščiuvęs, jau atsisveikino vištų, bliaunančių veršių ir periamų vaikų garsais. Jam neberūpėjo nei Odetės šukuosena, nei rankinė, nei tai, kad puikioji viešnia labai panaši į Audrey Hepburn. Šitai patvirtindavo ne vienas artimas Odetės draugas. O kadangi jos aplinkos žmonės buvo ne tik ganėtinai išsilavinę, bet ir pusėtinai delikatūs, nepridurdavo, kad tikrosios Audrey ausytės buvo perpus mažesnės ir jų nereikėdavo slėpti po oranžiniais plaukais.

Dėl tų nelabųjų ausų Odetei dažniausiai tekdavo laumių ir undinių vaidmenys. Princeses vaidindavo Izabelė – jos isteriškas būdas tiesiog buvo tam skirtas.

Odetė atsiduso – kiek per garsiai. Šalia nebuvo nė vieno žiūrovo, išskyrus rainą katę, tupinčią kelkrašty. Šioji nė ūso nepakreipė – stebėjo vėjo šiaušiamas smilgas. Akimi neįžiūrimos žolynų sėklos sūkuriavo šiltame pavakario ore, pripildydamos jį švelnaus sauso šnaresio.

Odetė mostelėjo raudona rankine – šnaresys jai nepatiko. Priminė melioracijos griovį, priaugusį švendrių ir arkliarūgščių, ten ji bėgdavo slėptis nuo įkaušusios moti-

nos, kuri, kaip kokia Gogolio ragana, ateidavo jos gaudyti – išskėstomis rankomis ir nieko nematančiomis akimis. Odetė buvo tikra, kad apspangusi močia lyg niekur nieko suėstų ir varlę – todėl metė vieną, labiau įsiganiusią, jai į glėbį, bet močia neapsidžiaugė, ėmė keiktis ir grįžo atgal.

Aštriais rankinės kampais braukdama geltonas bitkrėslių dulkes, Odetė susirūpinusi žiūrėjo į batų nosis – kažin ar išlaikys iki miesto, visai nusinešiojo.

Jeigu daiktas gali būti fatališkas, tai, be abejonės, batas. Jau ankstyvoj vaikystėj, Brežnevo laikais, sviestu išblizgintus batelius, nakčiai pasidėtus po lova, apgraužė katė. Ar beverta minėti dviem dydžiais mažesnius sportbačius, kuriuos apsiavusi laikydavo PDG normas, ir močios aukštakulnius, pasiskolintus Naujųjų metų vakarėliui. Šokant ***kirvirjupą,*** vienas nukrito ir didingai parvirto ant šono – kad visa mokykla pamatytų didelę skylę pade.

Todėl Odetei nebuvo jų gaila, palaidotų kartu su močia ir apsodintų geltonais bei raudonais gvazdikėliais.

Ji mieliau padūsautų dėl namo, nugriauto prieš kelerius metus, glaudusio ją kaip žvėrelį, su kurčia tyla švenčių dienomis ir serafimų balsais sergant karštine. Močios sugėrovai tai langą iškuldavo, tai palėpę pridergdavo, vienas kvailys, atkakęs net iš Baltarusijos, bandė sandėliuke pasikarti. Galbūt todėl namą visi vadino ***avariniu.*** Jis buvo vargingesnis už patį vargingiausią žmogų, todėl ties jo griuvėsiais Odetei norėjosi stovėti ilgiau nei ties Gogolio raganos kapu.

Odetė atsiduso.

Jai duodami raganų vaidmenys tokie paiki. Daug kalbama apie blogį ir skraidoma ant šluotų, užuot degus mėlyna liepsna ir nieko nekalbėjus. Kurčiai klapsi kiauri aukštakulniai po *avarinį* namą, ieško Stasiko, kuris jau pasikoręs ir ataušęs, jokia mėlyna ugnis, tegu ir iš paties pragaro, jo nebeatšildys...

„Viešpatie, ką aš čia šneku, koks Stasikas!.. – išsigando Odetė. – Tas storas nevalyvas bernas iš Gudijos neturėjo nei vardo, nei pavardės, o Stasikas – mano pirmoji meilė!..“

Ji taip susijaudino, kad net bitkrėslę nusilaužė ir ėmė vėduotis, o kai žiedadulkės kaip tankus vualis uždengė akis, suriko, trindama veidą. Odetei dingtelėjo, kad toji prietranka Izabelė bus paleidus į ją atidarytą pudrinę.

Kol, pritūpusi šalikelėj, naujai išsidažė akis, vėjas pažeme pranešė nebe pirmą sausų sėklų sūkurį. Odetė sugrūdo kosmetiką į rankinę ir susirūpino: kaži ar tie vargšai rajoniniai autobusiukai punktualūs?.. „Jei pavėluosiu, turėsiu nakvot melioracijos griovy“, – šovė į galvą baisi mintis. Griovys vienintelis šiame gūdžiame prisiminimų pasaulyje išlaikė tikrąją formą, nebelikus nei namo, nei močios, nei Stasiko.

Jo sesuo, tik nosį iškišusi iš tvarto, sumykė, kad Stasikas nuėjęs blogais keliais ir dar negrįžęs.

Kai Odetė susigraudinusi paklausė, kaipgi šitaip galėję atsitikti, sesuo iš tvarto iškišo galvą, pasižiūrėjo drėgnomis akimis į raudoną Odetės suknelę ir keistai suprunkš-

tė. Nelaukdama, kol romios jos akys pasrus krauju, Odetė paskubom atsisveikino.

Ėjo, nešdamasi rankinėj pelyną, ir nervinosi, kam apskritai čia važiavo.

Režisierius mat liepęs pasisemti tragiškų įspūdžių – kitam sezonui planuojąs graudžią dviejų veiksmų dramą su kraujais ir ašaromis. Kas iš to – Odetė žinojo, kad dėl savo ausų *tragiško* vaidmens negaus. Bet kadangi režisierius jai atrodė pakankamai protingas, nors ir nebaigęs konservatorijos, tik Rokiškio kultūros mokyklą, tokiais ji laikė ir jo sprendimus. Pagauta įkvėpimo, būtų paaukojusi jam ir tas prakeiktas ausis. Gal tai jį irgi įkvėptų. Ypač po to, kai viena garsi kritikė jų teatrėlį, nesirinkdama žodžių, pavadino *pretenzinga chalturščina*.

„Ką ji sau mano, toji kritikė!.. Mūsų teatras ne pretenzingas, o paprastas," – galvojo Odetė, eidama pro palšą arklį, besiganantį pakelėje. Kas gali būti natūraliau, kaip vaidinti patį gyvenimą.

– Hiii!.. – atsiliepė arklys, žiūrėdamas į ją išvarvėjusiomis akimis. Apatinė jo lūpa, apžėlusi žilais šeriais, liūdnai virpėjo, lyg norėdama ką pasakyti, o prie geltonų dantų labai būtų tikusi cigaretė.

Prima arba *Astra*, tas paprastų vyrų papuošalas. Tik ne *Camel*. *Camel* labiau tiktų kupranugariui.

Odetė nustėrusi sustojo.

Palšas arklys, uodega vaikydamas įkyrias sparvas, graudžiai žiūrėjo į ją.

– Tu ne Stasikas, – rūsčiai tarė Odetė.

Arklys sužvingo, panarino galvą ir ėmė karpyti ausimis.

Odetė pajuto, kaip ašaros tvenkiasi akyse.

– Tu ne Stasikas!.. – rėkte išrėkė ir pasileido link stotelės, kuri lyg neskubiai ryškėjanti nuotrauka dūlavo priešais. Bėgo kiek įkabindama, bet ašaros nelaukė, prasiveržė kaip staigi liūtis, ir Odetė atsigręžusi išvydo, kaip palšas kuinas sodriai teškina ant žolės, o papilvėj kadaruoja nupjauta gaisrininkų žarna.

Taip sunyko gražiausias jos prisiminimas, turėjęs suteikti tragingajam vaidmeniui kraujų ir ašarų.

Skurdžiame kambarėlyje Šnipiškėse ilgai netils telefonas, niekas nekels ragelio, o kai pakels, švelnus balsas atsilieps, kad Odetės seniai nebėra, ją pasmaugė mauras ir žali maurai ją apklojo vaikystės griovio dugne, dabar čia gyvena Rasytė, dora namudininkė, ir prašo daugiau jai neskambinti, nes ragelį gali pakelti klientas ir ilgai juoksis išgirdęs ugningą režisieriaus monologą.

Ir kai ragelis bus padėtas, švelnusis balsas pridurs: „Pinigus palik ant staliuko, o jei nesumokėsi, šišką su sviestu kitąkart gausi – čia tau ne teatras“.

Dangiškas džiaugsmas

Kai gyvenime nieko neberandi, tada ieškai erotikos

Andrius Šiuša

Laikrodžio rodyklei artėjant prie penkių, Eglė skubom sugrūdo popierius į stalčių ir pasižiūrėjo pro langą, ar kieme tebestovi mėlynas Arnoldo *Renault.* Su šefu palaikydama draugiškus santykius, jo pavaduotojo Arnoldo Eglė bijojo. Tokį skrupulingą, šaltą ir pedantišką žmogų galėjai sutikti veikiau ne šiam, bet anam pasauly.

Renault nesimatė.

Eglė apsidžiaugė. „Varau iš ofiso", – sumetė į rankinę lūpdažį, raktus, pudrinę, pliušinę pandą ir paskambino taksi. Prieš išbėgdama dar pasigyrė Raimondai, kad vakare maudysis naujoje vonioje. Su srovėmis, masažais ir ypatingu apšvietimu. Santechnikas nuo ryto darbuojasi namuose.

– Ar buto tau neapvogs?.. – rūgščiai susiraukusi, tarė Raimonda.

– Ką tu!.. Patikima firma!.. – atšovė Eglė ir išlėkė, dar pagalvojusi: „Sena kempinė!.. Pavydi, ne kitaip."

Veidrodinėse biuro duryse akies kraštu sugavusi skriejantį savo atspindį, net sudrebėjo iš pasididžiavimo. Raudoni aukštakulniai aulinukai, violetinės pėdkelnės – ak, gimtieji Jūžintai, kur ji tarsi karo pabėgėlė vilkosi paskui karvės uodegą nykia nurudusia ganykla, švietė kažkur veidrodžių gilumoj kaip metafora.

Pravėrusi buto duris, išgirdo melodingą čiurlenimą.

– Laba diena!.. – suriko, sviesdama rankinę ant batų dėžės.

Kadangi niekas neatsiliepė, Eglė sunerimusi nubėgo į vonią.

Vos prisilietus durų rankenos, nukrėtė keistas drebulys. O kai atidarė, sustingo vietoje lyg nutrenkta.

Melsva prieblanda mirgėjo ir kaitaliojo atspalvius tarsi švelniausias vėjo plaikstomas šilkas. Dar mėlynesnis buvo vanduo vonioje. Balta lempa metė ant jo švytintį mėnulio takelį.

Prie vonios stovėjo santechnikas tamsiai mėlynu kombinezonu ir rankose laikė plastmasinį kibirą.

– Prašom, – jis akimis parodė į vonią, – malonėkite lipti. O kad būtų jaukiau...

Jis apvertė kibirą, ir pulkas žuvų tarsi ryškiaspalviai paukščiai nusklendė vonios paviršiumi, niurktelėjo ir ėmė nardyti, uodegomis keldami purslų debesis.

Santechnikas įkišo ranką į vonią ir paglostė vieną žuvį.

– Paglostykit ir jūs, – pasiūlė Eglei, bičiuliškai nusišypsodamas. – Ji labai glotni.

Eglė su nepasitikėjimu dėbtelėjo į unitazų meistrą. „Niekada nebūčiau pagalvojusi, kad esama tokių santechnikų, – pamanė, glostydama žuvį. – Jis veikiau į Elvį Preslį panašus.“

Slidi žuvis pranėrė jai tarp pirštų, ir Eglė vėl pajuto nevalingą drebulį. „Gal persišaldžiau?..“ – išsigando. Santechnikas, švelniai šypsodamasis, paglostė nebe žuvį, o

jos ranką, ir Eglė ūmai suprato, kad drebulį sukelia būtent jis, o ne koks niekingas virusas.

– Viešpatie... – sušnabždėjo beveik alpdama.

– Aš jums padėsiu, – santechnikas prasegė jos palaidinukę, nuvilko ir, rūpestingai sulankstęs, padėjo ant veidrodinio staliuko. Nuėmė liemenėlę ir taip subtiliai brūkštelėjo per krūtų spenelius, kad Eglė panoro jam įkąsti.

„Ką jis čia daro?.. Ir kaip aš jam *t a i* leidžiu?..“ – Eglė su pasibaisėjimu žiūrėjo, kaip santechnikas į purų volelį susuka jos prašmatnias, provincijos pavydo vertas pėdkelnes. Užmerkė akis ir giliai atsiduso, mąstydama, kad tai būsiąs kažkoks labai senas ir stiprus archetipas, kuriam ji nepajėgi priešintis.

Kai atsimerkė, mėlynas vanduo jau skalavo krūtis, o tarp kojų, papilvės plaukus palaikiusi jūržolėmis, blaškėsi maža raudona žuvelė.

Eglė vos nesuriko, pamačiusi, kad ir santechnikas neriasi iš kombinezono, o kai suprato, kad po tuo kombinezonu nieko nėra, – net trumpikių, kurias ji įsivaizdavo languotas kaip šachmatų lentą, – įsikišo kumštelį į burną ir vos nepaspringo.

Meiliai žvelgdamas į nustėrusią Eglę – atrodė, tuoj uždainuos *Love my tender...* – paslaptingas gražuolis atsisėdo į vonią, beveik nesujudindamas vandens, garsiai pliaukštelėjo tik tas gamtos stebuklas, kuris kyšojo iš juodų papilvės gaurų tarsi užtaisytas pabūklas. Tokio kalibro Eglė dar nebuvo mačiusi – jai visai susisuko galva, nebesuprato, ar žuvys, ar jo lūpos liečia odą, ar kartūs

dumbliai, ar jo plaukai draikosi ant veido ir pinasi į blakstienas.

O kai negailestingasis gundytojas paėmė ją už rankų, nukrėsdamas nebe lengvu šiurpuliu, o 220 W įtampa, Eglė suvaitojo:

– Daryk ką nori, nors ir užmušk – aš pavergta!..

Jis valdingai suspaudė jos riešą ir patraukė su savim į dugną.

Mėlyną prietemą pakeitė blanki žalia šviesa; saulės spindulių piramidės, besiskverbdamos pro storą vandens sluoksnį, lūždamos atrodė lyg efemeriški netaisyklingos formos bokštai. Juo giliau jie leidosi, tuo stipresnį juto geismą; ryškiai spindėjo pro šalį praneriančios elektrinės rajos.

– Na, kodėl mums reikia į tą dugną?.. – leipdama sukuždėjo Eglė, rankomis gaudydama jo lytį, kuri lyg spindintis marių žaltys skrodė vandenį. – Noriu dabar... erdvėj tarp dangaus ir žemės... dabar...

Apkabino jo klubus, įsiremdama mirtį nešantį pabūklą sau į krūtinę. Užsimerkė, nenorėdama matyti raudonai įkaitusių rajų ir išsiskėtusių kaip palapinės jūros žvaigždžių, o paskui, visai netikėtai, pajuto šūvį.

„Dabar tikrai mirsiu“, – pamanė.

Vanduo kunkuliavo, virsdamas liepsnojančiu *jūros mišiniu,* žali unguriai raitėsi lyg nutrūkę elektros laidai, torpedų ataka tęsėsi ir tęsėsi; o Eglė, užuot tyliai ir stojiškai merdėjusi, gailiai klykė ir prašė pasigailėti.

Kai paskutinis šūvis, nušvietęs mėlynai juodą naktį, užgeso, stojo tokia tyla, kad Eglė net nusigando.

Skubiai atsimerkė.

Gulėjo ataušusioje vonioje, praskėtusi kojas, tarp jų plaukiojo keletas guminių žuvyčių ir banginį primenanti plaušinė.

– Kur tu, geisme mano?.. – sukuždėjo apspangusi.

Miegamajame kažkas atsiliepė.

Eglė atšovė vonios duris ir nuogutėlė, palikdama šlapias pėdas ant grindų, įpuolė į apšviestą kambarį.

Lovoje, laikydamas žurnalą *Tik vyrams,* vienomis trumpikėmis gulėjo šefas, panašus į gerai nusiteikusį ruonį. Išvydęs Eglę, godžiai gurktelėjo.

– Beldžiausi, bet tu negirdėjai, – sumurmėjo, geidulingai žibindamas akis. – Matyt, užmigai vandeny. Eikš, sušildysiu.

Eglė atsigulė, jausdama begalinį nusivylimą. Atkišo šefui užpakalį. Kol šis darbavosi, šnopuodamas lyg įsiaudrinęs jautis, pilvu dunksėdamas jai į sėdmenis, Eglė galvojo apie jūros mūšius ir skęstantį *Titaniką,* į mirties kilpas panašius elektrinius ungurius ir kibius dumblius, glamonėjančius slaptingiausias kūno vietas.

Kai šefas, dvėsuodamas ir aikčiodamas, sunkiai nuvirto ant šono ir paprašė šalto alaus, Eglė, tipendama į virtuvę, apmetė akimis savo nedidelį butuką.

Reikėtų dar kažko, kas žadėtų dangišką džiaugsmą.

Tik kaži ko?.. Kalbančio šaldytuvo?.. Plazminio televizoriaus?.. Lovos, kuri iš niekingo baldo staiga pavirsta džiunglėmis su pusnuogiu Tarzanu?..

„Niekada nemaniau, kad daiktai gali teikti tokį pasitenkinimą“, – virpėdama iš geismo, pamanė ji.

Padavė šefui aprasojusį butelį.

Akimirką klausėsi, kaip į jo gerklę kliuksi alus. Kaip vanduo į vamzdį. Paskui atsikėlė ir nuėjo nusiprausti.

Šefas, aišku, už viską sumokės.

Nors jis ir panašus į ruonį, bet nėra kvailas ir puikiai suvokia, kad šiais laikais, neturėdamas buitinių patogumų, žmogus nė per nago juodymą nesupras, kas yra dangiškas džiaugsmas.

Musės sparnelis

Dar niekada Mažasis Kancleris nesijautė toks prislėgtas ir nesaugus, nors ruošėsi ne į eilinį posėdį, o į lovą. Žvelgė į ją įtariai, kaip senė pelė į spąstus. Paskui apsidairė, ieškodamas pažįstamo atvaizdo – deja, Didžiojo Kanclerio portretas kabojo parlamento salėje, o pats originalas buvo išvykęs į Europos viršūnių susitikimą.

Mažasis Kancleris sumirksėjo, vos sulaikydamas ašaras, šoko lovon, prispaudė pagalvę kaip pikčiausio priešo galvą ir sulaikė kvėpavimą.

Nieko. Pagalvė nešaukė opozicijos seniūno balsu ir negrasino nušauti.

Mažasis Kancleris apsiramino ir vėl pradėjo kvėpuoti.

Palube, atsargiai judindamas rankas ir kojas, praplaukė į kiemsargį panašus krabas.

Jam išgaravus pro ventiliacijos angą, Mažasis Kancleris užmerkė akis ir pabandė užsnūsti.

Geriausias būdas išvengti nevaisingų politinių kalbų – apsimesti, kad sapnuoji ir kad sapne esi ne Mažasis Kancleris, o kas nors kitas.

Iš pradžių – vaikas, besivejantis uždūkusią telyčią sausros išdeginta tuščia ganykla; prakeiktas keturkojis šokinėja, kratydamas su žeme išrautą grandinę, o kai vaikui

pasiseka nučiupti už jos galo, – geležis šilta nuo šviežio karvašūdžio, – jis išsitepa gražų drabužėlį, mat ruošėsi eit į koncertą kultūrnamin, o ne paklaikusio gyvulio gaudyt.

Bet kai netoli parduotuvės durų, prie gėlių klombos, pamatė gulintį tėvą, sunkią jo ranką, prispaudusią ir taip nuskurdusį, vos gyvą gvazdikėlį ir iš rėksnės kaimynės patyrė, kad ganykloj siautėja nutrūkęs belzebubas, suprato, kad derliaus šventei skirto kolūkiečių koncerto nebeišgirs.

Lyg kas iš dangaus būtų pūstelėjęs žiemos kvapą ir prispaudęs vaiką prie rudos, negyvos žemės – visus jos vandenis godžiai išsiurbė mirusieji, kad galėtų puošniomis begonijomis žydėti ant kapų.

Mažasis Kancleris apsikabino pagalvę ir pro miegus atsiduso.

Jis mielai kiekviename rajono centre būtų įsteigęs po krematoriumą ir supleškinęs krosnyse ne tik numirėlius, bet ir visas laidotuvių kontoras su karstais, vainikais ir gedulingais kaspinais. Bet kas gi klausysis pilko vėjo, ūkiančio tyruose, kai gali patogiai kuistis kapinių sklypelyje, galvodamas, kad atlieki naudingą darbą mirusiųjų visuomenei.

Būtent dėl šitos jaukios dviejų pasaulių kaimynystės Mažasis Kancleris ir susilaikė nepasiūlęs parlamentui, kaip tautos žiedui, po mirties susideginti.

Vis vien ne visi būtų sutikę – kai kurie laikė save nemirtingais.

Mažasis Kancleris sudrebėjo iš siaubo.

Nemirtingumas kažkuo, gal kvapu, o gal rankas atimančiu svoriu siejosi su šūdina grandine, velkama per nuo tylos aidinčią pievą, mažas vaikelis bando ją sugauti ir išlaikyti, visa karvių giminė jam atrodo baisi ir fatališka.

Net per šokius su keliomis pažįstamomis mergomis prie klebonijos daržo rūkydamas *Primą*, nebuvo tikras, ar tarp peraugusių ridikų neišvys keturių juodų kanopų, o tamsoje – kraujo ir gyvuliško geismo pritvinusių akių.

Žemės ūkiui Mažasis Kancleris dėjosi esąs pakantus, nors iš tiesų ta sritis kėlė jam siaubą – beveik tokį pat kaip nemirtingumas. Kai jis imdavo galvoti, kaip išspręsti opiausias žemės ūkio problemas, į galvą niekas kitas neateidavo, kaip tik sėklinimas dirbtiniu būdu. Tačiau posėdžiuose to Mažasis Kancleris nesiūlydavo – sprendimas buvo neuniversalus, kai kurių sričių jis nebūtų patenkinęs. O etikos komisija, kuri tik ir laukė, kad kas posėdžio metu nusikeiktų ar pasiūlytų pasikarti, ko gero, dar būtų palaikiusi sprendimą neetišku.

Mažasis Kancleris sukūkčiojo, springdamas seilėmis.

Sapnuose jis kaip niekad mylėjo praėjusius laikus ir žmones. Net mergos, kurios slapčia tikėjosi, kad parsiversi jas tarp ridikų, atrodė minkštos, švelnios kaip pagalvės ir visai nepavojingos. Jas buvo galima ne tik versti, bet ir ridenti laukais, nebijant, kad įkąs ar apspjaus.

Mažasis Kancleris sudejavo.

Ak, kur tos kvepiančios poniškos rankelės, sugebėdavusios taip mikliai įslysti po drabužiais, elektros srove

nukrėsti kūną ir kaip niekur nieko vėl peršokti prie nykių segtuvų su komjaunimo organizacijos protokolais!..

Mažasis Kancleris nuožmiai sukando pagalvę.

Jam atrodė, kad ne pirštai, o protokolų raidės bėgiojo oda ir ją elektrizavo, žemiau juosmens sukurdamos aukštos įtampos zoną. Nieko erotiškesnio, nieko labiau jaudinančio Mažasis Kancleris gyvenime nebepatyrė. Tik žymėdavosi užrašų knygutėje lavonus, nutrenktus toj aukštos įtampos zonoj, netgi ne vardus, o numerius, kaip ir dera tvarkingoj mirties kanceliarijoj.

Pagalvė dvokė chloru, ir Mažasis Kancleris ją išspjovė.

Kažkas, ignoruodamas šventas miego valandas, grūdo šiurkščias letenas už kelnaičių. Pasmirdo spiritu ir siera.

Mažasis Kancleris prasimerkė.

Nors nematė, kas čia toks verčia ant šono, iš pažįstamos dėmės pagalvėje suprato, kad atsibudo. Tai suvokti padėjo ir adatos dūris. Paskui suvokimas priartėjo prie pasibjaurėjimo – svetimoji ranka pešė erogeninės zonos plaukus ir bandė įgrūsti pirštą tarp lytinių lūpų.

– Bjaurybė pydaras, – suburbėjo tyliai, bet sanitaras išgirdo.

Paplekšnojo Mažajam Kancleriui per užpakalį, nusijuokė pragertu bosiuku, pasiėmė švirkštą ir išėjo. Už durų, nesiliaudamas juoktis, kažkam kalbėjo:

– Čia tai fruktas. Bliamba, čia tai fruktas. Boba, o įsivaizdina, kad yra diedas ir dar – Seimo pirmininkas!..

– Kas čia tokio. Ketvirtoj guli apskritai ne žmogus, o infuzorija.

– O kas tas yr?..

– Velniai žino. Kažkoks grybas.

Pragertas bosiukas nusikeikė, išvadindamas durnius parazitais, žingsniai nutolo. Mažasis Kancleris gulėjo kniūbsčias ir jautė ne dūrį sėdynėje, o tikrą širdies skausmą – pabudęs neprisimindavo ne tik svarbiausių rezoliucijų, bet ir savo lyties, o sanitarų kalbos jį visiškai supainiodavo.

Prišlubčiojęs prie langelio, prikišo nosį prie blausaus stiklo; kad gerai matytų kiemą, turėjo žiūrėti pro tarpstikly sudžiūvusios musės sparną.

Tarp plonyčių voratinklio storumo linijų, zigzagų ir laiko dėmelių krutėjo kaži koks pavidalas – žmogelis pilka nusišėrusia striuke ir spindinčiu pakaušiu. Kas jis toks?.. Ko taip užsispyręs ilgai vaikšto?.. Iš meilės ar iš pareigos?.. O gal iš neturėjimo ką veikti?..

Mažasis Kancleris atsitraukė nuo lango, ir vaizdas musės sparne išnyko.

Palengva grįžo atmintis, noras veikti, kalbėti, siūlyti.

Subtiliai pašiepti Žemės rūmų atstovus dėl prašomų subsidijų.

Numirėlius – dėl neatsakingai išgeriamo gruntinio vandens.

Etikos inspektorių – dėl neestetiškai nudribusio pilvo ir netaisyklingos tarties.

O patį svarbiausią ir kilniausią projektą Mažasis Kancleris, virpėdamas iš pasitenkinimo, ketino pasilaikyti posėdžio pabaigai.

Reikia, pastvėrus kalašnikovą, išpleškinti karves, visas lig vienos, pagaliau gal ir jaučius dėl šventos ramybės. Tegu vaikeliai gražiais drabužėliais ramiai sau eina į koncertą, o tėvai sau tegu nejudinami drybso klombose tarp gvazdikėlių. Juk šeima, juk artimieji, darnūs jų ryšiai yra svarbiausia šiame gyvenime, ar ne tiesa?.. Jeigu tiesa, galima dėti tašką ant musės sparno, tašką sąmonės dugne, kad pilkas žmogelis, judėdamas jo gilumoj, vis mažiau ir mažiau primintų kažką brangaus, mielo ir beviltiškai prarasto.

Laukinio mėnulio fazė

Juodas birželis geidulingo meilužio pirštais glostė alpstančias priemiesčio obelis. Bet Uranijai, susigūžusiai ant laiptų, erotika nerūpėjo.

Ji užsimerkė ir pabandė sau įteigti, kad ne jos galvoj, o duobėtu asfaltu risčia dribsi keletas raitosios policijos pareigūnų.

Atsimerkė.

Keliu pradyrino tik Irmutė – ryškiai raudonomis kelnėmis, kalbėdama su savimi.

„Policijos niekada nebūna ten, kur jos iš tikrųjų reikia“, – su kartėliu pamanė Uranija.

– Urrra!..Urrra!.. – suriko Irmutė, mosuodama rankomis. Pseudoispaniškų marškinių rankovės suplevėsavo kaip vėliavos.

Uranija pagrasė kvailei kumščiu. Ši, spigiai kikendama, nutipeno šalikele, dulkėse palikdama ryškius aukštakulnių įspaudus. Vienas buvo gerokai siauresnis – matyt, vėl skirtingus apsiavė, taip jai atrodė gražiau.

– Urrra!.. – dar kriokteléjo iš tolo.

Uranija tik atsiduso. Seniau norėdavo kvaišą primušti, bet dabar priprato. Jeigu muši visus, kurie iškraipo tavo vardą, teks pakelt ranką prieš visą priemiestį. O pir-

miausia – prieš Alfonsą, kuris, ją šaukdamas, prieš *urra* dar prideda *d* arba *m*, nelygu nuotaika. Ir tada ne kruvinų kautynių laukas iškyla prieš akis – pilkšvai žalių maurų muaras su vos regimom vandens properšom aistringai kviečia atsigulti ir narsiai atstatyti krūtinę užgriūsiančiai negandai.

Uranija pasikasė suskirdusį kulną.

Negandos nesimatė jau nuo vakar – išgėręs prancūziškus kvepalus, kaži kur išskrido. Kokia neteisybė – Uranija už tuos *Boys de bulogne* turguj sumokėjo net penkiolika litų, o neganda nepaliko jai nė gurkšnelio.

„Palauk palauk, – pamanė kerštingai. – Ir aš tau neduosiu!..“

Prisiminusi pageltusius tinklinius Alfonso marškinėlius, pro kuriuos taip begėdiškai ir gašliai lenda krūtinės gaurai, droviai suskliautė šviesias blakstienas. „Ar ne per žiauru?..“

„O mane palikt vieną – ne žiauru?!..“ – ji taip giliai įkvėpė, kad vos neuždusо. Akys aptemo, ir net raiteliai galvoje nustojo belsti kanopomis.

„Visa mano vaikystė buvo tokia nelaiminga, – graudenosi Uranija. – Neturėjau nei kačiuko, nei šuniuko – jokio prisirišusio padaro. Nuo baisių sapnų naktį pridarydavau į lovą. Senbernis daktaras vadindavo mane Urinija. Nežinau, ką tai reiškia, bet turbūt nieko gero.“

Išvyniojusi vienkartinę nosinaitę, nusišniurkštė nosį ir vėl kruopščiai sulankstė.

Kažkas sustojo prie vartelių ir smarkiai pabeldė. Batų

pro patvory sužėlusias dilgėles nesimatė, švietė tik ryškiai raudonos kelnės.

– Eik šalin, pusgluše!.. – riktelėjo Uranija, nepakeldama akių.

Niekas nenusižvengė laukiniu balsu, tik papūtė žvarbus vėjas, ir ant raudonų kelnių kaip snaudžiantys žaibai sublizgo mėlynos juostos ir ano pasaulio spindesiu sužvilgo auksinės žvaigždės.

Uranija išsigandusi pašoko.

Pagyvenęs vyras paštininko kepure rūsčiai žiūrėjo į ją.

– At...atsipra... – sulemeno Uranija.

– Tamsta būsit U. T. Narkevičiūtė? – vyriškis atkišo lapą.

Nieko nematydama, vos neapkurtusi nuo galopu pasileidusio eskadrono, Uranija bejėgiškai sužiopčiojo.

– Alfonsas Viesulas – kas jis tamstai toks?..

– Mmmm... – sumykė Uranija. – N...ne...

– Vyras?.. Dėdė?.. Sugyventinis?..

– N...neganda m...mano, – vos neapsiverkė Uranija.

Vyras liepsnojančiomis kelnėmis minutėlę tyrė popierių.

– Sugyventinis, – tarė šaltai. – Toks yra oficialus patvirtinimas.

Uranija vėl išsilankstė nosinaitę – šįkart ašaroms. Niekada, net šlapiausiam sapne, ji nesapnavo, kad švenčiausi jos jausmai bus taip paniekinti. „To betrūko, – galvojo, kruopščiai sausindama akis. – Jis yra mano gyvenimas, o ne sugyventinis.“

– Pasiimkit savo Viesulą iš nakvynės namų, Kosciuškos gatvė, numeris toks ir anoks.

– Nakvynės?.. – nustebo Uranija. – Betgi dar tik rytas!..

– Reiks užmokėt dvidešimt aštuonis litus, – vyriškis nužvelgė ją iš aukšto. – Ir paskubėkit.

– Kodėl?..

– Todėl, kad tai oficiali procedūra. Vilkinti nepatartina.

Žaibuodamas kelnių žvaigždėmis, degančiomis rūsčia nepermaldaujamo įstatymo liepsna, nukaukšėjo gatve tolyn. Uranijai pasidingojo, kad vietoj batų kyšo apžėlusios arklio kanopos.

„Dvidešimt aštuoni litai!.. Dieve brangus. Vos ne du *Boys de bulogne* buteliukai, – dūsavo Uranija, kraustydama stalčius. – Ką padarysi. Matyt, niekada nepamatysiu Paryžiaus.“

Išlipusi iš autobuso, kurio mėlyndryžiai šonai priminė paštininko kelnes, Uranija pasileido lengva ristele. Prarisnojusi notarų biurą ir pasų poskyrį, pro tarpuvartę įlindo į erdvų kiemą.

Moteris baltu chalatu, panaši į angelą, tylėdama iškratė ant stalo Alfonso daiktus. Uranija susigraudinusi atpažino aptrintą, tačiau kovingą raudonį išlaikiusį draugovininko pažymėjimą, pažaliavusį sandėliuko raktą, keletą veržlių, chaki spalvos nosinę, panašią į gofruotą šūdą, penkių litų monetą, įskilusius akinius nuo saulės, o naujutėlį prezervatyvų pakelį palietė kone su prietaringa baime. „Kaži ar tikras?..“ – dar pagalvojo.

Pasirodęs viršininkas mandagiai paprašė pasirašyti, įjun-

gė vieną televizorių – turėjo jų ten daug, per visą sieną – ir pasakė, kad ji tuoj pamatys savo brangiausiąjį.

Uranija drebėdama įsistebeilijo į ekraną.

Alfonsas lėtai kėlė užpakalį nuo baltai švytinčios lovos – buvo be kelnių ir be tinklinių marškinėlių, gaurai ekrane atrodė dar gašliau, ir Uraniją užplūdo toks gėdingas geismas, kad ji neištvėrusi užsimerkė.

Tyla buvo sunki, kurti, be arklių ir be raitelių, tik Alfonso užpakalis kaip juodas mėnulis kilo nuo operacinės baltumu spindinčios lagūnos ir niekaip negalėjo pakilti.

Erotinį alpulį sutrikdė nemaloni mintis.

Jeigu čia televizorius, tai visa Lietuva matys jos vienatinio užpakalį?!.. Šis dalykas Uranijai nepatiko.

Ji greitai atsimerkė.

Alfonsas, jau susikimšęs daiktus į kišenes, stebėjo ją persisotinusio lovelaso mina.

Iš susijaudinimo gargtelėjusi, Uranija apsisuko ir sustabarėjusiomis kinkomis išdūlino į kiemą, net neatsisveikinusi su mandagiu viršininku. Jos gyvenimo džiaugsmas sekė iš paskos, kartkartėmis atsiriaugėdamas pikantišku Paryžiaus kvapu.

Nusipirkę pūslę *Stipriojo* alaus, susėdo pakrūmy prie linksmai gurgiančios Vilnelės. Kažkokie apdują pasileidėliai žolėj paliko vos pradėtą maišelį aštrių bulvių traškučių ir kaugę cigarečių, kurias vadint nuorūkom neapsivertė liežuvis.

– Dūmelį traukt mokinosi, – sodriai tarė Alfonsas. – Gerai šikniams. Nuo *Camel* pradeda.

Uranija išsižiojusi linktelėjo.

Kad Alfonsas vyriškumo kelią pradėjo nuo *Primos,* nė kiek nemenkino nei *Primos,* nei Alfonso vertės.

Tamsiarankis birželis, panašus į geismingą arabą, apsimuturiavusį žaliais muslinais, mylavo paupio ievas tarsi savo žmonas, kuždėdamas meilias nešvankybes, nuo kurių net blaivus protas praskysta. Ak, kam man tie arabai, purtėsi Uranija, jos akys priplūdo ašarų, – turbūt tas kandonų pakelis kaltas, toks ryškus, bjaurybė, gal pradėt rėkt, gal kokią sceną iškelt, bet argi išdrįsčiau, aš ne artistė...

Guldamasi ant žolės ir atstatydama pašiurpusią krūtinę atūžiančiai negandai, godžiai gėrė pirmuosius audros garsus: numesto diržo sagties caktelėjimą, gūdų nusitraukiamų kelnių šlamesį ir pusbalsiu burbamus keiksmus – švelnų tolimą volungės balsą.

O kai stichija užgriuvo, su švilpesiu raudama jai plaukus ir laužydama rankas, ne Bulonės giraitėm dvelkdama, o sieringais lietuviškais pelkynais ir pačiu velniu, – Uranija netyčia atsimerkė ir visiškai prie pat savo veido išvydo baltą mėnulį, liejantį išlydytą sidabrą į akiduobes, – tarsi jose nevirpėtų gležni ir neprinokę akies obuoliai, tarsi žiojėtų gilios ir sausos kaukolės skylės.

Sidabras greitai stingo, ir Uranija nebegalėjo užsimerkti.

Matė nukarusį Alfonso pilvą ir driblias šlaunis, plieno dulksna užsiklojusią žolę, upę, kuri tekėjo šnekėdama savo kalba, visiškai abejingas juodažiedes ugniažoles ir žydrą čiurkšlę nuo pontoninio tiltelio – turbūt paklydęs amūras sisiojo.

Uranija žinojo – ateis diena, kai gyvenimas pasirodys besąs melagis, sukčius ir kekšiautojas, maukiantis taurųjį *Boys de bulogne* tam, kad ji neužuostų seno velnio smarvės.

Senas velnias, pasikvepinęs prancūzišku odekolonu, ne toks jau baisus.

Baisesnis laukinis mėnulis, užantspaudavęs akis aštuntuoju antspaudu.

Tam, kad viską per prievartą matytum.

Uranija gulėjo po velniu ir bandė iš sielvarto pravirkti, bet iš sidabrinių akių neištekėjo nė ašarėlė – tik po šaltais sėdmenimis trykštelėjo šilta gyvybės srovelė ir čia pat užgeso, susigerdama į žemę.

Žirnių lauko pasija

Už Liepkalnio sandėlių ir autoremonto dirbtuvių, lekiant Lydos plentu ir niekur iš jo neišsukant, dar neprivažiavus Jašiūnų, plyti nuodingo durpynų smogo gaubiamas juodas žirnių laukas. O, kaip ji norėtų raškyti išsipūtusias žirnių ankštis kartu su kitomis raganomis, kurių akių baltymai ir pilka, akvariumo maurų padengta oda švyti mėnesienoje, o burnos kampučiu teka siaura srovelė kraujo!.. Ne, tai ne kraujas, tiesiog prakaituota plaukų sruoga prilipo. Su savo šluba koja nespėja paskui lieknas ir visiškai kurčias tamsos būtybes – šios palieka ją vieną pabaisiškų žirnių apsupty, ankštys styro grėsmingai kaip ietys, pampsta, tuoj sprogs, ir kulkos pereis kiaurai smailiakulniais žaliais bateliais.

Keršė sudejuoja – vienas žirnis įsmigo į galvą. Prasimerkė, apsičiupinėjo drebančiomis rankomis, nustūmė Tadeušo koją; purvinas didysis pirštas lindo jai tiesiai į ausį. Tadeušas nepabudo, tik atsuko baltus sėdmenų pusrutulius, spindinčius kaip atidengtos grietinės puodynės. Miegodavo be kelnaičių – ***triusikų,*** sakydavo nusispjaudamas, a velniam man jie reikalingi, tik brangų turtą spaudžia!..

Keršė paglostė skaudančią ausį ir nusvyravo į virtuvę,

žengdama plačia dešinės kojos pėda, kairiosios piršteliais tik vos vos remdamasi į grindis – tikra kordebaleto prima. Atidarė langą, pažiūrėjo, ar nėra ant suoliukų paliktų alaus butelių. Nebuvo – klaikia fosforine šviesa liepsnojo tik tuščia pepsi skardinė, ir krūmai apačioj regėjosi apvemti tuo šleikščiu paauglių gėrimu.

Keršė užsirūkė, savo mėgstamą *Kastytį* laikydama kaip standžią žirnių ankštį – už paties galiuko. Nelabai patogu, užtat prašmatniai atrodo. Gerai įmitusios poniutės iš *Stiliaus* turbūt irgi taip laiko. Ankštis, aišku, ne *Kastytį*. *Kastytis* joms nepatinka – veido spalvą gadina.

Iš ketvirto aukšto atsklido žmogžudystės garsai – dejonės, kriokmas ir prašymas pasigailėti.

Keršė sukando nuorūką visais sveikais dantimis, o kadangi tokių buvo nedaug, nuorūka išsprūdo ir apseilėta, sudarkyta leptelėjo į suvytusią, nešienaujamą, žiogų čirpimu ir šienpjovių dainomis seniai jau neskambančią pievą.

„Tie vėl dulkinasi, – pamanė su širdgėla. – Na argi šitaip galima!.. Kasdien po kelis kartus!..“

Apsidairė, bet išgerti nerado, sriūbtelėjo vandens iš vazelės, atsiriaugėjo ir nuliūdo. Ak, Jėzau, kodėl Tadeušas – ne recidyvistas?.. Sakoma, kad jų seksualinės galios atvirkščiai proporcingos protinėms... Ji atsistojo prieš veidrodį, apžiūrėjo save – ožka, ir tiek. Palša, kūda, nukarusiais speniais, su šlapiu cyzu, prilipusiu prie kušplaukio. Nenuostabu, kad brangaus turto nemato jau geras pusmetis, tik užpakalį. O ką su užpakaliu veiksi?.. Apžiūrinėsi kaip padžiautą sūrį?..

Keršė braukia krūtimis Tadeušui per nugarą, svaigdama nuo tiršto, gyvuliško nakties kvapo, o kai ištiesia drebančią leteną turto link, atsibunda savininkas, išvadina kurva ir liepia duot ramybę. „Tadikai..." – inkščia Keršė, o Tadikas atsuka jai nugarą. „Rytoj turiu tris klozetus ir dvi kriaukles, – burbteli. – Bus užkimšę vamzdžius maisto atliekomis, ikrais ir šampinjonais. Dar dejuos, šlykštūs apsirijėliai, kad *Tiret* nepadeda, kad priversti kreiptis į mane... Priversti!.. – klaikiai nusikvatoja Tadikas. – Įsivaizduok tik!.. Tai aš priverstas taisyti susisukusius jų vamzdžius!.. Ne jie – aš turiu dejuoti ir griežti dantimis, ir trenkti tą sup... *Tiret* jiems po kojom, o dar geriau – ant galvos!.."

Jis kriokteli, įkiša galvą į sumurkšlintą patalynę ir užminga, o Keršė švelniai glosto jo petį su didžiapape undine ir laiko prikandusi lūpą, kad nepravirktų.

„Prakeiktas santechnikas", – šnabžda tamsoje. (Ketvirtame aukšte žmogžudystė pagaliau įvykdyta, auka sukapota gabalais ir sudėta į šaldytuvą, o įtariamasis šlepsi nusiprausti.) Velniška profesija, paleistuvių ir iškrypėlių perykla!.. Vamzdynai, klozetai, bidė... nuogos kriauklių subinės, frigidiškos vonios. „Kodėl tekėjau už žmogaus, kuris negali atsispirti tokiems primityviems gašlumo ženklams?.. Kodėl jis mane vedė?.. Priminiau bidė?.."

„Aš ne bidė, sukanda dantis Keršė, aš – žmogus. Maža to – prekių žinovė. Kas, kad baigusi tik pusę studijų. Prekių tuomet nebuvo, ir žinoti per daug nereikėjo."

Keršė kalena dantimis, jie klaksi kaip pianino klavišai,

juodi pakaitom su baltais, vėl kiūtina į virtuvę, šokčiodama kaip čiurną išsinarinusi kordebaleto žvaigždė.

Prakeiktas perteklius, kiauliškas gyvenimas!.. Kur, sakykite, stebuklas?.. Viltis?.. Tikėjimas?.. Keršė pakelia apsiašarojusias akis į portretą ant sienos, gailiai žiūri į siauras, griežtai sučiauptas lūpas, rūstų žvilgsnį ir mėlyną dangų už jo nugaros. Nors ne giminaitis ir ne buvęs vyras, jis Keršei brangus. Dėl ko, ji nelabai žino – gal dėl to dangaus, mėlynesnio už išvirtusius venų vamzdynus ir Tadiko tatuiruotę.

„Viešpatie, sako žmogui ant sienos, padaryk stebuklą. Juk ne veltui čia kabi. Jeigu nori, aš tau lampadą uždegsiu kaip Dievo Motinai. Nudžiausiu iš cerkvės. Tik nežinau, kaip ta lampada atrodo. Turbūt toks kaušelis, pilnas vandens, seilių ir žarnyno lazdelių. Popu dėta, pripilčiau jį gryno spirito."

„Ko tu nori, – sako žmogus nuo sienos tokiu sodriu baritonu, kad Keršė išsigąsta, griebia taukuotą virtuvinį rankšluostį ir paskubom prisidengia gėdą. – Spirito?.. Ar stebuklo?.."

„Ir tas, ir anas vienas kitam netrukdo", – garbingai atsako Keršė, nes stebukladariai mėgsta priedurnius ir storžievius, liaudies išmintis tai liudija. Bijodama, kad galingasis žmogus nepalaikytų jos kvakna inteligente ir amžiams nenutiltų, Keršė kalba net springdama, taškydama putas, mojuodama smirdinčiu rankšluosčiu. Atvira gėda – vienas juokas, palyginti su norų išsipildymu.

Žirnių laukas, juodas nuo slenkančio smogo, kietos, ne-

nustygstančios ankštys ir pusnuogės raganos, raunančios jas saujomis. Neduok Dieve, aptiks miegantį Tadiką, neteks jis savo brangumyno kaip prinokusios ankšties!..

Žmogus ant sienos ima nekantrauti.

„Ko gi tu nori, moteriške!.. – rūsčiai klausia. – Būti ragana ar seksualiai pasitenkinti?..“

Keršė nutyla. Ji nėra visiška kvaiša ir žino, kad įsigeidęs visko, negausi nieko. „Seksualiai pasitenkinti, – šauna į galvą pirmiausia. – Ir ne mažiau kaip tris kartus per dieną. Po pusryčių, pietų ir vakarienės.“

Ji įsivaizduoja save rėkiančią ir kruviną, Tadiką, užgulusį bejėgį jos kūną, kauksmą, agoniją ir tylą.

Keršė susimąsto.

O kas po to?..

Tadikas šlepsės nusiprausti, o grįžęs vėl atsuks baltus kaip klozetas pusrutulius, tarsi nieko nebūtų įvykę.

Jos veidas apniuko.

Ne, tai ne stebuklas.

„Būsiu ragana“, – sako ryžtingai. Žmogus pritariamai linkteli – matyt, raganos yra valstybinių tarnybų gerbiamos. Jis dar pamosuoja Keršei ranka (plakate rankos nematyti, bet tai nesvarbu) ir nutyla, supopierėja, tampa nebyliu poligrafijos produktu.

Keršė apsidairo.

Kažkur netoliese turėtų būti stebuklo paliudijimas. Koks nors daiktas, nes be daiktų joks stebuklas neįmanomas.

Ant šaldytuvo – nedidelis buteliukas, *flakuškė*, o ten – gyvybės vanduo. Verčiančio iš klumpių kvapo, pasiutu-

siai tirštos faktūros. Keršė geria, apsilaistydama smakrą – ponas nepasakė, ar visą išgert, greičiausiai visą. Tadikui stebuklingo skysčio nepaliks, tegu krušasi su savo kriauklėmis ir unitazais – ji ir taip prisikentėjo.

Kokia palaima!.. Koks jėgų antplūdis!.. Keršė juokiasi, jos krūtys standėja, oda išsilygina, dantys skamba kaip restauruoti vargonai, o nususus pievelė, pagirdyta šilto lietaus, atgimsta paukščių balsams ir vėlyvajam pienių žydėjimui. Svirduliuodama slenka į kambarį, braukdama nuo akių juodus raganos plaukus.

Tadeušas knarkia, Keršė, nebijodama jo rūstybės, priguła iš uždraustos pusės ir juokiasi, negalėdama liautis. Tadikas pabunda, suurzgia įsiutęs, griebia ją už plaukų. Keršė, stipri ir gaivalinga, bloškia sugyventinį ant grindų, tas žnekteli kaip pilnos gaisrininko žarnos.

Brangiosios ankšties savininke, kol tu miegojai, tavo ankštį kažkas išgliaudė!.. Ką gi tu dabar darysi, žaliųjų kulkelių netekęs?.. Kaip sukelsi agoniją?..

Iš užuolaidos išlenda pilkaodė nuogalė žiauriomis mongoliškomis akimis, kažką šnabžda šiurkščia stepių kalba, moja Keršei, ir ši lengvai, kaip jauna mergaitė, striksi paskui gliaudytoją į balkoną.

Dūra tu, kalieka bezobraznaja!.. – kaukia Tadikas iš kambario, o Keršė geismingai juokiasi ir sklendžia dusinančiu nakties oru tiesiai į fosforinius krūmus, paskui sparnuotą moterį pelėsių ornamentais puoštu kūnu.

Tas, kuris Keršę pasitiks, pervers aistros iškamuotą kūną, supurtydamas pikčiau nei elektra.

Misionierių ligoninė

Miesto pakrašty, į dešinę nuo stoties, ant kadaise plytėjusio traukinių kelio, apsupta vešlių šermukšnėlių (kad velniai delyrikai nepultų), stovi Misionierių ligoninė, ir ten gydo tik misionierius – apakusius, apkurtusius, netekusius receptorių, galūnių ir tikėjimo. Jie vaikšto ilgais prieblandos koridoriais briliantine žaluma išteptomis kaktomis, o kai naktį ligoninė staiga sudreba nuo atidundančių vagonų, pusiausnūda palatose budintys ligoniai supranta, kad kažkurį misionierių jau išveža ilgas pilkas traukinys. Į laukinius tyrus, į nesvetingas miesto dykumas, į pramoninių rajonų džiungles, kur niekas nėra girdėjęs Viešpaties žodžio. Ir spaudžia ligoniai degančias kaktas prie metalinių lovos virbų, ir šie įkaista iki raudonumo, gali pasidžiauti kelnaites ir kojines – kaipmat išdžiūtų. Gaila, kad neturiu dešrelių, porą mielai išsikepčiau. Kažin ar briliantinė žaluma tiktų vietoj garstyčių?..

Šiaip jau nė už ką į šitą skyrių su misionieriais negulčiau. Nemėgstu, kai tikėjimą grūda per jėgą, kaip vaistus, nors man galbūt patinka sirgti. Deja, šaukštai po pietų. Man jau paskirtos procedūros ir ligoninės maistas, o tai tolygu teismo nuosprendžiui. Jeigu pabėgčiau iš ligoninės, mane vytųsi ne tik visa procedūrinė su tvarstomuoju

stalu priešaky, bet ir valstybės, kurią pabėgdama apvagiu ir paniekinu, rūstis. Ar matėt kada liepsną, šaunančią iš fakyro gerklės?.. Jei matėt, turėtumėt mane suprasti. Pilietinės sąžinės balsas baisiau nei religinė propaganda.

Kad apsiraminčiau, pasiimu taksofono kortelę ir einu į koridoriaus galą skambinti vyrui. Atsiliepia. Balsas įtartinai žvalus. Pakarpau šnervėmis, bet nieko nesuuodžiu, tik vata iš nosiaskylės iškrinta. Ar tik nebus pasikvietęs lengvabūdės kaimynės ir demonstravęs jai pasadoblio figūrų, pamiršęs žmoną su furunkulu nosyje, vienišą, ant seno traukinių kelio, iš visų pusių apsuptą velnių ir šermukšnių?.. Nedėkingasis. Kaip aš jį guodžiau ir raminau, kai toji pati kaimynė sviedė pro langą nebaigtą valgyti arbūzą ir pataikė tiesiai jam po kojom, šventinis kostiumas atrodė lyg hienos atrytas!.. Nesijaudink, sakiau, į šokių klubą pagyvenusiems žmonėms nueisi kitą kartą. Be to, šiandien penktadienis, trylikta diena.

„Sesele, gal duotumėt man raminamųjų?..“

„Duočiau, – sako seselė prie staline lempa apšviesto stalo. Atsikelia, atidaro spintą, išima pūstą butelį siauru kaklu. Tokiuose tik džinus laikyti. – O kas atsitiko?..“

„Vyras man neištikimas“, – vapu, balsas dreba, akys prisipildo ašarų.

„Atsilyginkit jam tuo pačiu“, – pataria seselė, užrakina butelį ir atima iš manęs plastmasinę stiklinaitę.

Lengva pasakyti – atsimokėk. Kur čia rasi neištikimybės vertą objektą?..

Nukiūtinu koridoriumi, nuleidusi sutinusią nosį, sunkią

kaip šamotinė plyta, atsargiai aplenkiu žalią misionierių – nenoriu, kad nosis nukristų jam ant kojos, tai vis dėlto ne arbūzas, dar koją sulaužys.

Šlubas misionierius – ne išeitis. Pažįstu savo vyrą. Jis nusijuoks ir pasakys, kad neverta nusidėti su vyru, kuris nemoka angliško valso žingsnelių.

Viešpatie, Tu gailestingas, Tu visa žinantis, tad pasakyk – ar tikrai Tavo žodžiui skleisti pakanka menko žmogaus balso?.. Nereikia nei fokusininko, nei kavaleristo, nei šokių mokytojo sugebėjimų?..

„Nereikia, – sako Viešpats, atidžiai apžiūrinėdamas mano nosį. – Jei nepratrūks iki ryto, pjausim. Nevalgykit vakarienės ir pusryčių."

Misionierius žiūri į mane iš koridoriaus, prispaudęs kaktą prie durų stiklo, čiaumoja pažaliavusiomis žiaunomis, matyt, nori valgyti. O gal padrąsinti. O gal nei viena, nei kita – tiesiog atlieka misionierišką savo pareigą ir pasakoja kraupią istoriją apie šventąjį Lauryną, gyvą iškeptą ant grotelių. Man gaila šventojo Lauryno, bet, ko gero, kąsnelį apskrudusio šventojo suvalgyčiau. Tačiau jį, matyt, bus surijię Romos kareiviai. Visą. Antraip bažnyčių relikvijoriai ir dabar saugotų susitraukusius kepsnio gabaliukus.

Ir pakliūk tu man į Misionierių ligoninę!.. Būčiau atsidūrusi kokio nors Raudonojo Kryžiaus ar Greitosios pagalbos – niekas man nesutrukdytų ryžtis neištikimybei, net nosies nupjovimas!..

O dabar?.. Kaip aš, paaukojusi nosį žemiems geidu-

liams patenkinti, galėsiu žiūrėti į akis misionieriams, žmonėms, netekusiems kūno dalių dėl tikėjimo?..

„Gal jūsų vyras nekaltas, gal jums pasirodė“, – sako seselė, pildama antrą stiklinaitę valerijonais ir katėmis dvokiančio skysčio.

„Aišku, kad pasirodė, – niurzgiu, – belzebubas juodomis tinklinėmis kojinėmis ir persikreipusiu sijonu, visos jos taip pasirodo, ne kaip šmėklos, o kaip televizijos žvaigždės. Akvariumų piranijos, barų prostitutės, rekvizitininkės iš Holivudo. Realybės nugalėtojos!.. Niekas negali nugalėti realybės. Nei velniai, nei žvaigždės.“

Užtat ir mėto arbūzus kitiems po kojom. Kas joms belieka?.. Negi pasikart?.. Žvaigždės gyvybė brangesnė nei paprasto žmogaus. O žinot kodėl?.. Todėl kad jos pačios sau pasišviečia tamsoj, nereikia elektros lempučių.

Seselė įdėmiai žiūri į mane, duoda tabletę ir liepia praryti. Geriau miegosit, sako.

Misionierių ligoninėj net tabletės žalios. Gal čia nuodai?..

„Nebijokit, – sako seselė. – Ne nuodai. Melisa ir pipirmėtė. Homeopatinis vaistas. Pati dažnai geriu.“

Su gailesčiu pasižiūriu į ją. Negi ir jai vyras neištikimas?..

„Aš nemyliu vyrų“, – taria seselė. Plaukai geltoni ir kvepia ramunėlėmis. Tikras gamtos vaikas, sugadintas civilizacijos ir feminizmo.

„Feminizmas čia niekuo dėtas, – seselė švelni, bet negailestinga. – Mano kitokia lytinė orientacija.“

Kaip marsietis iš sudužusio laivo praslenka misionierius. Akinių stiklas užlipdytas pleistru, tarpuakis žalias. Spoksau į jį iš padilbų, raudonis pamažu užlieja mano plaukų šaknis, ir visi trys esam šventvagiškai panašūs į tautinę vėliavą, vandalo sudraskytą į atskiras juostas.

Nespėjau atsitokėti ir sveikai pabalti, o mane jau veža į operacinę. Negalima taip staigiai, brangiausias daktare... ką čia daktare, tarpininkų tarp Dievo ir žmogaus kuo mažiau, tuo geriau, kreipsiuos iškart kaip dera – gerbiamas Viešpatie!.. Neprisiūkit manęs prie seselės – aš noriu likti išdidus, raudonas vienatvės ženklas.

„Jau kliedi", – pasilenkia prie manęs anesteziologė. O Viešpats iš tolo sududena: „Koks paskutinis priešoperacinis tavo noras?.." – „Paprastas, Viešpatie, kuo paprasčiausias, ir ligoninei nieko nekainuos, pati užmokėsiu. Netepkit manęs briliantine žaluma. Apliekite tauriuoju skysčiu, nepaliekančiu jokios spalvos pėdsakų!.." – „Spiritu?.." – pasitikrina Viešpats.

Brendis šniokščia už lango, kirsdamas į stiklus tamsaus gintaro čiurkšlėmis. Abstinentai, suakmenėję iš siaubo, uždarinėja langines, bet ir pro jas prasiveržia aukso švitesys ir garsesni nei volungių šauksmas alkašų balsai.

„Pasaulio pabaiga", – sako Viešpats, vos girdžiu jo baritoną pro džiaugsmingą alkašų čiulbesį ir bomžų kranksėjimą, matyt, pasaulio pabaiga jiems patinka, daugiau tokių būtų.

„Taip, taip...kokia liūtis!.. – atitaria minkštas, atsargus

vyro balsas, tyliai, kad manęs nepažadintų. – Sakykit, daktare, ar drėgmė mano žmonai nepakenks?..“

„Sunku pasakyt, – burbteli Viešpats. – Bet vonioje savaitę nemaudykit. Kad nebūtų komplikacijų.“

Vyras neatsako. Įtariai suklūstu po užmerktais vokais: tyla reiškia liūdesį. Ko jam dabar liūdėti?.. Kad negalės, tik parsivežęs, prigirdyti vonioje?.. Juk benosė žmona – tikra baisenybė, negi vedžiosies ją į šokių vakarus, kai aplink pilna rekvizitininkių juodomis kaip derva pėdkelnėmis!..

Atsimerkiu.

Vyro akys tokios graudžios, kad prieš savo valią susigėstu. Tiek to, neprašysiu, kad vedžiotųsi į šokius. Sėdėsiu namie ir būsiu geresnis turto sargas nei įmitęs rotveileris. Koks vagis neišsigąstų, prietemoj išvydęs benosę Mirtį?..

„Liaukitės, – sako seselė geltonų ramunėlių plaukais. – Nemirsit.“

Noriu atšauti, kad be nosies ir ji gyvent nenorėtų, bet prisimenu, ką sakė prie budėtojų stalo ir užsičiaupiu. Na, lytinei orientacijai nosis gal ir nėra svarbiausias organas, bet neorientuotam žmogui be šios kūno dalies apsieiti sunku. Tai geriausiai paliudytų misionieriai, slankiojantys koridoriais – beausiai, žvairaakiai, su ryškiomis stranguliacinėmis vagomis ant kaklų ir perpus patrumpintais liežuviais.

Kur jie visi dingo?..

Vedama į palatą, nemačiau nė vieno. Tik keliuose veidrodžiuose, tiksliau, susikertančių jų atspindžių taške, iš-

vydau baltą savo veidą – Jėzau, su nosimi, sumažėjusia, bet nenupjauta!.. – ir kažkieno įdegusią fizionomiją, beveik juodą, su prakaituotais ūseliais, dervos juodumo akimis ir raudonomis lūpomis.

Turbūt chuliganai nulaužė šermukšnį, ir į ligoninę prasmuko velnias.

Atsisėdau. Nesibaigiančios gegužės saulė tirpo ant spintelės. Vyras uždarė duris, baimingai, lyg išeitų iš mauzoliejaus, ir vos nutilo jo pasalūniški žingsniai, pašokau, siaubo apimta.

Prakeikta rekvizitininkė!.. Piranija!.. Tai jos veidas atsispindėjo veidrodyje!..

Puoliau prie durų, ėmiau daužyti kumščiais. Paskui susipratau atidaryti, bet kelią man pastojo seselė ir daktaras. Purtydama galvą su koketiška kokardėle (bus pavogusi iš restorano), seselė sakė, kad reikia grąžinti mane atgal, ten, iš kur atvežė. Neurastenikams čia ne vieta!.. „Gal kaltas klimaksas?..“ – protingai teiravosi baritonas, bet seselė tik kratė galvą, ne seselė, o tikras šėtonas, kaip ji drįsta nesutikti su Viešpačiu!.. Viskas dėl to, kad ji – kitokios orientacijos. Tokiems nors kuolą ant galvos tašyk. Nutašysi dešimtį, o jie vis vien neatisakys klaidingo įsitikinimo.

Linoleumas po kojomis iš pradžių virptelėjo nedrąsiai, o po akimirkos, artėjant traukiniui, ėmė linguoti ir drebėti kaip per audrą. Oriai atsisėdau prie lango, susidėjau rankas ant kelių ir ramiai laukiau, kada pridundės pilkas vagonas, skirtas man.

Už bausmę, kad netikėjau Viešpačiu, dabar turėsiu skelbti Jo žodį pramoniniuose tyruose, aikščių dykumose, mirusiose ir užneštose dulkėmis valdininkų kanceliarijose, šuniško geismo pripildytuose priemiesčių slėniuose. O velnias slankios aplink, mergšė juodomis kojinėmis, ir jos tarnai, šokdami pasadoblį, mėtys į mane gličius arbūzo gabalus.

Didžiausios laimės ir pripažinimo sulauksiu tada, kai senuoju traukinių keliu atveš mane į sutvirtėjusių šermukšnėlių apsuptą ligoninę, neturėsiu ausies, nosies ar liežuvio ir koridoriuje sutiktam misionieriui paspausiu ranką kaip broliui. Tai kur kas reikšmingiau, nei būti paimtam į dangų su visu kūnu. Tegu jis pamažu, dalimis, pasilieka čia. Misionierių ligoninėje. Pagyti nuo kūno, kad ir labai skausmingai – svarbiausias misionieriaus tikslas.

Betanija

Į klausimą *Kur tu gyveni?* Odetė atšaudavo trumpai ir aiškiai: trečias namas nuo *Paradise Plaza*. Nežinai, kur yra *Paradise Plaza*?.. Gal tu kuoktelėjęs?.. O gal tik vakar iš Balbieriškio atvažiavai?..

Ir jeigu vaikinas skubiai atsakydavo: ne, ne iš Balbieriškio, bet nesusizgribdavo paliudyti esąs visiškai sveikas, Odetė į jo skambučius nebeatsiliepdavo. Negi tokiam atversi širdį.

Ji gyveno jaukiame kotedžiuke su atskiru kiemeliu, primenančiu kalinių pasivaikščiojimui skirtą aikštelę, mūrine tvora atitvertą nuo kitų kotedžo kiemelių. Niekas nežino ir nežinos, kas dedasi vakarais tuose betoniniuose koriuose; bitės motinėlės, mieguistai dūgzdamos, verpia nugaišusių tranų plaukus ir iš sausgyslių pina virtuvinius demblius, o tos, kurios verpti nemoka, geria su tranais nuodus ir gaišta pačios. Žudymo instinktas – prigimtinis, o savižudybė – sąlyginis refleksas.

Odetė žino, kad pasaulis nedidelis ir juo toliau, tuo labiau mažėja. Jeigu *Plazoje* kasvakar apsipirkinėtų marsiečiai, Odetei tai būtų dar vienas įrodymas, kad Visata traukiasi.

Prie neišvengiamų procesų įprantama apie juos ne-

galvojant. Po siūbtelėjusio išpardavimo kaip stebuklinga patvorių žolė vėl išauga kainos. Švelnūs, minkšti, nelabai reikalingi daiktai. Kekės ledinių vynuogių, jas raškant pirštų galiukai darosi nejautrūs. Pūkuotos persikų puselės dideliame refrižeratoriuje, filigraniškai išsiuvinėtos šerkšno.

Nesunku ir elegantiška būti ledine. Jeigu gydytojas mano, kad Odetei tai sukelia kokių nors problemų, vadinasi, nieko nežino. O žinoti juk svarbiau negu jausti. Jausmai neformuluoja aiškių ir tikslių atsakymų.

– A nepasakysit, ponička, kur če yr betanija?.. – įsikibo į rankovę nervingai trūkčiojanti žmogysta, susisupusi į languotą skarą iki pat akių, suvarstomais vyriškais pusbačiais, kyšančiais iš po besivelkančio žeme palto.

– Nežinau jokios betanijos, – atsakė Odetė.

Žmogysta nepaleido rankovės.

– Ponička, kur če betanija?.. – kartojo, kita ranka graibydama sau po kišenes. – Nu, jeigu jau nežinai, tai dok užrukyt.

– Aš nerūkau, – garsiai tarė Odetė. – Paleiskit rankovę. Šauksiuos policijos.

Žmogysta atsiduso – plaučiai sušvokštė kaip lapkričio vėjas. Odetė pasileido bėgte, nenorėdama, kad valkata kosėdamas apspjautų ją chrizantemų žiedlapiais. Chrizantemos baltos kaip sniegas, nuodingos, niekas neišgyventų, pervertas aštrios jų strėlės.

Nubėgusi penkiasdešimt metrų, atsigręžė. Žmogystos nebesimatė – tik nuo klevo krito paskutiniai, šalnos sustingdyti lapai, sukosi ore kaip languotos draiskanos.

Odetė apžiūrėjo kailinių rankovę – ar kokia neprikibo.

Odetė nemėgo gamtos. Nykstančias gyvūnų rūšis paprastai ir neskausmingai keitė nauji prekių ženklai. Tik žmonės nenorėjo nykti, priešinosi pasaulio kaitai, būrėsi į sektas ir slaptas organizacijas. Odetė buvo tikra, kad betanija yra ne kas kita, kaip sąmokslas prieš tvarką. Todėl, vos grįžusi namo, suvyniojo kailinius į polietileninį maišą ir nunešė į valyklą.

Tačiau pragaištingas virusas jau buvo pasklidęs.

– Ką jūs, gerbiama direktore. Viskas gerai. Tik trisdešimt aštuoni su puse. Po dienos būsiu darbe, – kalbėjo Odetė į ragelį, šypsodamasi išdžiūvusiomis lūpomis. – Dabar tiek priemonių nesirgti. Fervex, coldrex, maxgrip!..

Grikšt, grikšt, – atsiliepė ragelis. Matyt, kabelį irgi graužė paslaptingas virusas, panašus į ėdrią, radioaktyviai spinduliuojančią kinivarpą baltais kaip unitazas bebro dantimis.

Odetė nušlitiniavo prie kriauklės ir ėmė vemti. Su žaliomis seilėmis ant nerūdijančio kriauklės dugno tiško ašaros. Odetė, užuodusi jų kvapą, dar labiau pravirko. Niekad nemanė, kad ašaros dvokia chlorkalkėmis.

Priėjo prie spintelės. Užuot išgėrusi fervex, išsitraukė butelį viskio. Jai taip patiko jo reklama: geltonas *Grant's* ir geltonos geriančiojo akys. Plėšrūno. Tigro alkoholiko.

Kažkas sakė, kad tos akys geltonos nuo kepenų cirozės.

Termometras rodė jau 40° C. Tokioje temperatūroje apšerkšniję persikai, tyliai šnypšdami, glemba ir juosta.

Jų pūkuotą rausvą kūnelį į dūzgiančią tešlą pamažu suminko jėga, neatsargiai pavadinta geismu.

„Man reikia išsikviesti gydytoją“, – pasišlykštėjusi pagalvojo Odetė.

„Geriau jau tu nieko nekviesk, – tarė virusas Melo Gibsono balsu. – Žmogus miršta vienas.“

„Aš nesiruošiu mirti, – atšovė Odetė. – Per mažai žinau apie pomirtinę prekių sistemą. Kas bus, jei prie jos neprisitaikysiu?.. Kas užims *Paradise Plaza* vietą?.. Betanija?..“

Įrėmė karštą kaktą į lango stiklą. Matė tamsią ir kurčią Visatą, kurioje nebuvo žvaigždžių – turbūt dėl negailestingos traukimosi teorijos. Apie savo ašį lyg spindintis Helovino moliūgas nakties gilumoj lėtai sukosi prekybos centras, ir nors virš įėjimo nebuvo užrašo, kokiai kompanijai jis priklauso, Odetė nusišypsojo. Ji nutuokė.

Kas gi tai būtų, jei ne betanija. Vienintelis centras Visatoje, kur ištisus metus taikomos pačios didžiausios nuolaidos. Kartais prekę įsigyji ir veltui.

Tai, aišku, neįtikima. Bet ar nebus taip, kad, be žinojimo, šiame į riešuto kevalą besitraukiančiame pasaulyje reikia kuo nors ir tikėti. Ir – o tai baisiausia – be įrodymų.

Balzamuotojas

Kalendama dantimis, Daška vos ne vos parsivilko namo: buvo užsnūdus parkely ant sausų lapų krūvos. Atsikelti nepajėgė ne tik nuo degtinės (*SOS* – šaukė raudonos raidės ant butelio) – matyt, bus kažkas dar atsitikę. Ne veltui ji ir pravardę gavo nuo neatsimintų atsitikimų. Mat iš pradžių jos klausdavo: ***daš ili ne daš***, o paskui liovėsi. Rupūžės, pamanė Daška, gal aš ne žmogus, gal man neįdomu, kas man nutinka, kai aš jau nieko nepamenu.

Šįkart, matyt, atsitiko kitaip nei įprastai – skauda užtinusią akį. Turbūt liuobė kumščiu.

Negi, toptelėjo Daškai, aš jau tokia nebepatraukli, kad, užuot ėmę, pradės mušti?..

O gal taip ir geriau?..

Pralėkė mersas. Nors gatvėj nebuvo nei purvo, nei balų – ruduo Šnipiškėse pasitaikė auksinis – Dašką apdrėbė iki pat ausų. Šiltu, švelniu, nelabai dvokiančiu. Kuo?.. Gal ambrozija?..

Šį žodį Daška prisimindavo, kai būdavo itin skaudu, ir ji nežinodavo kodėl.

Turbūt jis reiškė, kad gyvenimas, kuriuo Daška taip tikėjo, nebeatskleis savo paslapčių. Viskas bus aišku, tvirta ir apibrėžta. Lankas nenumaldomai veršis, suspaus ją

ir Šarą kaip kilkes, ir amžinybę jie praleis konservų dėžutėje. Paslaptingas mėlynas sodas ir tamsoj degančios raudonos raidės bus skirtos kitiems.

Nubrido per sausus klevo lapus iki durų, stumtelėjo. Neužrakinta. Šaras, matyt, drybso už japoniškos širmos. Japoniškos todėl, kad per patį vidurį plyti raudona, pilnatį primenanti dėmė. Turbūt nuo pomidorų padažo. Kitokio Daška nežinojo. Kitokio pasaulyje turbūt ir nebuvo.

Palietė arbatinuką. Dar šiltas. Nuo didelės liepsnos pajuodusi, smulkiomis rūdžių strazdanomis išberta jo skarda priminė archeologinę iškaseną.

Daška įsipylė skysčio, panašaus į arbatą. Godžiai išgėrė.

Jeigu ši seniena iš faraono kapo, Daškos laukia greita ir rūsti mirtis. Koks faraonas, tegu ir nupiepęs, saugantis teismo salės duris, leis, kad kištum nosį ne į savo reikalus?.. Daška nusibaigs, ir daktaras, šaltais pirštais barbendamas išdžiūvusią jos krūtinės lastą, – kuriam galui, juk niekas nepakvies užeiti, – pasakys, kad apsinuodyta tepalo skiedikliu, o faras pridurs, kad tame nėra jokios nusikaltimo sudėties. Kai jie išsiskirstys, išsinešdami lagaminėlius su įrankiais, čežančių lietpalčių garsą, tvarkingų kontorų kvapus, Daška pagaliau liks viena ir galės klausytis, kaip aidžius smegenų narvelius be jokio šnaresio ir šnypštimo pamažu užlieja skystas baltas vaškas, ir paskutinės bitės išskrenda pro atvertą burną. Ieškodamos naujo būsto, jos lekia tiesiai į šiltą spalio saulę, ten, kur juodais dūzgiančiais debesimis formuojasi nauji spiečiai.

Daška – ne Kleopatra, bet visgi norėtų, kad sunykusį jos kūną ant pakylos pagarbiai paguldytų vergai, ir į Ciciną panašus balzamuotojas kvadratine galva jį numazgotų, pirštų galiukais liesdamas tas vietas, kurios net po mirties šaukiasi glamonės. Ak, ir kad burną pripiltų ne eukalipto sakų, o svaigaus vyno, kurį geria lakstantys mersais. Kada nors jie užsimuš, ir nepagarbūs vergai pripils jiems į žiobtus epoksidinės dervos. Jeigu nėra teisybės, turi būti bent pusiausvyra.

Balzamuotojas atslenka per sausus lapus, sunkiai vilkdamas kojas.

Įeina, bildėdamas mediniais sandalais. Čirkšteli krepšio užtrauktukas. Bilsteli stalo paviršiun kvapniųjų aliejų pusbutelis. Kaip pakirdusi kobra sušnypščia dreskiama drobė. Pasigirsta keistas gomurinis garsas – užkeikimas. Į dubenį siaura srovele bėga užkalbėtas vanduo.

Ir pagaliau balzamuotojo rankos ją paliečia. Šiurkščiai stukteli į krūtinę, užverčia sijoną. Drėgni pirštai lenda už kelnaičių gumos. Ir kai viename Daškos smegenų narvelyje, dar neužlietame vaško, tvyksteli netikėta mintis, balzamuotojas, garsiai stenėdamas, baigia. Vėl pasigirsta gomurinis balsas – Daška suvokia, kad tai ne užkeikimas, o matas, – ir balzamuotojas sako:

– Vyckos šuva turbūt pasiutęs – perplėšė man kelnes. Atsikelk ir susiūk, negi vaikščiosiu toks.

Daška keliasi, lėtai atverdama tuščias akiduobes, bet Šarui nebaisu, lavonų jis prisižiūrėjo iki soties, kai dirbo morge. Taip ir neišmoko deramai su jais elgtis (manė,

kad dar tebėra gyvi). Nenuostabu, kad jį išmetė, priimdami kažkokį blyškiaveidį paranojiko akimis. Daška įtarė, kad jis nekrofilas. Tiesa, savo įtarimų pagrįsti jai nebeteko – vadovybė karpė etatus, ir naktinė budėtoja dabar naktimis galėjo miegoti, užuot slampinėjusi po tanatologijos poskyrį ir stebėjusi paranojiką pro rakto skylutę – kaip jis pilasi į menzūrėlę spiritą, žiaukčiodamas geria ir kažką deklamuoja, ar ne *Trakų pilį*.

Šaras gerdavo iš kolbukės ir niekada nežiaukčiodavo. Todėl ir *Trakų pilies* jam nereikėdavo. Tikras vyras, kaip sakoma. Mirusiųjų valdovas, kolbukėje nešantis liepsnojantį gyvybės eliksyrą.

„Ką?.. Siuvu, siuvu“, – atsiliepė į pakartotinį Šaro matą, kilnodama adatą sustingusia ranka.

Susiuvusi praskleidė širmą, pasižiūrėjo į Šarą. Jei neknarktų, būtų panašus į mirusį. O visi mirusieji, nors to ir nesako, trokšta švelnios glamonės. Mirtis nuo meilės beveik nesiskiria.

Ji dėbtelėjo į adatą rankose. Paskui į nugertą butelį ant stalo.

Reikia pagaliau ryžtis.

Pirmiausia užsiūsiu burną, pamanė. Paskui akis. Ištrinsiu tauriaisiais aliejais. Kaip jis tuo džiaugsis, nors nieko negalės pasakyti.

Mėlyna naktinės lempelės šviesa, besidaužantys į lango stiklą drugiai, paslaptingas sodas už lango, raudonos raidės tamsoj... Juk visa tai yra mano rankose. Mano. Meilei paklūsta net mirtis.

Jūrą sapnuoti geriau

To meto naktys būdavo sunkios.

Sutrikęs stovėdavo ant dviejų erdvių slenksčio ir bijodavo į kurią nors atsisukti – ne puse veido, kaip įpratęs, o taip, kad sunkus, novokaino pritvinkęs oras priliptų kaip kaukė, nepalikdamas menkiausio plyšelio.

Dažniausiai sapnuodavo tamsius pušynus, kuriuose ant daugiamečio spyglių pakloto, didžiausiam savo siaubui, rasdavo ne žaliuokių, o susitraukusius ir išdžiūvusius kaip briedžių kaukolės seniai matytus giminaičius. Susinepatoginęs nežinodavo, ką daryti – rauti ar palikti klaikiai besišypsančius apsamanojusiais dantimis. Jausdavo kaltę, kad neaplankė jų, kai dar buvo gyvi, kai į klausimą ***kaip gyvenat?*** senukai atsakydavo ***gerai,*** o ne ***kas tu toks? ko nori?.. nežudyk, pinigų aš neturiu.***

Vieną naktį jis užsimiršo ir atsigręžė veidu į anapus.

Išvydo jūrą. Daug žalio sūraus vandens, kurio neįmanoma nei mylėti, nei gerti.

Taip sutriko, kad ėmė ir atsibudo. Nudžiugo. Pamanė, kad jūros vaizdas lemia persilaužimą. „Aš įveiksiu, – apimtas keisto ryžto, atsisėdo lovoje. – Aš įveiksiu ***tą metą.*** Vėl pradėsiu normalų disciplinuotą gyvenimą.“

Pagraibė šalia pūpsančią pagalvę. Nebepataikė, kaip

anksčiau, į klastingas plaukų kilpas. Spąstų dantys nečiaukštelėjo per nagus.

Vadinasi, Elzė jau atsikėlė.

Bet dar tik keturios!.. Ko jai keltis, kai aplink taip šiurpiai pilka ir aušros vyzdys dar užrakintas sunkių tamsaus dangaus blakstienų?..

Užsimerkė, norėdamas įsiklausyti.

Tyliai šniokštė jūra, supdama ant bangų tinklus, juose melodingai skambčiojo žalio ir rudo stiklo žuvys su *Švyturio* etiketėmis ant pilvų. Šiurpiai suklykė žuvėdra.

Paskui išgirdo pritildytus balsus. Nuskambėjo ausį rėžiantis Elzės juokas.

Ieškodamas prietemoj šlepečių, nejučiomis susinervino.

„*Iš ko* jinai juokiasi?.. *Iš manęs?*.. Ne iš manęs?.. Tai *iš ko?*.. Tas juokas atrodo toks nepadorus."

Jis suvirpėjo. Širdis plakė su pertrūkiais, nirtulingai, tarsi prakeikdama sunkų, inertišką kūną, įkalinusį sapnų sodo obuolį.

„Jeigu juokiasi iš manęs, paklausiu kodėl. Be priežasties iš žmonių niekas nesijuokia. Priežastį reikia sugalvoti."

Nebeieškodamas šlepečių, basomis nusėlino į virtuvę – ten, atsimušęs į varinius prikaistuvius ir samčius, stiklu vėl pažiro aštrus Elzės juokas.

„Gal jai nepatinka, kad esu notaras?.."

Prisiminė apsilaupiusį, į Drakulos pilį panašų pastatą su gotikiniais bokšteliais, kuriame kartu su jo kontora

glaudėsi antrasis pasų poskyris ir penktasis policijos komisariatas.

„Elzei, kaip ir visoms moterims, turbūt ne prie širdies griežtos ir už nedidelius prasižengimus pasmaugiančios pareigos, tamsiai žalia, bauginanti įstatymo gelmė, tuščia kaip šiaurės jūros dugnas. Paslaptingi sirenų balsai jai nesvarbūs... Ji sugeba tik trainiotis po kavines ir leisti mano pinigus."

Pritvinkęs pagiežos, atvėrė virtuvės duris.

Ant minkštasuolio erotiškai raivėsi Elzė, nenatūraliai atkraginusi galvą – matyt, tam, kad ilgi plaukai, panašūs į ruduosius dumblius, nė viena kreivai išaugusia atšaka nedengtų nuogo kūno, švytinčio sidabrine upėtakio žvynų spalva.

Jam užkando žadą.

„Nejaugi *to* ji išmoko kavinėse?.. Dieve šventas, kaip pasikeitė pasaulis."

Prieš Elzę, galantiškai priklaupęs ant vieno kelio, kaip riteris klūpojo nepažįstamas kultūristas. Vašku žvilgančius jo sėdmenų pusrutulius vieną nuo kito skyrė tamsiai raudona kelnaičių juostelė.

Notaras papurtė galvą.

Vaizdinys neišnyko. Tik gladiatorius pakeitė pozą – atsiklaupė ant abiejų kelių. Matyt, pavargo.

– Kiaulės jūs, – tarė notaras.

Nuskambėjo gailiai ir niekingai – tarsi būtų pasakęs: „Pasirašykite paveldėjimo aktą". Net pats susigėdo. Būtų apsisukęs ir išėjęs, bet prisiminė, kad Elzė, nieko nesakiusi, vakar iš jo stalčiaus paėmė trisdešimt litų.

– Kur mano pinigai? – tarė dar kartą.

Šįkart intonacija neapvylė – brūkštelėjo kaip skutimosi peiliukas.

Elzė gašliai pasiraivė ir plaukų kuokšteliu pakuteno mėsingajam bernui nosį.

Notaras aiškiai, tarsi būtų užsidėjęs dvejus akinius, išvydo, kaip įsitempė kultūristo pečių raumenys.

„Negi ims ir *pradės* mano akivaizdoj?.. – notaras pasijuto užgautas. – Suprantu, kad pasauly visko būna, nekaltybės amžius baigėsi, bet... yra gi šventų vietų kiekvienam žmogui!.. Štai kad ir virtuvė...“

– Elze, – tarė sausai. – Kur trisdešimt litų?..

Elzė nusijuokė ir kojos pirštu perbraukė gladiatoriui per krūtinę. Dabar įsitempė jo sėdynės raumenys.

Notaras apsiniaukė.

Tokie Elzės koketavimai jam niekada nepatiko – nei matant keturioms, nei juo labiau šešioms akims. Norėdavo nukąsti tą jos pirštą su plačiu įaugusiu nagu, kaip piranija besiartinantį prie pašiurpusios jo krūtinės.

– Kas tau svarbiausia gyvenime? – nei iš šio, nei iš to paklausė Elzė.

Notaras suglumo.

– Ką?..

– Meilė, – atsakė gladiatorius sodriu baritonu.

– Iš tiesų?.. – Elzė atlošė galvą, ir notaras nejučiom pritrūko oro. Tartum būtų panėręs po vandeniu ir plačiai atmerktomis akimis matytų, kaip du pabaisiški krabai dešimčia žnyplių gniaužia pilkas Elzės krūtis, o fermenti-

nio sūrio kamuolį primenanti gladiatoriaus galva pampsta, grasindama aptaškyti visus minkštomis *Šilutės picarelos* drožlėmis.

– Nesąmonė, – sumurmėjo notaras, spausdamas drebančius kumščius. – Meilė – tik šalutinis veiksnys. Svarbiausia – nepavėluoti į kontorą.

Kitaip pamatysi, kad tavo vietoj jau sėdi baltoji lama ir dėbso raudonomis prokuroro akimis.

Elzė ir gladiatorius jo neišgirdo. Keitėsi šleikščiai nekaltais sakiniais apie orą, gyvenimo prasmę ir kadaise, gal aname gyvenime, perskaitytas knygas.

– Gal arbatos? – pasiūlė Elzė.

– Ką?.. – įsitempė notaras.

– Ne, ačiū, – atsakė gladiatorius.

Notaras minutę patylėjo.

– Ką gi, – tarė, ūmai pasiryžęs. – Įpilk man, Elze, degtinės. Tik penkiasdešimt. Aš baisiai susinervinau. Reikia nusiraminti. Penkiasdešimt gramų krizės baigčiai įtakos neturės.

Tiedu nereagavo. Žaidė kaip žaidę. Raumeningasis net neatsisuko.

– Suprantu, – tarė notaras. – Tamstos veikiausiai *nieko* negeriat. Tamstoms užtenka kūno. *Mėsos*, – tarė su pasišlykštėjimu. – O kur, – suriko, strykteldamas aukštyn, – kur trisdešimt litų, a?!.. Kur, sterva tu dumblinu užpakaliu?!.. Pralakei su šituo!..

Paspringo seilėmis, išvertė akis.

Elzė paglostė aprasojusią sūrio galvą. Pakuteno atlėpusią ausį.

– Apsimetėlė!.. Karvė!.. – suklykė notaras, trepsėdamas kojomis.

Žvilgsnis krito į raudoną juostelę – trumpą, aštrią kaip peilio rėžis.

„Jėzusmarija, – pamanė notaras, rydamas žalią putą, – nekenčiu šito užpakalio labiau negu to suskio kliento iš Grigiškių... prakeikta mėsa. Suknistos skersaruožių raumenų krūvos. Kurčia ir žliba smegeniena."

Pagriebė ant šaldytuvo gulintį plaktuką mėsai mušti ir žiebė sūrio galvai tiesiai per momenėlį. Gladiatorius driokstelėjo veidu į grindis; raumenis jam vėl sutraukė, bet šįkart aistros mėšlungis buvo paskutinis.

Elzė išbalusi pašoko nuo minkštasuolio.

– Ką tu padarei!.. Tu jį užmušei!..

Notaras pasitraukė atatupstas, nustebintas tokio greito žmonos reagavimo. Blinktelėjo kruviną plaktuką į kriauklę.

– Nustok kriokusi, – tarė blaiviai. Apsidairė aplink, susiraukė, mintyse sumetė. Nusišypsojo. – Padarysime taip. Kai atvažiuos policija, tu paliudysi, kad jis tave puolė. Norėjo išprievartauti ir pasmaugti. Policija patikės – pati matai, koks orangutangas.

– Nieko aš neliudysiu!.. – sušuko Elzė.

– Liudysi, liudysi kaip didelė. Negi nori, kad aš į kalėjimą sėsčiau?.. Iš kur imsi pinigų kavinėms ir skudurams?.. – nusivalė lūpas ir pridūrė: – Ir tokių kultūristų nebesivedžiosi, kai babkių nebebus. Ateis koks nupiepėlis su eilėraščių sąsiuviniu. Bet su tokiais aš rankų nesitepsiu.

Elzė sušniurkštė, bet nieko nebesakė.

– Ar aišku? – rūsčiai tarė notaras. – Jis tave puolė, tu vožei jam plaktuku. Būtinoji gintis. Jei kiek ir viršijai, nieko. Pažįstamą advokatą pasamdysiu – ištrauks.

Elzė žiūrėjo į jį didelėmis, iš siaubo patamsėjusiomis akimis.

Notaras nusijuokė.

Dabar ir jis pajuto, kaip įsitempia nugaros raumenys. Ir šitai jam patiko.

– Aš, – rydamas seilę, sumurmėjo, slinkdamas prie žmonos, – turiu padaryti tau... keletą žaizdų... žaizdelių. Juk niekas nepatikės, kad buvai užpulta, jei neras ant tavo kūno nors menkos mėlynės. Tu tik nebijok. Nebijok, silkute mano... su svogūnėliais... eikš čia. Eime... į miegamąjį. Dar labai anksti. Dar šiurpiai pilka... dar aušros vyzdys užrakintas sunkaus dangaus tamsių blakstienų...

Pabudo išpiltas šalto prakaito. Vėl sapnavo geltonus kaip išdžiūvusios briedžių kaukolės giminaičius, kietais kauliniais viršugalviais besiskverbiančius pro daugiamečius spyglių sluoksnius. Sausas traškesys priminė užsidarančių durų garsą. „Dieve mano, – pagalvojo, – kada tai liausis. Juk jau trys dienos, kai nė lašo į burną. Elzė liepė nueiti pas daktarą... kam man daktaras?.. Ką jis man naujo pasakys?.. Susitvarkysiu ir pats.“

– Elze, – tarė pusbalsiu. – Elze... kur tu?..

Lyg pro miglas šmėstelėjo ankstesnio sapno nuotrupos, ir notaras suvirpėjo.

– Elze!.. – sušuko, graibydamas patalynę.

Pirštai įsipainiojo tankiuose kaip jūržolės plaukuose. Atsargiai ištraukė juos, lengviau atsiduso.

Tegu sau miega. Dar anksti.

Betgi pas daktarą nueiti gal ir reikėtų. Išrašys raminamųjų. Šitie naktiniai siaubiakai išvarys iš proto.

Išlipo iš lovos, paieškojo šlepečių. Nerado. Basomis nušlepsėjo į tualetą. Virtuvėj už kažko užkliuvo.

Pasilenkė, norėdamas geriau įžiūrėti.

Prie kojų su didele žaizda viršugalvyje, panašia į raudoną jūros žvaigždę, gulėjo pavydėtinai raumeningas ir savaiminio įdegio kremu sveikai blizgantis lavonas.

Notaras pajuto, kaip raudonas širdies tabernakulis prasiveria, ir stemple aukštyn kyla išlaisvintas sapnų obuolys – mėlynas lyg neutroninė žvaigždė.

– Elze!.. – suriko.

Puolė į miegamąjį. Elzė tebemiegojo – atkraginusi galvą, švelnios plaukų kilpos tuščios. Pilkų lūpų nejudino nė menkiausi sapnų atobalsiai. Tarp nuogų krūtų lyg takelis į nesibaigiantį košmarą tysojo jo kaklaraištis, užveržtas gerokai stipriau, nei derėtų.

Kažkodėl nešvito. Tik jūra ošė – silpnai, monotoniškai. Kažkur protarpiais vis pasigirsdavo bjaurus žuvėdros riksmas.

Notaras šiurkščiai atlapojo langą.

Lauke pliaupė šiltas birželio lietus, stambiais lašais kapodamas baltas kaštonų žvakes ir aikštelėj paliktų automobilių stogus. Žuvėdra vėl suriko, trumpai ir garsiai.

Notaras jau matė ją, atlekiančią bangų viršūnėmis, žybčiojančią mėlynu švyturėliu.

Pamojavo paukščiui ranka, kviesdamas tūpti ant palangės.

Suprato, kad pušynų jo naktiniuose regėjimuose nebebus. „Ir tegu, – pamanė, apimtas keisto džiaugsmo. – Jūrą sapnuoti geriau.“

Raudono šilko kilpa

Geltonos lūgnės ant vandens –
Laukiniai šviesuliai.
Kur jų nesiekia spinduliai,
Ten pragaras – giliai.

Šitas kambarys – mano visata. Elektros lemputė virš galvos – žvaigždė nykštukė, kilimėlis su raštais, panašiais į vištos kojos įspaudus, – Paukščių takas, o tuščia lova priešais – planeta, kurią ką tik ištiko katastrofa. Vienintelė jos gyventoja vakar mirė. Ką padarysi. Gyventoja seniai nebesirūpino savo pasauliu – šlapindavosi į lovą, išliedavo ant antklodės sriubą ir po čiužiniu slėpdavo vakarinį davinį – keksus su razinom. Matyt, manė šitaip išgelbėsianti savo planetą nuo bado.

Visatoje karaliauja amžina naktis – tyli ***kaip dainiaus kankliai šilkastygiai*** ir kurčia kaip šimtametis vėžlys. Klaidžioja kometos kaip žvakių liepsnos. Baisu.

Gal ir mano miškai jau sudegė, vandenynai išnyko, ir esu tik liūdnas nelaimės aidas, lekiantis per kosmoso tuštumą – užgesiu, atsitrenkusi į pirmą pasitaikiusį kūną...

Keliuosi iš lovos, girgždėdama sliūkinu prie lango. Lauke balandis, šnara aksominiai sparnai, šiaušiasi švelnūs audinio plaukeliai.

Žydi vyšnios. Kažkieno balsas po vyšniomis vardija kaulus. Lotyniškai, regis.

Konstantinas negrįžta, nors jau vėlu. Laiptinėj pamėkliškai tuščia, tik geltonos akys ant radiatoriaus žiba. Gal katino, o gal mutanto neūžaugos, susirangiusio ten su piktais kėslais. Ne kas kitas, o jis bus nukandęs gyvybiškai svarbų elektros laidą – visame bute tamsu.

Drebančiais pirštais renku avarinės tarnybos numerį. Įvyko gedimas, sakau. Noriu pridurti: neūžauga kabelį perkando, bet nepriduriu. Nesu tikra – gal ten, ant radiatoriaus, katinas.

Atsisėdu į fotelį, pasidedu ant kelių laikraštį ir kad būtų ne taip tylu, vartau. Lapai sausai šiugžda, pranešdami paskutines dienos naujienas. Draustinyje nušautas devyniaragis briedis, vienkiemyje papjautas senukas, vėl išsiskyrė garsi Holivudo pora, nuo paukščių gripo Tailande pastipo šuo. Susuku laikraštį į tūtą ir suspaudžiu. Tik taip galiu apsiginti nuo pabaisos, kuri visus tuos šiurpius dalykus padarė.

Kažkas drasko laukujų durų apačią. Nagais. Kardadantis tigras, jei ne daugiau. O kas gali būti ***daugiau***?.. Raudonas kaip *Nemateko* dešra ***tulpinis***?.. Trapus gėlės vardas neatitinka niūraus ir buko jo būdo, nes ne šiltnamio lysvė baisūną išaugino, o radioaktyvi paladžio, stroncio ir platinos dirva.

Ko jam iš manęs reikia?..

Laba diena, sako už durų. Atėjau taisyti elektros.

Pažvelgiu pro durų akutę. Tamsu. Praveriu duris – tiek, kiek leidžia grandinėlė. Laiptų aikštelėje stovi mėlynas kombinezonas.

Gal įleistumėte, sako.

Nieku gyvu, pasitraukiu atatupsta. Mano bute viskas gerai. Kažkas blogo nutiko skydinei. Ten ir žiūrėkite.

Elektrikas liūdnai, tarsi jam skaudėtų dantį, žvelgia į mane, paskui be žodžių atidaro elektros skydinę ir dirsteli į tamsius monstro vidurius. Uždarau duris. Trinkteliu kiek per garsiai. Tikiuosi, neišsigando ir neišmetė įrankių dėžės.

Laiptų aikštelėje tylu. Sklinda tik garsas, panašus į sferų muziką, ir keistas kvapas skverbiasi pro rakto skylutę. Lyg svylančios mėsos. Turbūt elektrikas paėmė laidą plikomis rankomis. Ir, ko gero, nebe pirmą kartą taip daro. Visada maniau, kad darbo saugos taisyklės skirtos smalsiai žmogaus prigimčiai slopinti.

Vėl beldžiasi. Įleiskite, kitaip nieko nepataisysiu, sako dusliai ir vos girdimai, tartum žaibo nutrenktasis, apkastas žalia velėna.

Neįsileisiu – išorinis pasaulis man nepatinka. Jis pavojingas.

Elektrikas tyli.

Praveriu duris į laiptinę – mėlyno kombinezono nė padujų, tik skydinė šviečia tamsoje kaip žaibo nutvieksta Achilo egida.

Graudu, bet tenka pripažinti, kad elektros tinklai neprisitaikę prie gyventojų poreikių. Reiks juos išplūsti telefonu.

Kas skambina?.. O koks jūsų reikalas, tiesą pasakius. Skambina vartotoja. Ir visai nesvarbu, kad jai šiuo metu

labiau reikia ne elektros, o sauskelnių, tyrelės su slyvomis ir žvakučių, kurios visai netinka gimtadienio tortui.

Kadangi elektrikas pabėgo, teks atitraukti užuolaidas.

Jėzau, kaip baisu. Kosmose jautiesi menkesnis už skruzdės šūdeliuką. Ką sugalvoti, kad būtų jaukiau?.. Kur būna jauku?..

Nagi parduotuvėje.

Galaktika panaši į keliasluoksnį *Chupa Chupsą,* besisukantį ant pagaliuko. Su rusvais kokakolos ir žaliais obuolio dryželiais. Ir man gera, kad šaltame ir priešiškame kosmose randu įprastų akiai ženklų.

Gyvybė Marse manęs taip nepradžiugintų.

O tu amžinai prapuoli, kai aš atrandu ką nors gražaus.

Vis nebūni namie.

Sakai, kad užtrunki repeticijose. Vaidini Marmeladovą. Pareini, išsitepęs paausį raudonu lūpdažiu. Tvirtini, kad tai uogienė.

Dirbi butaforininku arba padėjėju rekvizito skyriuje, tik gėdijiesi prisipažinti. O kodėl?.. Manai, nebemylėsiu?.. Ką gali žinoti.

Sakaisi esąs nušautas komunistas, griūni į lovą su batais ir kaipmat atsijungi. Ir tavo miegas visiškai panašus į mirtį.

Atsėlinsiu rožių žiedlapiais nubarstytom grindim ir nukirpsiu tau blakstienas didelėmis žirklėmis.

Ant akių penkličių nedėsiu – prisikėlęs iš mirusiųjų, bėgsi į kioską alaus. Taip elgiasi kiekvienas normalus vyras. Kad ir komunistas. Pasikeitus bazei, anstatas nesikeičia.

Tiesą pasakius, gyventi su nušautu komunistu, kuris

net po tragiškos žūties negali apsieiti be alaus, nėra koks nors kankinantis ir nenatūralus dalykas. Gyvename ne tik su komunistais – su žaliais žmogučiais, su *Chewits* drakonais ir *Nesquik* kiškiais, o vakar atsikraustė žalias lokys iš *SBA baldų* reklamos.

Nėra jau taip sunku pakęsti panašų į save. Reikia tik pabandyti.

Tas galbūt netinka tik Holivudo žvaigždėms, nes jos vis skiriasi ir skiriasi. Bet čia žmogiškieji veiksniai turbūt neturi jokios reikšmės. Viską lemia astronomija – du šviesuliai negali skrieti viena orbita, nes susidurs ir išsitaškys.

Visata baugi ir nepažįstama – nei Dievo, nei mums suprantamo pasaulio ieškoti neverta, nors vis bandome. Visata yra antkapis, o kapo nėra, vadinasi, ir prisikelti nėra kam.

Ar suvoki tai, Konstantinai?..

Tu sakai, kad ne, ir išeini, suspaudęs penkličius šaltoj saujoj, rydamas seiles kaip Pavlovo šuo.

Šuns refleksai išlieka, net sąlyginiai, o tai, kas vadinama siela, visiškai neapčiuopiama.

Aš neturiu sielos, tik protą ir jausmus. Jei turėčiau sielą, ji prašniokštų kaip vėjo gūsis, dvelkiantis amoniaku.

Bet posėdžių salėje – nė menkiausio vėjelio. Tai gerai. Man reikia susikaupti. Ir draugui Vasilijui – taip pat. Nesvarbu, kad protokolas parašytas iš anksto ir visi svarstytini klausimai iš esmės apsvarstyti. Net jei kalbėtume apie orus, partinis patosas būtų ne pro šalį.

Klaikiai nervina tipas, styrantis prie salės durų. Svajinga seilė tįsta jam per smakrą. Kas jis toks, idiotas ar kiemsargis?.. Gal jūs, drauge Vasilijau, informuotas?.. Sakot, priemiesčio karvių sėklintojas?.. Ko jam čia reikia ?..

Partinis kadras?.. Nieko sau. Ir netgi, sakot, perspektyvus, negana to – jūsų protežė?..

Negali būti. Man atrodo, kad jis tuoj ims mūkti ir šoks ant jūsų žmonos. Štai ji, rudo krempleno suknele, ką tik įėjo pro duris. Panaši į milžinišką karvašūdį. Per tris metrus dvokia *Krasnaja gvozdika*. Priekiniai dantys auksiniai, šypsosi net per laidotuves.

Palauk, palauk, Matilda. Ateis toks metas, kai auksiniai cėkašnikų dantys pabirs ant gležnų pavasario želmenų. Ar pulsi rinkti?..

Aš neturiu auksinių dantų ir gamtos kataklizmų nesukelsiu.

Jūs uždrauskite savo žmonai čia vaikščioti, Vasia, brangusis. Ji vis vien nieko nesupranta. Jeigu ji taip jau trokšta įsitraukti į partinę veiklą, tegu rūpinasi tarybinių karių kapinių apželdinimu.

Tik pažiūrėkit, kaip šviečia jos dantys čionai, tarp tujų ir kiparisų, o vos tik Matilda susičiaupia, užgriūva aklina tamsa, mėnulį debesys uždengia, ir pionieriai su kastuvėliais rankose ima šaukti nesavais balsais.

Nors jie nėra matę filmų apie zombius ir vampyrus, siaubas persmelkia kiaurai kaip danties skausmas, ir visiškai nesvarbu, ar vampyras vilki mantija su kraujo spalvos pamušalu, ar rudo krempleno suknele.

Vakar Matildą rodė per televiziją.

Dantys nebe aukso spalvos, o balti kaip unitazas. Matyt, susigriebė moteriškė. Auksinį unitazą sunkiau įsitaisyti nei auksinį dantį.

Mano tėvas sakydavo, kad šikinykui labiausiai tinka laikraštis. Niekas nežinojo, kad laikraščiais šluostytis nesveika. Visi kolūkiečiai šluostėsi, o kai kuris prieš šluostydamasis ir perskaitydavo. Viešieji tualetai buvo baisūs, užtat žmonės – apsišvietę. Dabar gi viskas atvirkščiai. Viskas nukreipta prieš kultūrą.

Matilda vedžioja žurnalistus po dviejų aukštų namą, rodo baldus, fikusą, kinų imperatorių vazas ir kalba, kad žmoguje viskas turi būti gražu. Gailiai skalydamas, jai pritaria pudelis, nudažytas madinga sezono spalva. Kaip gaisro liepsna jis blaškosi po namą ir vengia veidrodžių.

Taip susijaudinu, kad vos neprisimyžu. Jėzau, ir įkloto neturiu. Kretėdama nusiiriu į tualetą ir išvarvinu į baltą dramblio ausį kelis nuodingus sieros lašus.

Kai grįžtu, Matildos neberodo.

Nusiraminu.

Ak, Matilda, Matilda, daržo baidyklių ir nakties hidrų karaliene!.. Dantis už dantį!.. – šaukei partijos komitete, atlėkusi manęs apskųsti už pernelyg glaudžius ryšius su sekretoriumi.

Perkeltiniai posakiai turi tiesmuką reikšmę – šiandien mano burnoj nebėra nė vieno danties. O tavo burna pilna baltos santechnikos.

Verkiu, prisiminusi tavo pudelį ir raudono pliušo sofutę Vasios priimamajame. Keičiantis laikams ir aplinkybėms, ten dabar veikiausiai kėpso koks frigidiškas minkštasuolis. Ant jo nepriimsi jokio partinio sprendimo, nebent susiriesi kaip pasaga.

Kaži ar Matilda tebegeria konjaką iš šampano taurių?.. Turbūt ne. Kai išvėsta jaunystės karštis ir idealai pavirsta sodos vandeniu, taurės forma tampa labai svarbi.

Nebegerk vermuto iš degtinės stikliuko, o degtinės – iš stiklinės, Matilda, nes tai tolygu išdavystei.

Ir įsidėmėk, kad *Courvoisier* – ne suprancūzintas rusiškas keiksmažodis.

Kitaip būsi ne dama, o tik paprasto partsekretoriaus žmona.

Argi ne baisu?..

Televizorius rodo keturioliktąsias Nepriklausomybės metines. Nepriklausomybė – jauna, o aš nukaršusi kaip prancūzų revoliucija. Nors gimiau šešiasdešimt aštuntaisiais ir už Matildą esu jaunesnė vienuolika metų.

Nebeatsimenu, kur padedu dantis, kam skirtas *Diklovitas* (žiurkėms nuodyti?..), kas per daiktas PMS, tik mintyse vis dilgsi frazė „Gyvenimas – tai sapnas“ (Bene Lenino žodžiai?..). Naktį atsibundu baisiai atšalusiomis kojomis – nesušyla net ant radiatoriaus padžiautos.

Man trisdešimt šešeri, aš sena ir bejėgė. Kažkas tikrai dingo. Kaip sapnas. Kas?..

Kai buvau maža, taip bijojau mirties, kad naktį kelda-

vausi iš lovos ir eidavau į virtuvę maisto. Mirties baimė ir šiandien tvoskia rūkyta dešra.

O nemirtingumas, regis, neturi jokio kvapo.

Bent jau šviežiu karvašūdžiu dvelktų.

Štai ir Konstantinas. Parėjo. Jau nebe Marmeladovas raudonu paausiu ir ne komunistas Karamazovas. Griežia dantimis, keikiasi. Turbūt Dmitrijus, vyriausias. Grušenka jį išgujo. Arba režisierius. Jis griežtas, dalykiškas ir nemėgsta, kai per repeticijas už kulisų geriama degtinė, nors ji ir būtina tokiam dramatiškam vaidmeniui išryškinti. Už kulisų maukia tik butaforininkai, bet Kastukas nė už ką neprisipažins, kad nešioja ant kupros dekoracijas. Verčiau jau mirs.

Nugriuvo koridoriuj prie batų dėžės, užknarkė. Po poros valandų prisikels.

Vėl žvelgs į pasaulį tyromis kūdikio akimis.

Galvos, kad esu jo trečios eilės teta Marfa. Su plaukuota lavondėme ant smakro.

Nei žmona, nei draugė. Tam aš per sena.

Padariau didelę klaidą, anksti pradėdama politinį gyvenimą.

Nelaimė nutiko vieną tylų, geltoną kaip vaškinė numirėlio oda vidurdienį, kai saulė zenite ir jos spinduliai veria kiaurai. Šitie vidurdieniai šmėkliški, vaiduoklio pasirodymo galimybė tokia pat šimtaprocentinė kaip dvyliktą nakties kapinėse.

Toli nuo miestelio nusidriekusiose ganyklose, prie gi-

laus melioracijos griovio, rinkau šalpusnių lapus. Senelė sirgo chronišku bronchitu, šalpusnių lapų nuoviras jai šiek tiek padėdavo nuramdyti kosulio priepuolius. Ji taip kankinosi, kad norėdavau išvirti jai drignių, o ne šalpusnių. Miestelio daktaras, ko gero, irgi būtų pasiūlęs taip padaryti. Jam patiko tik jaunos pacientės – senučių nekentė. Negi smerksi jį už tai?

Griovyje dar telkšojo pakankamai daug vandens – tiek, kad geltonos lūgnės suposi ant maurų kaip ištiškę kiaušinių tryniai. Kur ne kur tarp plačių lapų blyksteldavo juodo vandens lopinėlis.

Matyt, per ilgai žiūrėjau į gelmę – aitrus ir sunkus kvapas užmerkė man akis.

Atsibudau trakštelėjus stiebui.

Išvydau nublizgintus juodus batus, paskui – uniformines kelnes su raudonais dryželiais šonuose, diržo sagtį ir nuogą raumeningą krūtinę. Veido nespėjau pamatyti. Rankos, apaugusios juodais gaurais – jie kyšojo net iš tarpupirščių – išskleidė raudoną blizgų skudurą ir uždengė juo man akis.

Kas įvyko toliau – iki šiol spėlioju.

Mechaniškas, žiaurus veiksmas, tikslus kaip skerdyklos laikrodis. Sužiopčiojau perrėžtais peiliu viduriais, užspringau krauju.

Čiupau žemiau pilvo, surikau iš siaubo – pirštai nusidažė juoda kraujo spalva.

O mįslingasis žmogus dingo taip pat netikėtai, kaip ir pasirodė.

Paršlubčiojau namo, įsidėjusi į kelnaites šalpusnio lapą pūkuota puse į viršų. Niekam apie pusnuogį vyrą nepasakojau. Senelė numirtų iš siaubo, o tėvui būtų vis vien. Susidomėtų nebent milicija. Bet jei pasakyčiau, kad tas žmogus mūvėjo milicininko kelnes, įžeisčiau tarybų valdžią.

Kai rudenį mokyklos komjaunimo sekretorė griežtai paklausė, kodėl aš dar ne komjaunuolė, gūžtelėjau pečiais. Man dar nėra keturiolikos. Sekretorė nepatikėjo. Tau beveik septyniolika, pasakė. Ar ne gėda meluoti?.. Kas neleidžia stoti į komjaunimą?.. Tėvai?.. Seneliai?.. Asmeninės nuostatos?.. Asmeninės nuostatos nesiskaito. Stosi kaip didelė.

Ką beliko daryti?.. Nebegalėjau pavyti savo metų.

Anksčiau už visus tapau komjaunuole, baigiau mokyklą, universitetą ir partinius kursus. Ėmiau dirbti rajono partijos komitete. Keisdavau komitetus kas pusmetį, kaip ir vyrus – kad niekas nepastebėtų ankstyvo mano senėjimo.

Kai sakau tėvui, koks nuostabus dalykas yra nepriklausomybė, jis atšauna, kad sovietiniais laikais šnapsas buvo pigesnis ir į kultūrnamį atvažiuodavęs cirkas iš Vilkaviškio. Jam patikdavę žiūrėti, kaip susirietusi į kamuolį akrobatė pro kojas prakiša galvą.

Jis – pirmykštė žemė, kurią kaip padėklą per tamsų kosmosą plukdo keturi vėžliai. Jau tūkstantmečius. Ir niekas nesikeičia.

Iš gretimo kambario vėl sklinda riksmas, kažkas žvangėdamas atsitrenkia į sieną. Turbūt naktipuodis. Naktipuodžiai čia panašūs į žygio katiliukus, ir aš stebiuosi, kodėl seselės į juos dar nepilsto sriubos.

Girdžiu daktaro baritoną (tokio sodraus tembro, kad galima vadinti scenos praradimu). Dainuoja ariją, kad ponui Zigmui tuoj bus atnešta tazepamo, o ponas Antanas turės apnuoginti sėdynę švelniai relaniumo injekcijai. Paskui rūsčiai, su plieno gaidele įspėja, kad susierzinimas kenkia dvasios būklei.

Ne daktaras, bet operos vaiduoklis. Tiedu senukai bjaurūs ir visiškai neprognozuojami. Ponas Zigmas, piktai pūsdamas šnerves, valgykloje apžiūrinėja pensiono gyventojų galvas. Seselė barasi, kad jie per daug bezda, bet nesuvokia esminio dalyko – Zigmas troškiomis žarnyno dujomis geidžia pribaigti Antaną. Dėl ko? Ogi Antano kaukolė nepanaši į arijo. Veikiau į arklio. O to visiškai pakanka nuosprendžiui įvykdyti.

Ir jeigu poną Antaną vienąkart ras lovoje klaikiai išsižiojusį, o palatos oras bus mėlynas nuo dujų, vadinasi, ilgai brandintas nusikaltimas įvyko.

Pono Zigmo gyvenime galbūt atsiras prasmė.

Šmėkla, žiūrinti pro langą.

Ir kuriam galui išsikviečiau elektriką?..

Argi jis patikės, kad kabelį pragraužė geltonas neūžauga?.. Mongolo skruostikauliais ir ožio barzdele?..

Paprasčiausiai aš labai pasitikiu valstybinėmis institu-

cijomis. Elektros tinklais – irgi. Jie dirba su dangaus medžiaga, kuri priverčia atgyti negyvus daiktus, o kartais net žmones.

Elektrikas, nors čiupinėjo laidus plikomis rankomis, nebuvo nutrenktas. Argi tai ne ženklas?..

Kartais pagalvoju – elektriko žaibas netrenkė gal ir dėl to, kad jis buvo angelas. O svylančia mėsa smirdėjo iš gretimo buto. Kadangi nesigirdėjo riksmų ir keiksmažodžių, spėju, kad svilo bifšteksas, o ne laidyne kaitinami padai.

Vis dėlto gerai, kad negyvoji gamta tokia kantri.

Ankstyva senatvė panaši į slidžią šilko kilpą, kuri pamažu veržiasi. Kūnas glemba, ir dvasia laukia perėjimo į kitą.

Lauke pamišusi gegužė, o aš sėdžiu tamsiame kambaryje ir vengiu ne tik veidrodžio, bet ir poliruotų paviršių. Įstiklinta Vermejerio reprodukcija irgi atrodo pavojinga. Ne romi pienininkė ten, o šmėkla giliomis akiduobėmis ir dviem ryškiomis raukšlėmis, nubrėžtomis žemyn nuo nosies juoda tatuiruotojo adata.

Kiek man?..

Dvidešimt?..

Keturiasdešimt?..

Dar ne viskas prarasta. Šiuolaikinės keturiasdešimtmetės aktyviai skiriasi, susiranda naują darbą, naują vyrą ir naują žvilgsnį į gyvenimą. Viską ima suprasti kitaip.

Aš, matyt, jau nieko nebesuprasiu. O tekėti dar per

anksti. Palauksiu aštuoniasdešimtmečio. Va tada mano vedybos iš tiesų atrodys ne tik šiuolaikiškos, bet ir įdomios visuomenei. Jei netikėtai pakratyčiau kojas, žurnalai parašys, kad miriau iš laimės. Mirti vienišam ir apleistam, ir dar apkramtytam blusų – anokia naujiena.

Besimokydama partiniuose kursuose, susidūriau su keistu tipu. Į krūmus panašūs antakiai, drėgnos lūpos ir apvalios rudos akys kažką skausmingai priminė. Atėjus pavasariui ir pro atvirus auditorijos langus plūstelėjus ne tik dulkėms ir benzino tvaikui, bet ir nedrąsiam žydinčių slyvų kvapui bei sausoms klevo sėkloms – ***malūnsparniams,*** besitaikantiems nutūpti ant blizgančios dėstytojo plikės ir išlaipinti karingą desantą, – toptelėjo, ar čia tik nebus sėklintojas, pasak Vasios, perspektyvus kadras.

Džiaugsmingai sumūkęs, ***kadras*** tai patvirtino ir pervėrė mane veislinio buliaus žvilgsniu. Man kažkas pasidarė – ėmiau ir paklausiau, ar tik jis neketinąs taikyti gyvulininkystės metodų partinėms disciplinoms. ***Kadras*** norėjo mūktelti, bet susivaldė, pabeldė kanopa į grindlentes ir atsakė, kad tai ne tik įmanomas, bet ir daug žadantis ateitin nukreiptas dalykas. Jis manąs, kad ateity partijų kadrai primins kentaurus arba satyrus. Priklausys nuo to, su kuo bus kryžminami. Tardamas paskutinį žodį, taip suspaudė man ranką, kad net kauliukai sutraškėjo.

Už lango renkasi į nuodingų dujų kamuolius panašios sutemos, kaip žvėris į miškus nuriaumoja troleibusas.

Atsistoju keturpėsčia ir su savotišku jauduliu laukiu, kol partinės genetikos specialistas atliks kryžminimo darbus.

Prisimenu veršiukus jauname atole, senelę su buroklapių karučiais ir geltoną vidurdienį, kurio dar nebuvo aptemdęs uniformuotos šmėklos šešėlis. Jis turėjo raudono šilko skudurą – uždengė man akis. Dabar visas pasaulis atrodo pritvinkęs nepaaiškinamo geismo, stipresnio už moralinius principus, nes moraliniams principams susiformuoti reikia laiko, o aš jo neturiu.

Kiekvienas vyras – Pigmalionas, o moteris – tik medžiaga. Ir medžiaga tikrai nekalta, jeigu skulptoriui neišeina Galatėja.

Bet kaipgi tu jam tai paaiškinsi, kai, metęs skaptą, nebaigęs tobulinti ausų formos, genijus dingsta juodoje rudens tamsoje kaip šuliny?..

Kastuk, genijau, kur gi tu?..

Penktadienį į duris kažkas trankiai pabaladojo. Mane apėmė įtarimas – trankosi, ko gero, nelaimė. Paštininkas ir dezinfekcijos tarnyba paprastai tris kartus sukukuoja.

Pažvelgiau pro akutę – nelaimė vilkėjo uniformą. Prieblandoj neįžiūrėjau kokią. Todėl tik pravėriau duris, bet neatidariau. Jeigu jis ne maniakas, neprišoks ir nenužnybs grandinėlės į avikirpes žirkles panašiomis replėmis.

Nelaimė, žalia kaip atogrąžų džiunglės pavasarį, vietoj replių rankose laikė bananą. Tamstos sugyventinis, pasakė, pavogė dviratį. Turime neginčijamų įkalčių. Nedraugiškai dėbtelėjo į mane. Aš – į jį.

Nenustebčiau, jeigu tie įkalčiai būtų tik išankstinis nusistatymas. Policijos darbe jis suvokiamas kaip euristinis procesas. Kūrybiškas nusikaltimo tyrimas.

Jūsų sugyventinis, tęsė nelaimė, areštuojamas elgėsi nederamai. Išplūdo pareigūnus – asmeniškai mane išvadino ***ramziu trečiuoju***. Sutikite, tai įžeidimas.

Sutinku, sumurmėjau, kur jau nesutiksi.

Aš turiu orderį kratai, rūsčiai tarė ponas. Dingo dar daugiau daiktų.

Ne, šitas faraonas visiškai neturi sveikos nuovokos. Aš mat kalta, kad jiems dingsta daiktai.

Mano tėvas, anava, vilkdavo iš fermos maišus kombikormo. Ir nieko. Pora kombikormo maišų – katino ašara valstybei. Valstybė didelė, o katinai neverkia.

Paleisiu į nelaimę dantų protezus.

Barškėdami jie bėga linoleumu durų link, nerangiai šokčiodami, panašūs į atgijusius spąstus, kol atsitrenkia į seselės blauzdas ir išleidžia kvapą. Seselė barasi, kam mėtau dantis. Dėsiesi neplautus į burną, sako, gausi trydą, tai žinosi.

Visada taip. Vos tik bandai apsiginti nuo blogio – tau pagrasina tryda. Jeigu šitaip, kas benorės nuo jo gintis.

Vakar žlebendama džiūvėsį žiūrėjau televizorių. Kovėsi pretendentai į prezidentus. Daug ir protingai šnekėjo, bet nė vienas neturėjo dviejų galvų. Dvigalvį prezidentą tauta išrinktų be jokių kalbų.

Nudžiugau, išvydusi draugą Vasilijų. Pamojavau jam

džiūvėsiu, užsitraukdama instinktyvų kažkokios pasišiaušusios senės priešiškumą. Bakstelėjo man į pašonę virbalu, sušnypštė – durne tu, mosuoji atmatoms, tautos išdavikams, gal ir pati tokia?!..

Džiūvėsis iškrito man iš rankų, atsitrenkė į grindis ir pabėgo.

Ak, tu kvaila sene, akytų kaulų maišeli, argi nematai auksinio erelio Vasiai virš galvos?.. Jei būsim sąmoningi ir atsirinksim vertybes, erelis užkapos nevertuosius – netikrus pranašus, elitą ir nepartinius banditus.

Galėtų ir Matildą užkapoti, kol neprivirė košės. Sėdi su slyvų spalvos kostiumėliu ir tranko visus citatomis, net kibirkštys žyra. Dar studiją padegs.

Profesore, profesore, šaukia laidos vedėjas, minutėlę, nesiaudrinkite.

Ne, tai tiesiog siaubinga. Matilda – profesorė?.. Kokių mokslų?..

Parodė ištrauką iš mitingo. Matilda įsirėžusi stovėjo ant pakylos – kur kas išdidžiau nei Leninas ant šarvuočio – ir susirinkusiai miniai skelbė baisią žinią. Parlamente – ne deputatai, o siurbėlės, niekšai, klastūnų gauja, rupūžės, nuodingos gyvatės. Reikia, šaukė, šturmuoti Vyriausybės rūmus ir išdaužyti gyvius. Bobutės karingai sumosavo *tašėmis*.

Bėda, ne moteris.

Ir bėdos nebesustabdysi – rūstūs įpusėjusio klimakso ir politinių permainų ženklai įrašyti jai veide. Konjaką Matilda išmainė į citatas, kūniškus malonumus – į parti-

nę veiklą... kaži ar ji kada patyrė tuos malonumus, vargšelė. Vasia vedė ne ją, o postą. Matildos tėvas buvo aukštas saugumo karininkas, belzebubas su antpečiais, raudonomis akimis ir trimis eilėmis dantų. Labai panašus į dukrą, bet tai, kas bjaurojo Matildą, jam tiko. Jo dosjė daugiausia užverbuotųjų, ypač moterų. Kas atsilaikys prieš velnią, kvėpuojantį pragaro siera. Aš pati be ilgų kalbų jam atsiduočiau.

O Matilda, ištikta menopauzės, nusprendė atsiduoti tautai. Nors pasižiūrėjus į Matildos kontingentą, norisi bėgti kuo toliau, o ne turėti su juo kokių nors kūniškų ryšių.

Nuo oratoriaus į minią driekiasi nematomas erotinis siūlas. Jei nesidriektų, neįvyktų tiek revoliucijų.Sėklintojas, matyt, buvo teisus – visos idėjos susietos kūniškais ryšiais.

Štai ir jis pats minioje, apsuptas vyrukų skustomis galvomis. Visi uniformuoti, ereliai ant krūtinių. Vargšas paukštis, kuo jis čia dėtas?..

Sėklintojo akys spindi – kapodamas žodžius, sako kalbą, kurioje dominuoja tvarka, disciplina ir rasės grynumas. Neabejoju – omeny turi kentaurus ir satyrus.

Jis atrodo begėdiškai jaunas, liekna šatenė rūku apsitraukusiomis akimis vos nevirsta ant jo, tiesiog papiktinimas mano žliboms akims. Palieku televizorių ir nusliūkinu į savo kambarį, ašaros kapsi ant linoleumo, o kodėl, nežinau, turbūt Vasia ką tik suteikė mūsų pensionui garbės vardą, o sėklintojas pažadėjo išnaikinti tarakonus, tarp kurių, beveik neabejoju, pakliūsiu ir aš.

Senelė mirė praėjus pusmečiui po paslaptingo susitikimo su pusnuogiu žmogumi – atrodė balta kaip pražydęs migdolas, baltesnė už karsto pagalvėlę. Tik jai, mirusiai, išdrįsau papasakoti, kas man nutiko. Senelė, nors neatsakė, bet viską suprato. Atsiduso – sunkiai, neviltingai, plaučiai sušvilpė kaip pradurtos dumplės, o ant veido nusileido voratinklio gija – rūpesčio raukšlelė.

Tėvui nerūpėjo ankstyva mano branda – jis nelabai skyrė realybę nuo akių apgaulės, keliskart užsirėmė vištininke, manydamas, kad guli savo kambary įsijungęs televizorių. Paskui stebėjosi, kad Brežnevo kalba primena vištų kudakavimą.

Kai parvažiavau paskutinį kartą, radau mėšlinus batus prie kambario durų – dešinysis su prilipusiu prie kulno žalsvu šiaudu kybojo per penkis centimetrus nuo grindų, kairysis – kiek žemiau. Žvilgsnio užklupti, nusileido ir bejėgiškai parvirto ant grindų. Raudono saulėlydžio rate aukštyn kylant dulkėms ir viešpataujant absoliučiai tylai.

Tos tylos slegiama, vos prisiverčiau atidaryti kambario duris. Į smilkinius plaktuku kalė nuojauta – pasižiūrėk į veidrodį, kuris tuoj atsivers prieš akis, išvysi šmėklos veidą, kurio raukšlėse pilna dulkių...

Veidrodžio gelmėje išvydau ne tik tolimą savo atspindį, bet ir kojas, kybančias per pusmetrį nuo grindų, su dryžuotomis kojinėmis, pro nykščio skylę lindo pajuodęs piršto nagas.

Nerėkiau ir nebėgau per pievas – kur pabėgsi nuo šilkinės kilpos. Gal ir ne šilkinės – kaimynė, atėjusi į šerme-

nis, sakė, kad dar prieš savaitę tėvas buvo pas ją guostis, šnekėjo, kad atėję velniai, atnešę spygliuoto *drato* ir įsakę kartis. Balti arkliai, ne kas kita, bet negi dėl to eisi pas daktarą. Davusi *čierką Kutuzovo,* bet jis vis vien pasikoręs. Matyt, *čierkos* buvo per mažai.

Negailestingu samarietės žvilgsniu nužiūrėjo mane nuo galvos iki kojų – supratau, kad laiko alkoholike, o gal dar blogiau. Einančia tėvo pėdomis. Kaipgi kitaip paaiškinsi tokį ankstyvą susenimą, kurio nebepaslepia nei tamsūs akiniai, nei pudra.

Laiptinėje kažkas tyliai traška – garsas toks, tarsi senė ragana laužytų šakeles, ruošdamasi kepti vaikus. Vieta tam visiškai netinkama, mane apima begalinis smalsumas. Praveriu duris ir žvilgteliu pro grandinėlės viršų – ant laiptų stovi visiškai nuliūdęs elektrikas su įrankių dėže, jo plaukai kibirkščiuoja šaltosiomis ugnelėmis.

Kažką murma, turbūt žada pataisyti liniją, bet aš nieko negirdžiu, ir jis pats mato, kad su manimi susišnekėti beviltiška.

Per vėlu. Per vėlu.

Sėdžiu ant pilkos pensiono lovos, laikau rankose pagalvę, o mintys neduoda ramybės: gal jis buvo atėjęs manęs išvaduoti?.. Nuo manęs pačios. Jis gi angelas. O angelai – gelbstinčios dvasios. Kas, kad elektriko pavidalu. Technokratiniame amžiuje kitaip nė būti negali.

Įsikandu pagalvę, į burną prilenda naftalinu dvokian-

čių spaiglių. Kodėl aš jo neįsileidau?.. Kodėl taip vėlai atpažinau?..

Kas man užkirto kelią?.. Užspaudė akių vokus?.. Uždengė gauruotais delnais akis?..

Kuo man dabar tikėti?..

Senė sudžiūvėlė iš penktos palatos, ta, kuri virbalu dūrė man į šoną, tiki ekstrasensu iš Lavoriškių. Anksčiau jis buvo traktorininkas tarybiniame ūkyje, dabar – Dievo išrinktasis. Gydo vėžio *bacilas* užkalbėjimais. Savo regėjimus registruoja mokykliniame sąsiuvinyje, tikėdamas, kad po kurio laiko jie įgis antikvarinio daikto vertę. Blogiausiu atveju – romano.

Argi pasauliui neįdomu sužinoti, kaip ganykloje jam pasirodęs arkangelas Mykolas ir kaip traktoriaus alyva tinka žaizdoms gydyti.

Laimės žiburys, daugiau nieko.

Kurgi tu, Kastuk?..

Sugrįžk, kol dar nenumiriau, kol dar įmanoma mane atpažinti.

Tavo laikas žalias kaip pavasaris, kaip pievų šilkas, o mano kilpa slidi, šilkas dirbtinis, gal net ne šilkas, o gerai išmuilinta kanapinė.

Ak, Konstantinai, tu nepareini ir turbūt jau niekada nepareisi. Tu – Bizantijos imperatorius ir gali lengvabūdiškai švaistyti laiką, nekreipdamas dėmesio į pragaištingą planetų sukimąsi. Tik imperatoriui gali prireikti tokių

skirtingų moterų (paskutinioji, Fekalija, kažkokio masyvaus kaip tetraedras *autoriteto* žmona) ir skirtingų vynų (pikantiškiausias – *Pagirių*, žalias kaip jaunas miškas, bet su medžiais neturįs nieko bendro). Tu, imperatoriau, gaivalingas kaip pavasario geismas, o aš žalia ne nuo aistros, o nuo kilpos ant kaklo, apsitraukusi pūkeliu kaip pelėsinis sūris.

Švytintis perlamutru balandis tuoj išvarys mane iš proto. Atidarau duris socialiniam darbuotojui mūvėdama tik kelnaites ir mirtinai jį išgąsdinu.

Aplinkiniais keliais jis sužino, kad neturiu giminaičių, esu bejėgė ir silpnaprotė, o svarbiausia, kad užrašiau butą labdaringai organizacijai, turbūt valstybei, ne kam kitam. Ir toji rūsti labdaringa ponia vieną sykį reikliai pasibeldė, liepė apsirengti, įsodino į baltą mašinėlę ir išvežė.

Dabar jau niekada nebesužinosiu, ar grįžo Kastukas. Ką jis darė, kai rūsti ponia pasitiko jį tarpdury?.. Kastukas moka elgtis su moterimis, bet ar čia moteris, ji panaši į dogą. Žmogiški bruožai šuniui netinka. Dar ką šlykštaus pasakys.

Balandis vėsina įkaitusią kaktą žalio krepdešino sparnais. Kaukiu, įrėmusi galvą į lango grotas, o seselė barasi, kad elgiuosi kaip gyvulys rujos metu. Kas per manieros, sako, juk ne dvidešimtmetė esate, pasigėdykit.

Aš tik sustūgstu iššiepusi dantenas – jei turėčiau nors vieną sveiką iltinį, aš jai parodyčiau.

Seselė pakviečia daktarą, šis nustato man diagnozę (kažkas baisaus ir gėdingo, panašu į hemorojų ir trydą vienu

metu), suleidžia vaistų ir abu išeina, ramūs ir patenkinti, bet, ko gero, apsimeta. Niekas negali būti ramus, nustatęs tokią diagnozę.

Lovoje priešais – senė, kuri jau pusmetis neprataria nė žodžio. Mirusi žvaigždė. Gal kada nors ji buvo kordebaleto šokėja – rytais iškiša geltonas išdžiūvusias kojas iš po antklodės ir mechaniškai judina pirštus. Slepia keksus su razinom po čiužiniu. Matyt, režisierius drausdavo jai valgyti – kad po kojomis mažiau girgždėtų scenos lentos.

Jos akys kaip vabzdžio maldininko – juodos ir sustingusios.

Nepažįstu jos ir bijau. Nors kosminė erdvė tarp mudviejų šalta ir bekraštė, kambarys, kaip visatos modelis, visgi per mažas.

Kai šokėja numirė, jis netapo didesnis.

Įkels ką nors kitą. Vėl teks taikytis su svetimos žemės kalnagūbriais ir druskingais slėniais. Gal net su čiabuviais. Jeigu naujoji kaimynė bus šneki.

Geriau nebūtų.

Visatoje gyvybės nėra. Mes – keista išimtis.

Balandžio pabaiga. Tuoj paukštis išskris, naktis vyniosis po juo, švelni kaip pūkuotas aksomas. Kieme po žydinčiais vyšnių medžiais kažkas lotyniškai kala skeleto kaulelius, tarp kardinės ataugos ir pirmojo šonkaulio stoja balta pauzė – matyt, pamiršo. Ant žemės nusileidžia permatoma žiedlapių širma.

Kai balsas atsikvošėja ir įvardija pamirštą, o gal nesamą kaulą, koridoriuje išgirstu žingsnius – negarsius, bet labai ryžtingus. Šitaip žengia kareivis, turėdamas vienintelį tikslą.

Balselis po vyšniomis nutyla – nebus iš jo gero daktaro, vėl pamiršo.

Pro debesį kaip apvali ir į anatomines dalis neskaidoma marmūzė išlenda pilnatis – kambarys pilnas laukinės šviesos.

Brakšteli rankena, tyliai atsidaro durys.

Kadangi guliu ant kilimėlio prie lovos, – nuo pilnaties paprastai slepiuosi po ja, – pirmiausia išvystu uniformines kelnes su raudonomis juostelėmis iš šonų (regis, jų daugiau, nei buvo), paskui – raumeningą nuogą krūtinę ir gaurais apžėlusius rankų pirštus. Jie gniaužo raudoną slidų skudurą – kad tai mano pionieriškas kaklaraištis, švysteli tada, kai atėjusysis atverčia mane kaip kiaute pasislėpusį vėžlį ir užneria ant kaklo kilpą. Mikliai ir drąsiai, matyt, darė tai šimtus kartų.

Ir vėl skauda, beveik taip pat kaip pirmą kartą, trūksta oro, pilnatis slepiasi už debesų. Kyšo tik auksinis kraštelis. Kai balsas po vyšniomis atgyja ir lotyniškai įvardija pamirštą kaklo slankstelį, dingsta ir kraštelis. Balandis, šiugždėdamas kaip šaltas nailonas, ima semti mano kūną.

Mergaite, nemiegok ant griovio krašto užmerktais akių vokais žvelgdama į pragaro dugną tokį geltoną vidurdienį, kai mėgsta pasirodyti šmėklos.

Mergaite, kelkis, lūgnių kvapas nuodingas, tau prisisapnuos košmaras.

Kelkis, sako mėlynu kombinezonu apsirengęs žmogus, kaip gerai, kad aš pirmas spėjau tave pažadinti, kitaip būtų buvę per vėlu.

Jis žiūri į mane rūpestingomis akimis, vaiskiomis, be lėliukių, tik su dviem auksiniais vyzdžio žaibais. Prie kojų jam prilipusios sunkios kanopos – elektrikų nagės, matyt, jis ką tik išlipo iš stulpo.

Viskas bus gerai, sako jis man giedru šviečiančiu veidu, eik namo ir niekuomet čia nebeateik. Eik, mergaite, eik.

Nuėjusi pusšimtį metrų, atsisuku. Elektrikas mojuoja man kažkuo, panašiu į virvagalį. Ne, aš klystu, jo rankose nėra jokio virvagalio. Tai tik mėlynos plunksnos, šiurenamos vėjo, – kelios atitrūko ir nusklendė aukštyn.

Kai išsuku iš ganyklos, regiu tik mažą mėlyną kupstelį.

Turbūt tai paukštis. Ir jeigu mėlynas, tai ne kas kitas, o balandis. Jis kyla į dangų ir ištirpsta jame.

Geltonas vidurdienis supa mane iš visų pusių – tylus, ramus, abejingas, ir jo tiek daug, kad man iš džiaugsmo užima kvapą. Tarsi ant kaklo veržtųsi plonytė kilpa. Iš balandžio pūkų.

Kur kas švelnesnė už tą, kurią jaučiau sapne.

Senė dideliausioje vėtroje

Rudens naktys grimzdo vis gilyn į tamsą, ir Barbora juto, kaip gyvenimo džiaugsmas pamažu ją palieka, kojos ir rankos virsta plaušingais seno augalo stiebais.

Jai netgi pasidingojo, kad kalbėti per didelė prabanga. Kai užkimęs akiplėša už nugaros riktelėjo: „Rabarbaras ateina!..“, ji neatsisuko ir neužsimojo dienynu, tik pažvelgė į sieną bereikšmėmis žaliomis akimis.

Siena irgi žiūrėjo į ją, Andropovo, o gal Černenkos spangėmis, turbūt ir Griškevičiaus, nesupaisysi jų, nuskendusių nakties dugne.

Užhipnotizuota šitų patamsio veizolų, ji vos neišsižiojo kalbėti apie klasių kovą Donelaičio „Metuose“. Sustabdė keistas garsas. Kol ji suvokė, kad žviegia ne Krizo skerdžiamas paršas, o ***mobiliakas,*** prabėgo laiko tarpas – minkštu plėšrūno žingsniu, rainu pragaro kailiu.

– Galvonas, kad man nesinešiotum telefono į pamokas, – tarė sumedėjusiu balsu.

Galvonas tik nusivaipė.

Kur tau nesinešios. Dar pareikš, kad jis yra aktyvus informacijos vartotojas ir jam priklauso ateitis, o mokytoja – pasyvus augalas, kurio ateitis – kompote.

Šiuolaikiniai vaikai – baisūs.

Kaip gerai, kad aš neturiu vaikų, pamanė Barbora, drebančiom rankom raitydama Galvonui dvejetą.

Pakeliui į mokytojų kambarį prisiminė Juozelį. Sutriko. Vakar pervilko jį sausais drabužiais, kojines lyg padvėsusį šešką įmetė į tuščią kaniką priemenėj. Išskalbs po darbo.

Kas jis toks?..

Vyras?.. Vaikas?.. Liga ar priklausomybė?..

Nesuvokė šito ir linko prie jo rasojančiomis šakomis ir lapais, trokšdama įsikabinti žievės, senos kaip nudrengtas tolis.

Į Jugasę įsikabinti netroško. Ne veltui jos vardas priminė fugasinę bombą. Anyta nesileido nei perrengiama, nei paguldoma į lovą. Gulėjo ant grindų, keikėsi ir staugė. Jei Barbora neduosianti jai trijų litų, nusipešiosianti visus plaukus. Net tuos, apie kuriuos šiaip jau nekalbama. Ir Barborai bus gėda prieš visą kaimą, kad šitaip skriaudžia seną nusipelniusį žmogų.

Dienynas leptelėjo Barborai iš rankų – tiesiai po grakščiomis prancūzų kalbos mokytojos kojytėmis. Bet pakėlė ne ji, o fizikas. Ir padavė ne Barborai, o kojyčių savininkei. Oru nusklendė švelnus „Merci“, suspragsėjo žiežirbos, kažkodėl mėlynos, ir akmeniu pavirtęs dienynas nutūpė Barborai į sterblę.

– Kas jums?.. – prancūzė timptelėjo Barborą už rankovės. Lyg koks Galvonas, dievaži. – Gal blogai jaučiatės?.

Barbora abejingai šyptelėjo.

– Ne, – atsiliepė iš po žemių einančiu rabarbaro balsu.

Prancūzė gūžtelėjo siaurais petukais.

– Žinokitės, – tarė, mažumėlę suirzusi. – Man regis, jūs pernelyg flegmatiška. Jūsų pamokose trūksta temperamento. Ir europietiškos kultūros.

Barbora dėbtelėjo į ją iš padilbų.

Šita europietiškos kultūros atstovė, dirbanti mokykloje pirmus metus ir jau apsukusi galvas visiems vyriškos lyties pedagogams, neišskiriant nė daugiavaikio direktoriaus, pernelyg jauna ir žiopla, kad žinotų, kas yra kultūra.

Šaknys, siurbiančios šaltus mirusiųjų syvus.

O ji mano, kad Balzakas ir Hugo. Ir dar Markesas. Markesas todėl, kad apie fiziką kaip apie įelektrintą velnią skraido mėlynos kūniško geismo žiežirbos. Tai prancūzė vadina magiškuoju realizmu.

Barbora nepajėgė perprasti šio metodo, nors užmušk. Nei seniai dideliausiais sparnais, nei geltoni drugiai maudyklėj jai susižavėjimo nekėlė. Plėšdamasi aukštyn iš klampios molingos žemės, prie šaknų limpant sunkiems numirėlių kaulams, ji nematė nei drugių, nei liepsnų, nei gvazdikų, tik virš galvos besitvenkiančius klasinės neapykantos debesis.

– Tai jūsų kartos nelaimė, – apibūdino situaciją prancūzė, užsimesdama koją ant kojos. Išsitraukė cigaretę – fizikas prišoko pridegti.

Barbora pakinkavo galva.

„Reikėtų ir man pradėti rūkyti“, – pamanė svajingai. Ir jeigu niekas neprišoks pridegti, tai gal bent Fadejevas išlįs iš tamsos su čekisto kepka ant ausies ir voš per žandą.

Esu tikra, į prancūzę jis nė nepažvelgs. Nors ji ir nesena, jaunajai gvardijai netinka.

Tai jau jos kartos nelaimė.

Įelektrinta idėjos, Barbora atsitiesė ir krestelėjo ant akių drimbančius plaukus. Jų spalvą atsargus stilistas apibūdintų kaip maskuojamąją, o beširdis Galvonas – kaip sudžiūvusį šūdą.

Tas baisus vaikas, ko gero, vėl teisus.

Tai, ką nešiojame ant pečių ir vadiname civilizuoto žmogaus minčių saugykla, yra, ko gero, tik švelniai užmaskuota organinė nemalonaus kvapo medžiaga.

– Rusiškas nihilizmas, – kirto prancūzė.

„Rusiškas, – pagalvojo Barbora. – Vadinasi, europietiškas. Ko ji kimba prie manęs, varlė šita?..“

– Daugiau pamokų neturi?.. – direktoriaus vaikai veikiausiai sirgo vėjaraupiais – iš pažaliavusio pedagogo veido į Barborą nuožmiai žvelgė geltonos lūšiaus akys. – Eik namo!

Barbora klusniai atsistojo.

Prieš išeidama dar spėjo pamatyti, kaip žalias direktorius, dirsčiodamas į prancūzę, pamažu virsta rausvu.

Nuliūdo.

Slapčia manė, kad žalia spalva suartins ją su viršininku ir padės perprasti rūstų jo būdą.

Žalia – kraujo ir žemės spalva, vadinasi, o kultūros rausva – apatinuko nėrinių. Argi nėriniai stipresni už kraują ir mirtį?..

Tamsus lapkričio vidudienis kybojo virš galvos kaip ma-

niako maišas. Barbora su siaubu pažvelgė į dangų. „Jugasė“, – pagalvojo.

Vėjas, iš pradžių ritęsis švelniais gūsiais, pamažėle stiprėjo, talžė per veidą kaip *Ivanas,* rovė plaukus ir kaukė iškankinto *maratonininko* balsu.

„Jugasė!“ – vos nesuriko Barbora. Aš pririšau ją tvirtai, prirakinau prie geležinio lovos rėmo. Niekur neišeis. Ir iš aludės nieko neprisišauks – aludė per toli. O Juozelis nė iš tolo nesiartins prie siautėjančios motinos. Besivaikydama baltus velnius, jinai grasina jį suėsianti.

Vėjas taip įsišėlo, kad Barbora turėjo griebtis parduotuvės lango pinučių – matė viduj degančią elektrą, prekių lentynas ir į karstą panašų šaldytuvą su tortais. Tuščia gatve, sukdamiesi kaip paslaptingi dangaus kūnai, lėkė kibirai ir plastmasinės alaus pūslės, vyriški *kalsonai* su visa skalbinių virve užtvojo Barborai per sprandą kaip su uodega.

Barbora suinkštė, išsigandusi, kad tuoj pralėks Juozelis, o paskui jį – skardomis virtusios smirdančios kojinės.

Per nirtų vėjo kauksmą pasigirdo gerklinga, triumfo kupina daina – kažkas bliovė „Balnokit, broliai, žirgus“, ir žvangino grandinėmis.

Barbora sudrebėjo.

Virš stogų, žlegėdama kaip šarvuotas Apokalipsės raitelis, skrido Jugasė su geležiniu rėmu, nuplėštu nuo lovos su mėsomis ir kraujais – *materkom* ir *gaikėm*. Iš paskos, sukdamiesi kaip sūkurio pagauti šiaudai, sklendė kerši plaušai, ir kai Barbora suvokė, kas tai, sudrebėjo dar kartą.

Anytos galva buvo visiškai plika.

Barbora suriko – ne iš siaubo, o iš pykčio, kad metodai, kuriuos ji visą gyvenimą aiškino, šitaip išjuokė ją ir paliko vieną, pelėjančią ir rasojančią, nežinomų dėsnių iššūkiui. Tarsi išgirdęs jos riksmą, ėmė tilti vėjas, ir Barboros širdį pervėrė aitrus skausmas. Ji paleido grotas ir sukaupė paskutinius tylios neapykantos likučius. Baisus vėjo šuoras griebė ją ir kaip pūslę sviedė į viršų – į pragarmes, pasiruošusias praryti.

Kažkas brūkštelėjo per nosį – gal Jugasės plaukai, gal nešviežias debesies pūkas, – Barbora atsimerkė ir po kojomis išvydo Eifelio bokštą, balalaikomis ten grojo laimingi raudonskverniai. Užuot apsidžiaugusi, pajuto, kaip šiurpas semia sielą.

Buvo vienintelė kalba, kuria galėjo prabilti svetimame krašte ir kurios gėdijosi savajame.

Ašara skambteli kaip moneta į žvirgždėtą dugną.

Lietus nutildo geležies balsą ir paverčia jį švelniu rūdžių šnabždesiu.

Šaknys skelia požeminį kaukolės skliautą ir atsimerkia žiedais – apsiašarojusiomis akimis.

Pionierės laiškai

Gūžies tamsioj priemenėj už miltų skrynios, su uniforma ir raudonais sandalais, su tokiais nesaugu eit per prietemą, spalio naktys gilios ir grimzdžios.

Reikia galvą užversti, kad matytum žvaigždes ir nejustum tuštumos po kojomis, sandalai raudoni kaip tos žvaigždės, gal net penkiakampiai, pėdos juose kaip šalti begalybės ženklai, melsvo marmuro aštuoniukės.

O, kad tos žvaigždės būtų šiltos bent kaip vasaros akmenys!..

Paltelis pirktas už pašalpą, pasiūtas iš kailio žvėries, kuris neegzistuoja. Kai einu namo per lietų ir lašai supas man ant blakstienų, žvėries kailis tyli, nesišaukia nei upės dugno, nei skenduolio, ant kurio minkšto pilvo galima pasidėti galvą.

Naktimis jis nelaksto laukais ir nepjauna miegančių kiškių, neryja rūko dideliais gabalais.

Tu, žvėrie, amžius gulėjai negyvas kaip kalnas, kas gi tau, tokiam abejingam, kailį drįso nudirti?..

Nejaugi tas dėdė, kurio akys veria kiaurai ir net mokytoja į jo portretą nedrįsta pažvelgti?..

Nežiūri, bet žino ir visada paaiškina, kad dėl mūsų ge-

rovės tas dėdė viską padarė ir dar padarys, nors jau numirė prieš šimtą metų.

Mūsų pasaulis mažas, jame nėra nei iškrypėlių, nei maniakų, džekai skerdikai gyvena kaime, jie pjauna kiaules.

Mūsų pasauly niekas neėda žmonių, ir laikraščiai apie tai nerašo, domėtis tokiais dalykais tiesiog neaktualu.

Mūsų pasaulis paprastas, jame nėra kitų tautų, kalbų ir nuomonių, jis vertikalus kaip laužo liepsna, jis šauna tiesiai į dangų ir nesiplečia į šalis.

Mūsų pasaulis mažas, užtat kosmosas – baisiai didelis, jis plūsta į mūsų būtį ir laužo pasaulio ribas. Dievo danguj nėra – tvinsta kosminis šaltis, jis pasitiks mūsų sielas, jei tik sielos nemirs.

Pele, pele, kam nukandai raudono kaklaraiščio galą – atėjai tamsią naktį lyg kokia išdavikė, ir štai mano džiaugsmo nėra.

Pasidėjau po galva, kad sapną, gražesnį nei serialas, sapnuočiau: vejas direktorius pionierių vadovę per lauką ir pagauti negali, ir byra ant jų chrizantemų žiedai.

Pele, pele, idėjinis prieše, kitąkart senelės dantis pasidėsiu – pažiūrėsiu, ką veiksi, kai pasitiks tave šalta geležis.

Ak, senele, o gal tavo dantys iš plieno, užgrūdinto partizaniniuos mūšiuos, – tuomet šitai pelei išsigelbėti jokios vilties nebėra.

Mokyklos valgykloj dirbo tokia Trumpickytė, jos sesuo buvo mano klasiokė, mokės blogai ir turėjo galvoj utėlių. Ir nors buvo maža, trоško greičiau ištekėti – kas jai taip protą aptemdė, gal utėlių karalius, norėdamas užkariauti daugiau teritorijų – juk visi karaliai tokie.

Trumpickytė kepdavo mums glebius ir riebius šnicelius, tuo aš turėjau tik džiaugtis, mat, būdama našlaitė, maitinausi dykai.

Bet kuo čia džiaugsies – kad išprotėjusios klasiokės sesuo mala karaliaus valdinius?.. Džiaugtis čia nėra kuo – reikia greičiau ištekėt. Tai, matyt, kažkoks stebuklingas dalykas – protas grįžta iš nukariautų teritorijų ir spindi kaip raudona žvaigždė.

Kaip sunku būti mergaite, kai aplink – revoliucinės permainos, kai griaudi penkmečio žingsniai ir po kosmosą skraido šunys.

Fermoj karvės tokios pažangios, kad su šėriku apie planinę ekonomiką kalba, šis supyksta ir neduoda joms kombikormo, nes karvės žino daugiau.

O aš negaliu išsivaduoti iš skausmingo mėnesinio kraujavimo, baimės, kad paliksiu raudoną pėdsaką ant bejausmės suolo lentos.

Pirmininkas lankosi kiaulių komplekse kaip svečias, o atrodo esąs namiškis – taip godžiai žiūri į lovį, kad net kiaulėms nepatogu.

O man nepavyksta pasmerkti neprotingos mirties baimės – nenoriu gulėt po žemėm, kai pasauly vyks permainos.

Politbiuras išnyra etery, panašus į šachmatų lentą – juodi kostiumai, baltos galvos, ir jokių ėjimų, jokių.

Liks visi atspaudai, ryškūs, ir kraujo, ir baimės prakaito, gal vėliau laikas pasigailėjęs juos smulkiu kombikormu užpils.

Ar aš galėčiau išduoti savo tėvą ir išsižadėti motinos – dėl šviesios ateities, kuriai jie nebepriklausys.

Pavlikas taigi galėjo – dabar kaba lentoj, didvyris plius pakaruoklis. Iš kur tyraakis berniukas sėmėsi tiek drąsos?..

Išduodama vardan to, ko niekas nemato – idėjos kilnios ir tiesos, vienatinės, kaip mirtis.

O savo tėvo akis aš regiu kas dieną, ir visa amžinybė telpa blakstienų nusileidime.

Nelaimingas puodas

Kūrinys smuikui su orkestru, su kontroversišku Likimo balsu ir juodu Žudiko motyvu

Kūnas pamažu bunda... Naktis surūdijusiu rakteliu atrakina blakstienas, pirštų galuose atgyja nervai ir ima siųsti skausmingus nelaimės signalus. Vėjas pro pamatų plyšį pusto pakulas, draikosi siūlai kaip žiurkių uodegos. Va, kyštelėjo pabaisos snukis – žalias, išvirtusiomis žlibėmis, visai kaip pasiutusio brigadininko. Man sarmata, kad sėdžiu jam matant ant šikpuodžio, bet gal bus bent tiek susipratęs ir nevarys šitaip užsiėmusio žmogaus į laukus.

Tylu, tik klaksi kažkas, lyg musė kanopomis į skardą.

Čiagi mano blakstienos daužosi viena į kitą – tokios sunkios, tokios griausmingos, kad sunku neužsimerkt.

Kažkur tiksi laikrodis, silpnai ir tyliai, tarsi pakištas po pagalve. Man atrodo, ten mano širdis. Kada gi suskambės varpelis ir galutinai mane pažadins?..

Neskamba.

Lauke nešvinta.

Sėdžiu ant puodo ir negaliu atsikelti. Jėgos visai mane apleido.

Tik baidyklė spokso pro plyšį ir žiburiuoja akimis. Taip smarkiai, kad net šikpuodis ima šviesti. Ko čia užsižiebei, neprotingas daikte, tuoj pat užgesk. Čia tau ne Paryžius.

Ir nedūsauk.

Ne oras į plaučius plūsta, o žalsvos prietėmių dujos. Tokių neiškvėpsi, jos nusės ant plaučių sienelių kaip tirštas drėgnas pelėsis, ir vietoj atodūsio išspjausiu sūrį.

Smegenų narveliuose pamažu bunda mintys. Dingteli, kad iš mokyklos tuoj grįš Anabelė.

Pasakys, kad Dievo nėra, o visi žmonės išsivystė iš beždžionių.

Aš manau, kad tai netiesa.

Kaip netiesa, senele!.. Kaip netiesa!.. Juk pionierių vadovė pati prisipažino, kad kilo iš makakos!.. O tas baisus bernas, kuris mokosi dešimtoje klasėje, pirmininko sūnelis, King Kongas – jo net rankų delnai plaukuoti!.. Juk tai – siaubinga, o gal – didinga?!.. Tu tik pagalvok, senele, kokia beždžionė turėjo būti sąmoninga, kad pavirstų žmogumi!.. Ir netgi socializmą sukurtų!..

Bet komunizmo nesukurs. Tai – ne beždžionės jėgoms. Gal nori blynų, vaikeli?..

Kokių dar blynų!.. Tu, senele, visiškai!.. Mes juk gyvename permainų laikais, – o permainų laikais svarbiausia kovoti, degti, nenurimti!..

Nori pasakyti, kad komunistai irgi degs pragare?.. Gal geriau suvalgytum blynų?..

Tu, senele, beviltiška. Ar girdėjai ką nors apie Pavliką Morozovą?..

Ne. Ko jis pridirbo, tas Marozas?..

Įskundė tėvą, nes šis susidėjo su buožėmis.

Tavo tėvas, Anabele, – ne buožė. Jis nieko nepadarė, kad jį įskųstum.

Ką jis padarys, girtuoklis toksai. Pasigeria, apsižliumbia ir eina miegoti.

Ir ačiū Dievui. Gal norėtum, kad siautėtų kaip kokia Bekevičiūčia, viską aplink griaudamas?..

Ak, senele!.. Betgi kodėl jo dvasia nėra veržli ir ugninga?.. Aš taip norėčiau didžiuotis savo tėvu!.. Kodėl gi jis negali kaip kapitonas Hateras atrasti Šiaurės ašigalio?..

Nori, kad tavo tėvas būtų toks kaip senis Šeškus?.. Vaikščiotų atkišęs strampus vietoj kojų?.. Nušalo pusny begulėdamas. Netgi rajoninis jo nelaimes aprašė, dar pavadinimą atsimenu – „Aukogolizmas – tarybinės visuomenės gėda“.

Tu nemoki skaityti, senele.

Kaip nemoku?.. Jei nemokėčiau, nebūčiau iškarpų iš rajoninio surinkusi. Ir ne tik apie Šeškų, bet ir apie tavo tėvą. Va, paklausyk... „Rapolui V. pareikštas papeikimas, nes, įvažiavęs su traktoriumi į tvenkinį, sugadino šlaitą ir kolūkio inventorių..." Arba dar: „ Rapolas V. apsvarstytas draugiškame teisme už naminės varymą. Kolūkio pirmininko nuomone..." Gaila, nuomonę kažkas nuplėšė. Ar ne pats Rapolas. Užpakalį nusišluostęs bus...

Ne, senele, ne. Tu esi tamsios praeities liekana. Piemenaitė, šviežiam karvašūdy šildanti kojas. Tu ne tik skaityti, tu šiuolaikinio meno suvokti negali. Neprieštarauk, geriau atsisėsk ir paklausyk, kaip aš dainuosiu. Tėvai, ko svirduliuoji?.. Ir tu atsisėsk. Ir neplok kaip išprotėjęs po kiekvieno posmelio, nes aš tave užmušiu. Nustok, sakau!.. Gal proto netekai!.. „Rodina slyšit, rodina znajet", – graži daina, bet bisui jos nevalia prašyti. Nevalia!.. Tai – tarybinio meno įžeidimas.

Ko tu nervinies, vaikeli. Nusiramink. Jeigu jau viską, net ir meną, makakos sukūrė, tai ko čia ploti?.. Geriau paklausyk, kaip šikpuodis Brežnevo balsu šneka. Va čia tai tikras menas. Ir plojimai pritinka. Juo daugiau, tuo geriau. Ar girdi?.. Jau krenkščia, jau ryja skreplius... „Dorogije tovarišči"...

Aš išeinu, senele.

Eik, vaikeli, eik. Ką tu veiksi su sena boba ant šikpuodžio. Neįdomios tau mano kalbos, ir aplinka nuobodi. Sienos anava apsilaupiusios, pečius aprūkęs... o tėvas visąlaik miega. Susivėlęs kaip pakulų kuodas. Paimsiu plastmasines šukas, kurių viena pusė skirta utėlėms iššukuoti, ir perbrauksiu jam per plaukus. Pabirs ne utėlės – kombikormas ir avižos, turbūt, užuot dirbęs, miegojo kolūkio sandėly. O kai šukos bus pilnos plaukų, mesiu jas ant kelio, pirmininkui po kojom – gal miškas užaugs.

Neužaugo. Keista. Matyt, šukas reikia mesti iš medžio. Įsikart aukštai, kad matyčiau vilnijančias avižas – auksines kaip Antano plaukai. Anava ir jis pats ateina, gražus kaip kerubinas, kaip blaivus brigadininkas... Antanai!.. Antanai!.. Padėk man išlipti!..

O ko ten užsikorei?.. Kaimynų juokinti?..

Ne, brangiausias mano, ne!.. Galvą labai skauda. Daktars sakė – pjaus...

Čiobrelių išsivirk, ir praeis!.. Jeigu aš eigulys, tai turiu tave iš medžių kilnoti?.. Medžių man jau gana. Miške kažkas uosiukus vagia. Girininkas piktas kaip velnias, ponas Pšibilskis nepatenkintas, tik žydui juokas...

Antanėli mielas... aš gi visai negeidžiau, kad taip išeitų...

O ko tu geidei?.. Ar tu apskritai gali ko geisti, šikšna šitokia?..

Antanėli... aš gi šitaip tave myliu...

Myliu, myliu... Gulėt su tavim negera!.. Kojos kaip varlės!.. O dar į medžius laipioji... papjūtis!..

Nevok uosiukų, Antanėli... pasodins tave į belangę... ką aš, nelaiminga, darysiu?..

O kam man durna pati?..

Ne durna, Antanėli, ne durna. Durna nesugalvotų šito – į medį įlipti. O žinai, kodėl lipau?..

Nežinau.

Ogi medyje yra pagalbos teleponas. Pačioj viršūnėj. Juk jį tik ponas Pšibilskis ir nuovados viršininkas teturi!.. Niekam neleidžia skambinti. Aišku, kur jau ten leis, juk kitam laido gale ponas Dievas atsiliepia!..

Jėzau Jėzau.

Aš ir sakau!.. Jėzus!.. Tai kaip nelipsi medin, kaip nesikarsi viršūnėn?.. A?..

Palauk. Atnešiu kopėčias. Bet žinok... jeigu dar kartą rasiu medyje...

Nebepadėsi išlipti?.. Eisi pas kitą?.. Pas Jadzę?..

Eisiu lošti.

Lošti tu visada eini.

Bet šįkart lošiu rimtai.

Antanėli, saulele, taigi iš ko?.. Pinigų nebeturim, žiedo vestuvinio – irgi, nedaviau jo iš pradžių, tai kasas man tarpdury privėrei... Yra dar uosiukų miške, bet ir jie baigsis...

Užtat nelipk į medį!..

Mielasis, aš gi iš meilės šitai darau. Pasveikti noriu. Kad galvelė šviesi būtų. Kad durna manęs žmonių akyse nebevadintum, o už jų nebesakytum, kad ženijaisi tik dėl pinigų... Žinai, Antanėl, neseniai sapnavau pranašingą sapną. Dievą su baltu kalatu. Jis siūlėsi mane gydyti, bet kai sužinojo, kad nemoku skambinti teleponu, atsisakė – kaipgi aš, kalbėjo jis, palaikysiu su jumis ryšius ir kontroliuosiu jūsų sveikatą, jeigu tamsta nesugebat paskambinti teleponu...

Jėzaumarija, nutilk. Renkis. Važiuosim ligoninėn. Gal ten ką padarys.

Padarys, padarys!.. Galvą man nupjaus!..

Gyvensi ir be galvos.

Aha, o tu – su Jadze?.. Aniuole šilkaplauki, jeigu nemyli, kam mane vedei?.. Kam?..

Man patiko ilgais rudenio vakarais tau nugarą kasyti. Įsivaizduodavau, kad groju arfa.

O dabar, vadinasi, nebepatinka?..

Atsibodo. Be to, aš nelabai ir mėgstu muziką. Klausos neturiu.

Kaip neturi?.. Aniuole mano, juk avižose – kaip danguj, negi neatsimeni, kaip ten mums buvo gera?.. Gulėjom sau, o aplink visokie arkestrantai tik čirpia, tik groja, ir galvelės man nedaužei, o švelniai glostei... sakei, kad esu graži kaip skripkos meliodija...negi negirdi, Antanėli, mieliausias?.. Klausyk!.. Kaip garsiai groja muzika!.. Vis garsiau ir garsiau!..

Čia tavo šikpuodis. Įsivaizduoja esąs orkestras. Tfu.

O ką jam, vargšui, daryt, kai kalbama apie meilę?.. Gal ir puodas turi svajonę?..

ŽINOMA, KAD TURIU!..

Aš išeinu.

Jau eini?.. Palieki mane vieną?.. Kaip tada avižose?.. Tu toks jaunas ir gražus, kad net širdį man gelia. Iš pavydo, iš ko daugiau. Žinau, kad iš avižų lauko lėksi tiesiai pas Jadzę, apsivyniojusią liemenį vogtomis dešrelėmis.

Ir tokį mėsos kalną tu, Antanėli, pamilai!.. Nukankino tave pokario badmetis, ne kitaip... nukamavo gyvenimo sunkumai... juk atsimeni – ateidavo žiaurus brigadininkas, popierių ant stalo, naganą nugaron – rašykis, bo nudėsiu!.. Atlaužia gaiduką, spiria stalan... Kai sakau, jogei rašyti nemoku, jis surinka, kad jis irgi nemoka. Dėk kryželį, liepia. Kam jam to mano kryželio bereikia – jo popieriai ir taip panašūs į kapines. Turbūt jau visi pasirašė... Tylėk, vėl aršiai surinka, čia ne kapinės, čia – šviesi ateitis.

Šviesi ateitis... Žinot, pons brigadininke, aš sėdžiu dabar ant puodo ir laukiu, kada gi prašvis. Jau visa amžinybė praėjo, o nešvinta. Tik puodas žiburiuoja. Vienintelė mano paguoda tamsybėse. Gal tamsta jį turėjot galvoj?..

Pasižiūrėkit, ką jūs su savo kryželiais pridirbot. Prie sugriautos karvių fermos stovi Anabelė ir verkia juodom ašarom, nors paakiai nudažyti ryškiai mėlynai. Šlapia ci-

garetė iš burnelės iškritus... Ko gi tu raudi, vaikeli?.. Ko, Anabele?..

Ne Anabelė, senele. Anabel Li. Anabel Li.

Jėzau. Ištekėjai už kino?..

Ne.

Tai kam tas Li?.. Ko dabar raudi?..

Mane išprievartavo.

Kas?.. Li?..

Senele, tu visiškai!.. Visiškai!.. Rasistė kažkokia.. Ne Li, o King Kongas!.. Krūmuose mane užklupo. Prie fermos. Kur kaulų alebastras mėtos...

O ko ten ėjai?..

Ko, ko!.. Sielvartas nuginė. Demono aistringo laukiau, maniau, apglėbs sparnais, pakels iki žvaigždžių... O atėjo beždžionė, įmynė mane į žemę ir dar nusišlapino ant viršaus.

Neverk, vaikeli, neverk. Ką dabar bepadarysi. Gaila man tavęs, ir puodui gaila – jis ragais ir valtornom prabilo,

sukrėstas iki gelmių. Girdi, kaip trimituoja. Ausys plyšta. Ir to Kim Koko man gaila. Nebaigs jis geruoju. Nors ir pirmininko sūnelis.

Ak, senele, jis persekioja mane sapnuose!..

Kas?.. Pirmininkas?..

Ne!.. King Kongas!.. Ir ta jo čiurkšlė – tiesiai man ant galvos!..

Ak, tu Dieve. Puode, liaukis grojęs Preslį. „Love my tender“ čia visai nepritinka. Tau, vaikeli, duosiu gerą patarimą. Jeigu tas per anksti įmetėjęs vaikigalis vėl tave persekios...

Sapnuose.

Nesvarbu, sapnuose ar ne – pasidėk šalia plaktuką. Arba kirvelį.

Plaktukas nepadės. Reiks kreiptis į psichiatrą. Arba Jungą paskaityti. Ar tu, senele, skaitei Jungą?..

Ir Jungą, ir Froidą, bet nieko nesupratau. Plaktukas geriau.

Matyt, senele, mes viena kitos nesuprasime.

Būtų gaila.

Geriausias dalykas, jei nori pamiršti smurtą – turėti daug pinigų. Labai daug. Tada kentėti lengviau. Nes jei piniginėj turi tik saujelę centų, lieka vienintelė išeitis – šokti nuo tilto.

Tikrai?.. Man, kvailei, nė į galvą neateitų... Ką gi, vaikeli, eik... Eik... Ne, gal palauk!.. Nenoriu, kad šoktum nuo tilto. Duosiu kokį rublį iš pensijos!..

Nebėr Anabelės. Išlėkė.

Užtat nuo riksmo atsibudo Rapolas. Žiovauja ir atrodo labai susirūpinęs. Panosė šlapia. Te skudurą, nusišluostyk. Ko toks susimąstęs?..

Sutikau, moč, elektriką. Už trifazio įvedimą reikia sumokėti penkis rublius. Paskolink, paskui atiduosiu.

Ar tikrai?.. Palauk, paieškosiu... radau kelis. Imk. Tik nepragerk.

Tu ką, moč?.. Sakiau gi aiškiai – už trifazio įvedimą!.. O elektrikui reikia sumokėti čia pat, bo dar laidus papykęs nutrauks!..

Ak, vaikeli, vaikeli... Žiūriu aš į tave ir galvoju – gal ne tą vardą tau davėm. Koks gi tu Rapolas arkangelas – tu už rublį visus velnius į rojų suleistum... Ir dabar – eisi pas

našlę, prisirysi ir su traktorium įlėksi pirmininko kūdron. Būtum koks Peliksas, ir tiek.

Ne!.. Nemenkink manęs, motin!.. Aš – komunistas, aš – žmogus, mano kojos remias į žemės rutulį!..

Ko čia dabar bliauni?.. Būk tu nors ir liucipierius, tik nelėk iš namų ir durų nedaužyk!..

Ar aš nežinau – pareisi visas šlapias, nusmurgęs, vilkdamas tinklą... Ar aš to nežinau?..

Nelašink vandenio, mesk tą tinklą, imk antklodę ir susisupk. Ir nebandyk sakytis žmogumi esąs.

Ir taip matau, kas parėjo. Remdamasis kojom į žemės rutulį.

Vadinas, įlėkei kūdron?..

Įlėkiau.

Nereikėjo eit pas tą našlę. Sena, bjauri, denatūratą laka.

Aš ne tik komunistas ir žmogus, bet ir vyras, motin.

Žinau, vaikeli. Žinau.

O mano žmona nežinojo. Pabėgo. Su zootechniku.

Ir ačiū Dievui. Ji visąlaik ant tavęs rėkė. Daryk taip,

daryk anaip, peilį kreivai laikai, barščius sriaubi kaip karvė vandenį, tualetinio popieriaus nenaudoji!..

Ji sakė, kad laikraščiais šluostytis nesveika.

Nesąmonė. Brežnevo nuotrauka dar nė vienam šiknos neišdraskė. Gal valgysi sriubos?..

Tai kad... šliurpsiu kaip veršis...

Šliurpk į sveikatą. Kvaila ta tavo žmona. Ir gerai, kad pabėgo. Tegu zootechniką gerų manierų moko – žiūrėsiu, ar negaus tik karvės lenciūgu į kaktą. Valgyk, mažasai, greičiau užaugsi. O tai dabar tau nosis bėga, kaimynų gaidžio bijai, apsimyži, mokytoją pamatęs... Kaip aš tave myliu!..

Taip, mama, taip. Man dar tik keturiasdešimt.

Tai sėdėk, pienburni, ir valgyk!.. Anksti tau dar apie moteris galvoti!..

Motin!.. Tu neteisi!.. „Sižu ja v temnice, ariol maladoj!.. I piščiu terzaju krovavym kliuvom!“

Ko dabar rėkauji!.. Ko valgį mėtai!.. „Piščiu terzaju...“ Aš tau paterzosiu!.. Susivyniok į antklodę, nes peršalsi!.. *Ariol maladoj*... Tu apie motiną geriau galvok, ne apie Puškiną.

Motin... aš dūstu!.. Aš trokštu laisvės!.. Noriu išskleisti sparnus!.. Žiūrėk – netgi tavo šikpuodis man pritaria!.. Dieve, net šikpuodis!.. Matai, iki ko tu visus privedei!.. Užspaudei mus... sugniuždei!..

Į LAISVĘ!.. Į TIESĄ!.. PASAULIS JAU TIESIA!.. IR LYGINA AUKŠTĮ KALNŲ!..

Ša!.. Ša, maištininkai!.. Būgnai ir trimitai, lėkštės ir trombonai. Laisvės, matai, užsigeidė. Kaipgi tu ją įsivaizduoji, aniuole... varly nelaimingas?.. A?.. Dumblu visas dvoki... kaip šikpuodis!.. Abu labu tokiu!..

Pasižiūrėk va ten, po pamatais... matai, žali veizolai dega?.. Gal tau atrodo, kad tenai – laisvė?.. O ne, mielas vaike, ten – ne laisvė, ten – likimas, žiaurus ir beširdis brigadininkas. Atėmė man vyrą, sugadino sūnų, su naganu varydavo į laukus, atsigert iš balos neleisdavo... Dabar sėdžiu ant šikpuodžio ir laukiu, kada man gyvybę atims. Nieko daugiau iš tokio likimo nesitikiu. Nieko!.. O ir nereikia. Galėjo tik tą baudžiavą lengvesnę padaryti.

Ir nebandyk, likime, man ką nors sakyti!..

Aš su šikpuodžiu nesusišneku, kaip su tavimi susikalbėsiu. Iš kur man žinot, ar neturi nagano.

Prakeiktas puodas vėl triukšmauja. Nutilk!.. Nutilk!.. Kaip tu man nusibodai!.. Spirsiu tuoj, ir užsičiaupsi!..

GANA!.. GANA!.. AŠ NEBEIŠTVERSIU!.. LIAUKITĖS!.. VISĄ GYVENIMĄ BUVAU ŽEMINAMAS!.. NEBENORIU!.. NEBESILEISIU!..

Jėzaumarija. Nusiramink, puodeli, nusiramink. Nemaniau, kad tu toks jautrus. Neraudok taip garsiai. Geriau paklausyk, ką mums pasakys likimas. Matai, kokia gerklė. Kaip pragaro vartai. Dantys visi iš aukso... Ir rankose nebe naganas, o popierių papkė. Negi skaityt jau išmoko?.. Kalbėk, pone brigadininke.

Supratau, kad esate nepatenkinti likimu. Kadangi likimas yra struktūra, priklausanti gerovės kėlimo institucijoms, atsižvelgsiu į jūsų raudas beigi skundus ir pakreipsiu tamstų gyvenimus kita linkme.

Sakai, pakreipsi?.. Ar tu tik tiek ir tesugebi?.. Velniams man iškraipytas likimas – aš gražaus gyvenimo noriu!..

Tu toks pat kaip Antanas – durna mane laikai!.. Tarsi nežinočiau, kad viskas bus tik žaidimas. Lošimas!.. Anava Antanas atridena žalią kortų staliuką. Spindi jo avižų spalvos plaukai, ir mane suima neregėtas graudulys. Et, lošk, kad taip jau reikia!.. Drėbk druskos ant žaizdų...

Ir ką gi tu, mieliausias mano, darysi?..

Gal proto man daugiau duosi?.. Grožio?..

Proto neduosiu. Anei grožio. Užtat būsiu tau geras ir

švelnus vyras. Ištikimas kaip kapo akmuo. Mesiu pirmąją kortą.

Oho, kad dunkstelėjo. Kaip plytgalis. Korta rodo, kad idealus būti negaliu. Jeigu jau apleidžiu lošimą, turiu gauti kitą ydą. O jeigu būčiau girtuoklis?.. Neprieštarausi?..

Dievai nematė, Antanėli. Būk.

Mesiu antrąją kortą – mūsų sūnui Rapolui iškris spindintis Felikso vardas. Bus vyras kaip ąžuolas, baisus savimyla, kvepinsis tualetiniu vandeniu, mūvės baltas kelnes, ir moterų jam nereikės.

Kokia aš laiminga. Du vyrai – ir abu mano.

Mesiu trečią kortą – Anabelei. Anabelė amžiams liks maža, ir baisūs ateities įvykiai niekada jos neužklups. Galima sakyti, kad jos nė nebus. Ar tai ne išeitis?..

Kad nežinau, Antanėli... ale vis tiek dėkui.

Ne man dėkok – likimui.

Ačiū, pone brigadininke. Ačiū.

Štai ir viskas. Likimas nulemtas. Visi patenkinti.

AŠ!.. AŠ LIKAU NEPATENKINTAS!.. NENORIU BŪTI ŠIKPUODŽIU!.. TROKŠTU TAPTI ŠVIESTUVU!..

Tebūnie. Mesiu ketvirtąją kortą. Iškrito. Paimk jį, motin, pakabink virš lango. Tegu šviečia. Tegu būna laimingas.

Pakabinau.

Kadangi likimui jau padėkojom, jisai išėjo. Liko viena neišmesta korta. Išmesiu ją tiems, kurių čia nėra, bet kurie greitai ateis.
Pėdom, grybelio nuėstom, čebatais, pilnais kraujo.
Per sukiužintų kaulų gruodą.
Pasiimt plaukais aplipusio danties.

Kokia ilga tyla... nieko negirdėt.
Negi korta neiškrito?.. Antanėl?.. Neatsiliepi...
Jeigu jau prasideda naujas likimas, tai ko, sakyk, nesirodai?.. Kad ir girtas, kad ir apsidirbęs... numazgosiu tave, nušluostysiu!..
Ir ko man taip galvą skauda?.. A?.. Nematau nieko. Tik girdžiu – ateina kaži kas per gruodą sunkiai kvėpuodamas. Praveria duris. Nusikeikia. Iš baimės.
Kas jis?.. Ko jam čia reik?..

Kongai... a, Kongai...

Ko, Trizniau?..

Ko mes čia sugrįžom?.. Pinigus taigi paėmėm... radom po čiužiniu...

Kirvis. Ant jo liko mano pirštų atspaudai.

Eik tu sau... atspaudai... kaip filme!..

Jo. Kaip filme.

O ta merga... kur prie fermų eilėraščius murmėjo... gal ji.. kaip ji ten... herojė?..

Ne. Ne herojė. Beždžione mane išvadino. Reikėjo ją pasmaugti.

Eik tu sau... sakai, pasmaugti?.. Čia tipo – nepalikti liudininkų?..

Taip.

Klausyk, Kongai... man atrodo, kažkas rėkia.

Kur?..

Ten, laukuose. Toli. Ir kažkas šaudo. Pykšt pokšt.

Nieko negirdžiu. Gal tu ko prisiuostei?..

Tai kad nne... tik iš tėvo... tazepamą... kad ramiau būtų...

Ir ką – ramu?..

Nnne... nelabai... kažkas šaudo. Be to... lavonas iš mūsų juokiasi. Tu tik pažiūrėk!..

Žiūriu. Čia ne juokas. Mėšlungis.

Aha, mėšlungis... nelabai mėšlungis!.. Tai pikta šypsena!.. Lavonas kažką nujaučia!..

Gal nori, kad ir tavo bašką kirviu padalinčiau?

Vajezau, nenoriu!.. Baisiai skaudėtų!..
Bbet tu tik paklausyk!.. Kažkas čia pat iššovė!.. Sako bliatj ir spardo duris... va, jau laužia!.. Jau braunasi!.. Du!.. Su automatais!.. Čia kinas!.. Kinas, sakau tau!.. Maklaudas su kaži kokiu vampyru!.. Bliamba!.. Betgi... Maklaudas – ne blogiukas!.. Taip negerai!..

Nėra skirtumo.

Kaip tai – nėra?.. Jeigu jis geras – tai mūsų nesušaudys!..

Betgi tu – negeras.

A... aš?!.. Aš gi... nieko nepadariau... Nieko!

Vis tiek nušaus.

Tai kad negalima!.. Aš – žmogus!..

Na ir kas?..

Visą gyvenimą buvau nnelaimingas!.. Debilas, trizniu... į kelnes darydavau...

Iš kvapo jaučiu – ir dabar pridarei.

Nne!.. Nee!.. Prašau... nešaukite!.. Tik ne į veidą!.. Aš gi žiūriu jums tiesiai į akis!.. Pasigailėkite... pasigailėkite!..

Žalia pragaro šviesa šviečia.

Ką?..

Sakau – pragaro šviesa.

Palauk... negi aš – anam pasauly?..

Ne. Ano pasaulio nėra. Gyvenimas niekada nesibaigia.

Palauk, palauk... mane nušovė ar nenušovė?.. Jeigu nušovė... ką aš dabar darysiu?..

Tai, ką darei ir anksčiau.

Į kelnes?..

Į kelnes.

Eik tu sau...

Einu. Ir tu eisi. Kuo greičiau.
Vieta nuošali, bet gal kas girdėjo tavo kriokimą.

Aha... gal girdėjo... bet tu tik pažiūrėk, kaip ta bobutė negražiai šypsosi!.. Galva perskelta perpus, o jinai...

Išeidamas uždaryk duris.

Gerai.

Netrenk. Mandagiai.

Gerai. O kodėl – mandagiai?..

Todėl, kad baigėsi filmas.

Aišku... Žinai ką, Kongai?.. Man šis filmas nelabai patiko. Būna ir geresnių.

Būna. Nieko nepadarysi.

Eime namo.

Eime.

Regis, pradeda švisti. Saulė kažkokia žalia.

Tuoj pareis Antanas. Po pagalve paslėpiau *Avietinio* buteliuką – jeigu puls kumščiais, mesiu į veidą, tepasikaria. Senas ožys. Ir kam aš už jo ėjau?.. Iš meilės?.. Nėra gyvenime jokios meilės.

Feliksas išėjo su baltom kelnėm. Sakė, kad pas našlę – netikiu. Nereikia jam moterų. Jis vienišas kaip sala vandenyne. Bergždžias. Be atžalų.

Niekas man nesiguos dėl to, kad beždžionės ima viešpatauti visame pasaulyje, o Dievo sukurti žmonės baigia išnykti.

Et, kas čia nuostabaus. Froidas seniai sakė, kad šitaip bus. O Jungas spyriojosi. Bet, matyt, gaus su tuo sutikti.

Kaip gintis nuo tokios nykumos?.. Skaityti Puškiną?.. Kažin. Jeigu Dievo nėra, literatūra nepadės.

Kelsiuosi nuo grindų, susiimsiu skaudančią galvą ran-

komis ir imsiuosi kasdienių darbų. Rutina paguodžia, ji tokia panaši į amžinybę.

Švinta. Viskas, atrodo, gerai.

Tik jau tas šviestuvas ant sienos... jis taip primena šikpuodį!..

Ir balta vaiko šmėkla prabėgo už lango suklykusi mažo kačiuko balsu.

Pabučiavimas

Pagalvė buvo sena, dėmėta, be užvalkalo. Sušlapusi nuo vaiko ašarų, dar ir dvokė. Gal ten, viduje, įsigraužęs nudvėsė koks vos atakęs peliūkštis, ir dabar jį prikėlė tyli vaiko rauda.

Drebėdamas iš šalčio, vaikas apgraibom nusileido girgždančiais laiptais.

Senelė ką tik atsisveikino, dvelkteldama oro gūsiu į veidą – kambary, apačioj, gulėjo Kažkas, šypsodamasis geležiniais dantimis.

Vaikas susirietė tamsios virtuvės kamputy ir įsiklausė, ar neišgirs žingsnių.

Sunki ir stora jo motina tipendavo tokiais pasalūniškais žingsniukais, kad net puodai ant viryklės nesiūbuodavo. Vaikui atrodė, kad ją už parankių neša angelai. Juodi kaip derva, žibančiomis žaliomis akimis, uodegas užsivyniojęant kaklų, nebylūs. Jiems nė motais, kad motinai po kojom krinta išgaišusios rupūžės ir kirmėlės – nešvankūs nakties padarai.

Tarsi kokie pragaro vartai jos burna.

Niekas nežinojo, kodėl motina taip ilgai nepareina naktimis.

Senelė aimanuodama keldavosi iš lovos pamaitinti vaiko, o paskui sekdavo jam pasakas. Ir kai slibinas būdavo

sukapojamas, karalaitis išvaduodavo mergelę ir visoj karalystėj iš džiaugsmo viduržiemy pražysdavo karklai, vis vien likdavo neaiški siaubo nuojauta, kurios nei senelė, nei berniukas neįvardydavo.

Yra tamsiam miestely paslaptinga buveinė, ten motina geria degtinę, užsikąsdama žmogiena. Ne veltui vyrams, kurie būna šalia jos, ko nors trūksta: kojos, rankos, akies, o kartais ir svarbiausio organo.

Dabar, kai senelė atsisveikino, berniukas baiminosi, kad ėdri motina suvalgys ir jį.

Sapnuose plačiai atmerktomis akimis jis regėjo, kaip juodas kilimas išsivynioja artėjančiai grėsmei po kojomis.

Alkana ir kurčia, ji norėjo to, kas slėpėsi giliai berniuko viduje ir drebėjo iš baimės jai prisiartinus, – gležnos vaiko širdies.

„Senele, senele, neišskrisk, būk su manim", – meldė berniukas tamsoje. Rojus neatstos tau šito vargo, šitų baisių pasakų ir trapios užuovėjos. Vietoj dangaus dainų skambės klausimas – kodėl?.. Tu niekada jo nepamirši.

Kodėl angelai juodi, kodėl žiemą karklai pražysta, nejaugi tikrai iš džiaugsmo, kodėl pragaro vartų nenugali skaistus kalavijas, kodėl mama minta žmogiena, net mano tėtį suėdė, juk pati sakei, sugraužė iki kaulelio, iki paskutinio?..

O gal tu jį pasilikai, tą paskutinį, susirišai į mazgelį, ir jeigu kaulelį palaidos su tavimi, žinosiu, kad išdygusi gėlė žvelgia į mane tėvo akimis.

Tėve, tėveli mielas, kodėl leidaisi suėdamas, kodėl neįstrigai gerklėje, nepavirtai žarija?..

Kodėl neįleidai lapelių, nesužaliavai po mano langu, būtum šlamėjęs naktimis, kai aplink gūdi tyla, būčiau tavo kalbą supratęs.

Senelės dvasia lapijoj tupėtų, kirstų kiekvieną juodą paukštį, bandantį įskristi vidun.

Kodėl tu, mama, nenusipurtai smalos paukščių, neskrisk su jais, geriau jau kniubk nuo didelio svorio, krisk veidu į asfaltą, skaudžiai, kad atrytum kruviną žmogieną?..

Gal ir tu, mama, kada nors galėtum pavirsti medžiu, žydinčiu žiemą?..

Raudonais ir baltais žiedais, kaip širdis ant sniego. Maža lyg gudobelės uoga, karti, susitraukusi.

Berniukas išgirdo žingsnius ir susigūžė už šaldytuvo, šiurpdamas nuo šalčio.

Lenta sugirgždėjo po ateinančiojo kojomis – sunkiai, slegiama didelio svorio. Po motinos pėdomis būtų tik cyptelėjusi katino balsu.

Berniukas išplėtė akis į tamsą.

Tarpdury, mažai teišsiskirdamas iš gilaus sambrėškio, sujuodavo kumptelėjęs, graudžiai pažįstamas siluetas. Kažką laikė rankose – sūrį, o gal kaulų ryšelį.

Kai siluetas sunkiai atsikrenkštė, iš plaučių kartu su aimana išsiveržė duslus švilpesys, berniukas sudrebėjo iš siaubo.

Senele, senele su kaulų ryšeliu – tu nenumirei ar prisikėlei?.. Jeigu prabilsi – gyva, jeigu tylėsi – mirusi?..

„Viešpatie aukščiausias, – pasakė senelė ir užsikosėjo. – Kas dabar tam vaikui bus?.. Reikia eit ir kaimynus pakviest. Nesėdėsim vieni su numirėliu.“

Vaikas tamsoje sulaikė kvėpavimą.

Palaukęs, kol senelė išslinks į lauką ir nutreplens kiemo gruodu, stengdamasis neišleisti nė menkiausio garso, nuslinko į kambarį, kuriame gulėjo Kažkas.

Balta mėnesiena krito Jam ant veido, aplenkdama akis – jos tarsi gilūs neužšąlantys ežerai traukė žvilgsnį į dugną. Juodo aksomo kilimas, raibuliuojantis mėnesienoj, atrodė nupėduotas mažų sidabro kojyčių – juodas kilimas aplink bejausmį veidą. Tankūs kaip ežero švendrai, neišbrendami motinos plaukai.

Vaikas pasitraukė atatupstas.

Durų rankena skaudžiai dūrė jam į nugarą.

Kieno gi dvasia išskrisdama jį pabučiavo?..

Nejaugi šito kūno, kurio gelmėje slepiasi pabaisos ir klodais slūgso žmogiena, kurio širdis – mažytė gudobelės uoga didžiuliame tamsiame sode?..

Jis vėl užsikorė į palėpę ir prispaudė nosį prie stiklo.

Buvo tamsu nors į akį durk, ir vaikas pravirko.

Juo labiau verkė, tuo švelniau tamsa jį glostė, o niekada negirdėtas jos balsas ramino ir guodė, ir kai jis nustebęs akimirką liovėsi, sielos tankmėje trumpam sušvito dvi žvaigždės.

Motinos akys, praregėjusios, skaisčios, pagaliau pažvelgė jam tiesiai į širdį – drebančią, baikščią, aitrią kaip laukinis obuoliukas.

Ir vaikas, liovęsis verkti, pajuto, kad jo širdelė pagaliau saugi.

Raudės atgaila

Kai Raudė vogčia įslimpino į šventorių, baltų pinavijų žiedlapių, mėtytų procesijai po kojomis, tamsoje nebesimatė. Atrodė, kad po keliais gurgžda vyniojamojo popieriaus gniaužtės.

Raudė pasislinko dar kiek į priekį ir atsiduso.

Nebuvo pratusi eiti keliais.

– Ne, – tarė tyloje. – Ne!..

Iš gatvės atsklido gerklingas vyrų kvatojimas, Raudė sudrebėjo visu kūnu ir atsisėdo ant kulnų, stengdamasi nuramdyti drebulį.

Bet šiurpas neatleido.

Nebe saldus, o kokčiai kvaitinantis, spaudė kūno ląsteles į niekingą atomą, trokšdamas, kad ji pavirstų dulke kosmoso dievybių akivaizdoje.

Drebančiais pirštais Raudė apčiuopė *Starkos* kaklelį, išsitraukė, nusuko dangtelį ir su prilipusia kaip snarglys banderole nudrėbė šalin.

Prarijo gurkšnį, žiūrėdama į bažnyčios duris su masyvia žiedo pavidalo rankena.

Iš miestelio vėl pasigirdo kurtūs vyrų balsai, Raudės širdis suspurdėjo iš nekantrumo.

Ji ilgėjosi pragaro ir negeidė dangaus.

Prisiminė, kaip kadaise stovėjo prie šoninio altoriaus, kur kankinosi šv. Sebastijonas, pervertas strėlių, ir iš jo žaizdų liejosi tąsus, blizgantis, cukraus glajų primenantis kraujas.

Neištvėrusi parlėkė namo ir su siaubu patyrė, kad ir ją ištiko šv. Sebastijono dalia.

Kai persigandusi pasiguodė motinai, šioji, nieko nesakydama, sviedė pageltusios marlės skiautę. Ir pasakė, kad šv. Sebastijonas čia niekuo dėtas. Tiesiog tokia visų moterų lemtis.

Raudei tai visiškai nepatiko, ir ji instinktyviai ėmė neapkęsti religijos. Niekada daugiau nežengė į šventorių, tik spoksodavo pro dideliais kąsniais ryjamą cukraus vatos gumulą į baltas procesijos mergaičių sukneles.

Raudė pasislinko dar.

Apvytusios pinavijos sugurgždėjo po keliais.

Penkeriais metais vyresnė Kuoja atkalbinėjo ją nuo šito sumanymo – eiti keliais apie bažnyčią. Ir dar naktį po atlaidų!.. Kam?.. Taigi viskas atleista!..

Durne tu, durne, sakė, pjaustydama susispietusiems prie stalo vaikams apdžiūvusį *Tarybinį* batoną. Neik!..

Raudė purtė galvą. Ji iš padilbų dėbsojo į murzinus Kuojos vaikiūkščius, godžiai ryjančius margarino ažūru pagardintas sausas riekes, ir girtos ašaros sruvo jai iš akių.

Dažnai pabusdavo po baro alyvomis, susirietusi kaip žūtbūt išgyventi trokštąs parazitas, dusinamas dienos šviesos ir beprasmybės. Kūnas alko švelnaus poilsio, o siela – gailestingos tamsos.

Jeigu apeisiu bažnyčią keliais, sakė ji Kuojai, piktai traukiančiai raudoną *Saint Georgą,* gal Dievas man atleis... už nuodėmes!..

Kokias nuodėmes, supykusi Kuoja sviedė nuorūką į šalį.

Raudė nesakė, tik bejėgiškai pakinkavo galvą. Ak, tu liesa, ašakų pertekusi žuvie, tamsių ir gilių duburių gyventoja, argi tavęs niekados nebuvo persmeigęs septyndantis žeberklas!.. Ar neverkei mirdama, ar nevaitojai be balso!..

Ne, kuo ramiausiai atsakė Kuoja, dažydamasi oranžiniu lūpdažiu, nuo jo dantys atrodė geltoni kaip pergamentas. Dar nė karto nemiriau.

Raudė įsikišo cigaretę filtru į burną ir pabandė prisidegti nuo besidvejinančios žvakės.

Metafizinė ugnis čirkšdama nusvilino jai blakstienas. Raudė sunkiai atsiduso.

Visada šitaip, pasakė. Viskas man skyla į kelias dalis, o kai išsirenku kurią nors, paaiškėja, kad ne tą...

Ko čia seilėjies, suriko Kuoja. Brūkštelėjo lūpdažiu per skruostą. Galėjai varyt į miestą!.. Blizgintum užpakaliu sekretorės kėdę!.. Ilgais nagais vyrams akis kabinėtum!.. Daug tokių yra, ir tu – ne paskutinė!..

Raudė, švelniai šypsodamasi, padėjo galvą ant stalo, trokšdama, kad rausvi plaukai apklėstų jį kaip žydinčios lazdyno šakos.

Bet tik dunkstelėjo kakta į stalo lentą ir suinkštė.

Psichė, tarė Kuoja. Ar jau pamiršai, kad plaukų nebe-

turi!.. Žoržikas lenktiniu peiliuku nupjaustė... *belogoriač-kai* užėjus!.. Galvojo, kad voro tinklas jį supančiojo... bitinėlį auksinį!..

Eik keliais apie bažnyčią, eik, gal ir palengvės!.. Nors aš mažai tuo tikiu. Niekas negali nei man, nei tau atleisti. Net Dievas.

Ir vaikai užaugę man neatleis.

O aš vaikų neturiu, sielvartingai tarė Raudė. Nes mane dar vaikystėj suluošino, suvarpė strėlėm, nieko negaliu savyje išlaikyti, viskas išteka!..

Kraujas, degtinė, vyrų sėkla, gyvybė, mirtis – viskas!..

Močia, tarė apsiblausus, kai numirė, namus apleidau ir sodą, nes visa tai dyla ir išteka... nyksta!..

Garšvų patale kai plaukus paklojau pirmam manęs pasigviešusiam, jie susipynė su laukinėm šaknim, su gyvulių kaulais surizgo, atsikėliau nuoga, ir mano galvai buvo šalta.

Užtat pamaniau, kad gera būtų plaukiot žuvim po šiltą lagūną, po tamsius užutėkius!.. Gal kas mane paglostytų, panėręs ranką, nebijodamas juodo vandens!..

Eik miegot, tarė Kuoja.

Tik tai ir girdžiu, supyko Raudė. Girtas įtūžis pakėlė ją nuo stalo, bet iki durų nuvesti nepajėgė. Sukniubdė aslos vidury.

Nenoriu miego, sumurmėjo Raudė. Nebenoriu sapnų. Aš – ne žuvis. Noriu atsibusti.

Bažnyčia tamsoje atrodė didžiulė, keliais neapeinama, ir Raudę ėmė krėsti šaltis.

Ji blinktelėjo *Starką* šalin. Butelis tarkštelėjo į žvyrą.

Apvalus žiedas pasisuko, ir bažnyčios durys prasivėrė.

Raudė, stengdamasi įžiūrėti artėjantį pavidalą, pasidavė į priekį, bet neišlaikė pusiausvyros ir susmuko ateinančiam po kojomis.

Šisai, nieko netardamas, čiupo ją už plaukų.

Apsvaigusi Raudė įsikabino rankomis į žmogaus drabužį, šiurkštus ir drėgnas audeklas priešinosi jos prisilietimui, ir iš visų rupaus pluošto skaidulų besisunkiantis lipnus, skystą glajų primenantis skystis ištepė jai pirštus.

Raudė silpnai suriko ir paleido audinį.

Žmogus nuvilko ją per šventorių, ištraukė pro vartelius, Raudės sijono kraštas užkliuvo už įmantraus geležies ornamento ir šaižiai drykstelėjo.

Nutempė mergšę gatve. Raudė tik rietėsi kaip kirminėlis, aiktelėjo, visu kūnu atsitrenkusi į laiptus, o tamsusis pavidalas, taip nieko jai ir nepasakęs, užlipo laiptais ir dingo už baro durų.

Iš vidaus dar pasigirdo kvatojimas, kurtus, tarsi iš gelmių, ir viskas nutilo.

Raudė gulėjo prie laiptų, trūkčiojo visu kūnu, duso. Akys virto iš kaktos, iš plaučių švilpdamas traukėsi oras.

Rankomis ji dar bandė irtis per tamsą, bet tamsa nepriglobė jos, nesuteikė vilties įkvėpti, pasitraukė, ir menkas žuvies kūnelis ištirpo negailestingoje, visa užliejančioje šviesoje.

Švelni moteris

Šitas miesto kvartalas egzistavo atskirai – be miesto. Jo žaluma niūri ir pagoniška, jokios išganymo vilties.

Netgi kiaulpienės, kurios kalėsi pro netvarkomų šaligatvių plyšius, skelbė tik trumpai suvaldomą laukinio geismo anarchiją.

Magdalena perlipo apipuvusio šlamšto krūvą – naujasis sandėliuko gyventojas, kurio dar niekas nebuvo matęs, išvilko visą mirusio Paškos turtą į dienos šviesą ir paliko prie angos kaip perspėjimą: „Neik! Branduolinė zona!", ir šiaip ne taip atidarė nuo liūčių išbrinkusias duris.

Viduje nieko nebuvo. Tik sofa be atlošo ir ranktūrių, keli tušti buteliai *Rifo* ant aslos ir mažulytis dryžuotas puodelis. Ant sijos suposi juoda kaproninė kojinė.

Magdalenai dingtelėjo, kad čia bus apsigyvenęs nepažįstamas, bet gana rafinuotas pakaruoklis.

Geismo išdžiovintomis akiduobėmis, rudu pergamentu aptrauktais kaulais ir kaip kaštono žvakė styrančiu pasididžiavimu. Visi kvartalo numirėliai buvo tokie – net benamiai šunys, ir juodomis rujos naktimis aidintis nykus staugimas galėjo priklausyti bet kuriam iš miruolių, visa savo nykstančio kūno energija ieškančių minkštų mo-

teriškos lyties būtybių, gyvų, žinoma, nes mirusios moterys į jų pasaulį nepakliūdavo, dingdavo velniai žino kur, turbūt įsikūnydavo bazalto uolienose, o prieš uolienas kauk nekaukęs, jos niekada gailestingai neatsivers.

Niekas nežinojo, kodėl moterims taip nutinka. Nežinojo ir Magdalena. Netgi nenujautė.

Ji dar kartą žvilgsniu permetė nykų būstą. Stasiko čia nebuvo – nei gyvo, nei mirusio. Būties substancijos rujos metu nesiskyrė – žmogų galėjai justi visomis kūno poromis kaip aitrų, sparčiai garuojantį skystį, tarkim, acetoną.

Pažvelgė į kojinę.

Nuo kulno aukštyn bėgo baltas iširusios siūlės takelis.

Magdalena papurtė galvą.

Reikia pažiūrėti prie kioskų, pamanė. Ten būriuojasi kvartalo žmonės, atsukdami nugaras *Maksimai,* visuomet sausakimšai puošnaus kontingento, dvelkiančio svetimo gyvenimo kvapais.

– A nematei Stasiko?.. – paklausė Violetos, visų vadinamos Liolka, matyt, dėl kaltūnu pamažu virstančio „cheminio" ir burnytės, panašios į blankų pieštuko paliktą tašką. Pati Liolka manė, kad tai atitinka pasaulinius grožio standartus, bet buvo drovi ir prie vyrų nesikabinėdavo net išgėrusi.

– A?.. – tarė Liolka.

Gražuolė dvokė rūgščiu *peregaru* ir liūdnai žiūrėjo į automobilių aikštelę, iš kurios į *Maksimą* lakstė vyrai su rakteliais ir piniginėmis.

Magdalena nusigręžė.

„Kvaila kalė, – pamanė. – O dar tokia jauna. Eitų dirbti kasininke, bent jau iš arti paspoksotų į pilnas pinigines.“

Buvo benueinanti, bet Liolka cyptelėjo:

– Mašiau!..

Sugyventinis, ko gero, dėl minkštesnės tarties bus jai porą dantų iškūlęs.

– Kur?.. – atsisuko Magdalena.

– Vakah, – gailiai nusišypsojo Liolka. Dantų iš tiesų trūko. – Tuhėjo butelį. Ih kahkokią moterh. Ji ahrodė labai švelni.

Magdalena sukando dantis.

„Aš tą švelniąją gyvą sudeginsiu, – pažadėjo sau. – Sulankstysiu trilinką – ir į pečių!..“

Liolka dar šnekėjo, – dėl sinusito ir išmuštų dantų jos tartis buvo tokia specifiškai prancūziška, kad Magdalena nieko nesuprato, užtat Liolkos rankų mostai jai pasirodė nešvankūs, ir moterį ūmai užliejo klaikus prievartautojo įtūžis.

Jei dabar po akimis būtų pasimaišęs Stasikas, Magdalena, nepaisydama, kad yra frigidiška, būtų suniokojusi jį lyg negailestinga kruša.

Parėjusi namo, visiškai neteko savitvardos.

Pasijuto niekam nereikalinga, net pakaruoklio dvasiai – pikta, dantinga, šiurkšti kaip pakulos, visiška priešingybė švelniai moteriai, kurią su buteliu nešėsi Stasikas!..

Paėmė nuo stalo *Rifą* ir pildama pravirko, o atsigėrusi įtūžo.

„Ta prakeikta boba, ta skudurų krūva, nuolanki išsikėtėlė, kekšė Babilono!.. Ir aš, durnė, pati ją savo rankomis pasiuvau!.. Pati Stasikui į lovą paguldžiau, kad nebelįstų, kuilys nelemtas!.. Trankydavo mane kiauras naktis į sieną!.. Dar girdavosi, rupūžė, neva jo seneliui perkūnas žiebęs, užtat jo giminės vyrų įnagiai styroję kaip aukštos įtampos stulpai, net žaibuodavę tamsoj!..“

Magdalena įsipylė dar.

– Betgi aš, – tarė tūžmingai, – ne transformatorinė kokia!..

Norėjo pridurti „žmogus!“, bet paspringo vynu.

Kai atsikvapstė, akys užkliuvo už vestuvinės nuotraukos. Akimirką pasirodė, kad prie išdidaus Stasiko peties glaudžiasi ne naivus jos veidelis, o kažkokia neskoningai išsiuvinėta marmūzė rupaus maišinio audeklo veidu.

Magdalena pasibaisėjusi žagtelėjo.

Dingtelėjo baisi mintis, kad jos apskritai nėra. Nei nuotraukoje, nei Stasiko gyvenime, o su Liolka kalbėjosi kažkoks apgirtusio pasaulio vaizdinys.

Argi maža jų čia, rujos apkvaišintame kvartale?..

„Pala pala, – tarė sau. – Aš esu, nes...“

Pažvelgė į nuotrauką.

Stasikas žiūrėjo ne į ją, o į sieną ir nieko nesakė, užtat toji, prie peties, aiškiai šaipydamasi, drėbė tiesiai į akis:

– ...nes jauti?.. O ką gi tu jauti, jei net dulkintis nenori, a?..

– Nutilk, sena paklode!.. – rūsčiai tarė Magdalena.

Toji vėl nusišaipė.

– Tu pati paklodė! – atšovė. – Iš raumenų ir gyslų, kuriomis neteka žaibo kibirkštis!.. Tai tave sudeginti reikia!..

– Ak, tu padla!.. – suriko Magdalena.

Griebė šluotkotį ir trenkė per nuotrauką. Triukšmingai pažiro stiklai, o popierius su rėmeliais blinktelėjo ant grindų.

Magdalena puolė prie jo ir ėmė trypti kojomis.

– Še tau, kvaila beždžione!.. – suriko, jausdama, kaip pyktis pamažu apleidžia kūną ir kojos darosi bejėgės, tarsi iš vatos.

Juodas liepos vakaras sruvo pro atvirą langą, nešdamas aitrų sulaukėjusių gėlių kvapą ir baltas žydinčių šventagaršvių dulkes. Magdalena gulėjo ant grindų ir matė, kaip jos sūkuriuoja visiškoje tamsoje.

Pro duris be garso įžengė ilgai ieškotas, bet jau nebelaukiamas Stasikas, nusvyravo prie lovos ir griuvo kaip pakirstas medis. Iš paskos įsliūkino paklusnus šešėlis žaibuojančiais nubėgusių kojinių takeliais ir atsigulė šalia.

Kažką veikė tamsoj – krutėjo, kuitėsi, gal verkė.

Paskui pakilo.

Rinko nuo grindų stiklo šukeles, ir, matyt, lipdė – toks beprasmiškas darbas kažkodėl visiškai nestebino Magdalenos. Kai patekėjo mėnulis, ji išvydo sveikutėlaitę vestuvinę nuotrauką – ant rėmelio raudonavo į uogą panašus sustingęs kraujo gurvuolėlis.

Vyras nuotraukoje atrodė dar išdidesnis, o jaunamartė, atsirėmusi vyrui į petį, švelniai šypsojosi.

Magdalena bandė judintis, bet palaimingai suglebęs kūnas neklausė, tamsūs minčių narveliai pamažu šviesėjo, išleisdami spiečius įkalintų paukščiukų. O kai šiurkščiame sąmonės audiny blykstelėjo žaibo krečiama kriaušė, nedailų, rupiai susiūtą Magdalenos veidą nušvietė netaisyklingas šypsnio zigzagas.

Paskui vaizdas ėmė blaustis, ir mėnulio spindulys, pamažu atšliaužęs prie jos veido, trumpam švystelėjo pilkų sagučių perlamutre kaip žvilgsnio atspindys.

turinys

ŠERELYTĖ, RENATA

Še72

BALZAMUOTOJAS: NOVELĖS / RENATA ŠERELYTĖ. – VILNIUS: LIETUVOS RAŠYTOJŲ SĄJUNGOS LEIDYKLA. – 157 P.

ISBN 9986-39-453-8

Naujų novelių knygoje populiari rašytoja žvelgia į paprastus žmones ir margaspalvę kasdienybę – šiandieninę ir kiek ankstesnę. Dabarties pojūtis, subtilios įžvalgos ir švelni pašaipa jai padeda kurti įspūdingus, neretai groteskiškus vaizdus, keliančius juoką, užuojautą, virpulį. Novelės artimos žanro kanonui – intriguoja, saikingais potėpiais piešia žmones ir jų likimus, konkretų veiksmą perkelia į egzistencinių klausimų erdvę.

UDK 888.2-3

Renata Šerelytė

BALZAMUOTOJAS

NOVELĖS

/ REDAKTORĖ AUDRONĖ DAUGNORIENĖ / DAILININKAS DOVYDAS ČIUPLYS / NUOTRAUKA VLADO BRAZIŪNO / KOREKTORĖ VILMA PAPOVIENĖ / MAKETAVO DALIA KAVALIŪNAITĖ

2006 09 29. 4,5 apsk. leidyb. l. Užsakymas 6.117. Tiražas 1300.
598-oji leidyklos knyga. Išleido Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla,
K. Sirvydo 6, LT-01101 Vilnius. www.rsleidykla.lt / info@rsleidykla.lt
Spausdino AB spaustuvė „Spindulys“, Gedimino 10, LT-44318 Kaunas.
www.spindulys.lt

Pasaulis taip baugina savo nuožmiu progresyvumu, kad gražus atrodo tik tada, kai esi mažas arba beviltiškai suvaikėjęs. Arba nepajudinamai tiki žmonijos pažanga ir technikos revoliucija.

Kitaip tariant, grožis yra skirtas infantilams, o gėris – fanatikams. Visos kitos definicijos – šlovė, pinigai, dorybės ir perversijos – atitenka visuomenės sluoksniams, kuriuos sudaro politikai, biznieriai, žvaigždės, autoritetai ir asocialai. Jie šitam laukiniam pasauliui neša kultūrą, civilizaciją ir polėkį.

Jeigu tuo abejojate, pažvelkite į žvaigždėtą dangų ir prisiminkite I. Kanto žodžius. Kas galėtų paneigti, kad didysis filosofas omeny turėjo ne ką kita, o televiziją ir viešuosius ryšius?.. O ką turėjo galvoje Platonas, kalbėdamas apie idėjas ir jų atspindžius?.. Dantė – apie pragarą?.. Miltonas – apie dangų?..

Turbūt tai, kad laukinė priešistorė – visados mūsų kraujyje, nors mes ir stengiamės ją civilizuoti, ant urvo sienos gabaliuku anglies piešdami Džokondą...

Renatos Šerelytės prozos skaitytojai – jau ne tik Lietuvoje. Romanas „Ledynmečio žvaigždės“ išleistas Vokietijoje (2002) ir Lenkijoje (2004), Lenkijoje 2005 m. išėjo romanas „Vardas tamsoje“, kūrybos spausdinta anglų, kroatų, vokiečių kalbomis išleistose antologijose, rengiama publikacija Italijoje.

ISBN 9986-39-453-8

